

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งป้อนชีวะทางภูมิศาสตร์
“ลีนจีแม่ใจพะเยา”

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร

มีนาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งป้อนทางภูมิศาสตร์
“ลีนจีแม่ใจพะเยา”

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร
มีนาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF EXTENSION GUIDELINES FOR GEOGRAPHICAL INDICATION FOR
“MAE JAI PHAYAO LYCHEE” PRODUCTION.

NARISSARA KAVIWONG

A Thesis Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Science Degree in Agricultural Science
March 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
“ลีนจี่แม่ใจพะเยา”

ของ นริสรา กาวีวงศ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชิตี ศรีตันทิพย์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

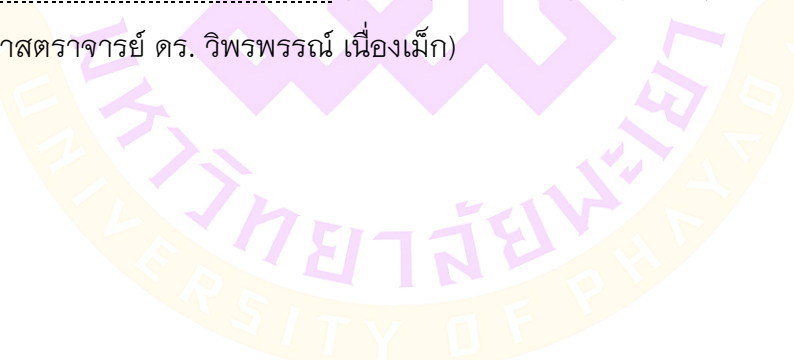
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา พิทักษ์พล)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิพรพรรณ เนื่องเม็ก)

..... คณบดีคณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิพรพรรณ เนื่องเม็ก)

เรื่อง:	การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
ผู้วิจัย:	นริศรา กาวินวงศ์, วิทยานิพนธ์: วท.ม. (วิทยาศาสตร์การเกษตร), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา พิทักษ์พล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก
คำสำคัญ:	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ลิ้นจี่ พะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน, ความคิดเห็นและความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่สุมาตราฐาน GI 2) ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้ ก่อน-หลังเข้าร่วมการฝึกอบรม 3) ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรม ตามมาตรฐาน GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” 4) หาแนวทางการส่งเสริมการผลิต สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เก็บรวบรวมข้อมูล พ.ศ. 2564-2565 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อ.แม่ใจ จ.พะเยา จำนวน 155 ราย ซึ่งได้จากการคำนวณด้วยสูตร Taro Yamane สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับฉลากตามสัดส่วน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา, สถิติเชิงอนุมาน คือ T-Test , SWOT และ TOWS Matrix ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปลูกลิ้นจี่เป็นเพศชาย (78.7%) มีอายุเฉลี่ย 60.59 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (65.2%) ประกอบอาชีพเกษตรกร (96.1%) มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 28.41 ปี มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 6.55 ไร่ โดยลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่ราบ (44.5%) ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำในการผลิตลิ้นจี่ (44.5%) มีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ เฉลี่ย 32,683.87 บาท/ปี ส่วนมากไม่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (50.3%) โดยที่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มาจากการอบรม/ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ (44.5%) และไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (66.5%) ผู้ปลูกลิ้นจี่เห็นด้วยมากที่สุดที่ประเด็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่นรวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้และมีความต้องการส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งต้องการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ 2) ผู้ปลูกลิ้นจี่มีระดับความรู้หลังการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ($\bar{x} = 13.69$) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมอบรม ($\bar{x} = 9.97$) อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.05$) 3) ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 16 ราย ผ่านการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” 4) แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุกคือ พัฒนาและสร้างจุดเด่นให้สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และส่งเสริมให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การประชาสัมพันธ์สินค้า GI ใน Platform ต่าง ๆ กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ พัฒนาให้ผู้ปลูกลิ้นจี่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการผลิตลิ้นจี่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และกลยุทธ์เชิงรับคือ การศึกษาความต้องการผู้บริโภคเพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า GI

Title: A STUDY OF EXTENSION GUIDELINES FOR GEOGRAPHICAL INDICATION FOR “MAE JAI PHAYAO LYCHEE” PRODUCTION.

Author: Narissara Kaviwong, Thesis: M.Sc. (Agricultural Science), University of Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Dr. WASNA PITHAKPOL Co–advisor Assistant Professor Dr.WIPORNPAN NUANGMEK

Keywords: Geographical Indication (GI) Lychee Phayao

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study basic information, opinions and needs to promote the development of lychee quality to the GI standard 2) to study knowledge level of lychee growers before and after attending training 3) quality assessment of “Mae Jai Phayao Lychee” based on GI standards and 4) finding to extension guidelines for GI “Mae Jai Phayao Lychee” production. Research was conducted during 2021–2022 using a mixed–method design. The quantitative research was conducted using an interview schedule with 155 lychee growers that were obtained by Taro Yamane’s formula and simple random sampling method by drawing lots proportionally. The qualitative research was conducted with 15 key persons obtained by purposive sampling and data were analyzed by using both descriptive statistics and inferential statistics is Paired Sample T–Test, SWOT analysis and TOWS Matrix method. Results revealed that 1) 78.7% of lychee growers were male with the average age of 60.59 years, 65.2% completed primary education, 96.1% occupation as farmers, and the average 28.41 years of experience in lychee production. The average lychee production area were 6.55 rai/person, 44.5% production area were low land, 44.5% use water from reservoirs to produce lychees. The average income from lychee production were 32,683.87 baht/year. 50.3% of lychee growers had never heard or received information about GI, 44% had heard or received information about GI from training/government sector, and 66.5% had never been trained in lychee production management. Most lychee growers agree that GI will make local reputation and attract tourists. Lychee growers want to promote the water management, improvement and development water resources. 2) After attending the training education forum, it was found that the lychee growers had GI knowledge at a higher level ($\bar{x} = 13.69$) than before participating ($\bar{x} = 9.97$) and had statistically significant differences ($p \leq 0.05$). 3) Sixteen lychee growers have passed the lychee yield quality assessment in accordance with the requirements of GI “Mae Jai Phayao Lychee”. 4) The extension guidelines for GI “Mae Jai Phayao Lychee” production, namely: Attacking strategy (SO) is develop and create a distinctive point for GI products "Lychee Mae Jai Phayao"., Preventive strategy (ST) is promote GI products on various platforms., Solution strategy (WO) is knowledge development for lychee growers about the quality lychee production system according to the GI product standard "Lychee Mae Jai Phayao" and Reacting strategy (WT) is a study of consumer demand in order to know the market direction and trend of GI products demand.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยในครั้งนี้จะไม่สำเร็จล่วงไปได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ถ้าขาดความอุปการคุณจากหลาย ๆ ท่าน และหน่วยงานต่าง ๆ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา พิทักษ์พล ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิพรพรรณ เนื่องเม็ก กรรมการที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างยิ่งที่คอยให้ความรู้ คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ตลอดจนทำการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติมในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตี ศรีตันทิพย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส ทิพย์วรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา และตรวจทาน แก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือตลอดจนคำแนะนำในการทำงานต่าง ๆ มาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยาในการอำนวยความสะดวกทางด้านห้องปฏิบัติการในการดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตรทุกท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย ครั้งนี้ให้สำเร็จล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเกษตรกร ประชาชนเกษตรกรอำเภอแม่ใจ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ รวมถึงให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ ที่สนับสนุน คอยดูแล และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้ที่สนใจต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บริบทของอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.....	9
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication).....	15
แนวทางของภาครัฐในการพัฒนาตลาดสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทย.....	20
สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพลิ้นจี่	39
กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้ และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ.....	45
กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	48
กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา”	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพลิ้นจี่	56
กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ.....	65
กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	75
กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา”	80
บทที่ 5 บทสรุป	100
สรุปผลการวิจัย.....	100
อภิปรายผลการวิจัย.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก	123
ภาคผนวก ข.....	145
ประวัติผู้วิจัย.....	152

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อำเภอมะเเ็จ	11
ตาราง 2 แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา	12
ตาราง 3 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา	12
ตาราง 4 แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา	13
ตาราง 5 แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอมะเเ็จ จังหวัดพะเยา	14
ตาราง 6 แสดงข้อมูลสถานการณ์การผลิตสินค้าในจังหวัดพะเยา	14
ตาราง 7 สินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สะสมตั้งแต่ ปี 2547-2563	21
ตาราง 8 ข้อมูลเปรียบเทียบราคาสินค้า ก่อนและหลัง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	22
ตาราง 9 แสดงแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่เเ็จพะเยา”	30
ตาราง 10 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ปลูกสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่ ที่ใช้ในการศึกษาแยกเป็นรายกลุ่ม	40
ตาราง 11 แสดงข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ	58
ตาราง 12 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทฤษฎีเส้นทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “สินค้าแม่เเ็จ พะเยา”	62
ตาราง 13 แสดงระดับความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ทฤษฎีเส้นทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “สินค้าแม่เเ็จพะเยา”	65
ตาราง 14 แสดงข้อมูลความรู้ของผู้ปลูกสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่อำเภอมะเเ็จ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “สินค้าแม่เเ็จพะเยา” ก่อนเข้าร่วมอบรม ฯ	67
ตาราง 15 แสดงข้อมูลความรู้ของผู้ปลูกสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่อำเภอมะเเ็จ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “สินค้าแม่เเ็จพะเยา” หลังเข้าร่วมอบรม ฯ	71
ตาราง 16 แสดงการสรุประดับความรู้ ของผู้ปลูกสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่อำเภอมะเเ็จ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทฤษฎีเส้นทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “สินค้าแม่เเ็จพะเยา” ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ	74

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบ ระดับความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่ม แปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ	75
ตาราง 18 แสดงผลสรุปการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ	80
ตาราง 19 แสดงสัดส่วนผลผลิตลิ้นจี่แยกตามชั้นคุณภาพของผู้ให้สัมภาษณ์.....	90
ตาราง 20 แสดงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ให้สัมภาษณ์ ปี พ.ศ. 2565.....	90
ตาราง 21 แสดงข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการติดตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	92
ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การผลิตสินค้าสิ่งปงชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา”	93
ตาราง 23 แสดงกลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งปงชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา” โดยใช้ TOWS Matrix.....	96
ตาราง 24 แสดงผลขนาดผลลิ้นจี่ (cm.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิต ลิ้นจี่.....	123
ตาราง 25 แสดงผลน้ำหนักของผลลิ้นจี่ (g.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพ ผลผลิตลิ้นจี่.....	127
ตาราง 26 แสดงผลค่าความหวานของผลลิ้นจี่ (°Brix.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมิน คุณภาพผลผลิตลิ้นจี่	131
ตาราง 27 แสดงการสรุปผลการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่.....	135

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพ 2 แผนที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.....	10
ภาพ 3 แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา.....	11
ภาพ 4 ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย.....	18
ภาพ 5 แสดงตัวอย่างหนังสืออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย	19
ภาพ 6 การแสดงตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยไว้บนสินค้า	19
ภาพ 7 ลักษณะทางกายภาพของ สินค้า ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา.....	26
ภาพ 8 แสดงขอบเขตพื้นที่การปลูกลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ครอบคลุมพื้นที่อำเภอแม่ใจ.....	28
ภาพ 9 แสดงแผนภาพขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย	38
ภาพ 10 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยกิจกรรมที่ 2.....	45
ภาพ 11 การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา” ให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ	46
ภาพ 12 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและเคมีผลผลิตลิ้นจี่อำเภอแม่ใจ	50
ภาพ 13 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรต้นแบบ	54
ภาพ 14 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)	55
ภาพ 15 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยขนาดผลลิ้นจี่ (cm.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย.....	77
ภาพ 16 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยน้ำหนักผลลิ้นจี่ (g.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย.....	78
ภาพ 17 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยค่าความหวานผลลิ้นจี่ (°Brix) ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย	79
ภาพ 18 การตัดแต่งกิ่งลิ้นจี่หลังการเก็บเกี่ยว	81

ภาพ 19 การควั่นกิ่งต้นลิ้นจี่	82
ภาพ 20 ผลลิ้นจี่ที่ผ่านการตัดแต่งข้อผล	84
ภาพ 21 การห่อผลลิ้นจี่โดยใช้ถุงขาวขุ่น, ตาข่าย และกระดาษโคมบอน ตามลำดับ	85
ภาพ 22 ลักษณะของผลลิ้นจี่ที่พร้อมเก็บเกี่ยว	86
ภาพ 23 การตัดเกรดผลผลิตลิ้นจี่	87
ภาพ 24 แสดงบรรจุภัณฑ์ ผลผลิตลิ้นจี่.....	87
ภาพ 25 การตัดเกรดของสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา.....	88
ภาพ 26 สรุปการผลิตลิ้นจี่คุณภาพของเกษตรกรต้นแบบ	89
ภาพ 27 แสดงจำนวนผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการประเมินคุณภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานสินค้า สิ่ง ป่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในปี พ.ศ. 2563-2546	111
ภาพ 28 แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	151

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) คือทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือแทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกได้ว่าสินค้านั้นเกิดจากความสัมพันธ์กับแหล่งผลิต คือ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ที่มีผลต่อคุณภาพของผลผลิต และลักษณะพิเศษของสินค้า (กลุ่มสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2559) โดยคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้ามีความแตกต่างจากสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตจากที่อื่น มีการกำหนดคุณภาพและมีกระบวนการควบคุมตรวจสอบชัดเจน (พรพินันท์ ยีรงค์, 2559) ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีนโยบายส่งเสริมการขึ้นทะเบียน การคุ้มครอง และการตลาดสินค้า GI ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากสินค้า GI จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชนที่มีรากฐานจากการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป หัตถกรรมและอุตสาหกรรมของชุมชน โดยที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้จะเปรียบเสมือนเป็นแบรนด์ของชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิตและแหล่งที่มา รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้เล็งเห็นความสำคัญ และสร้างความนิยมในการบริโภคสินค้า GI กันมากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ตระหนักถึงความสำคัญ และเร่งขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI อันเป็นประโยชน์ต่อการรักษาเอกลักษณ์ พัฒนาและคงไว้ซึ่งคุณภาพรวมทั้งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า (Vitoria et al., 2022) ปัจจุบันมีสินค้าที่ได้รับอนุมัติขึ้นทะเบียน GI สะสมรวมทั้งสิ้น 171 รายการ จาก 77 จังหวัดทั่วประเทศ โดยพบว่าภาคเหนือมีสินค้าที่ขึ้นทะเบียน GI มากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามลำดับ โดยจังหวัดพะเยา มีสินค้าที่ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ข้าวกำลังานนา ข้าวหอมมะลิพะเยา และลิ้นจี่แม่ใจพะเยา (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2565)

ลิ้นจี่ที่ผลิตจากอำเภอแม่ใจถือเป็นไม้ผลที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดพะเยา มีพื้นที่เพาะปลูก 9,946 ไร่ ผลผลิต 3,645 ตัน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตลิ้นจี่ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดพะเยาด้วยชื่อเสียงและความนิยมของผู้บริโภคทำให้ลิ้นจี่ของอำเภอแม่ใจเป็นสินค้าที่มีศักยภาพด้านการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงสร้างรายได้ให้จังหวัด เนื่องจากลิ้นจี่ที่มีลักษณะเด่น

แตกต่างจากลิ้นจี่จากแหล่งอื่น ได้แก่ ลูกใหญ่ สีผิวสวยตามชนิดพันธุ์ รสชาติหวาน กรอบ เนื้อแห้ง ไม่แฉะน้ำ มีกลิ่นหอม (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2562) เป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลผลิตคือ อากาศแม่ใจมีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดพะเยา เป็นต้นกำเนิดลำน้ำหลายสายที่ไหลรวมกันลงไปสู่กว๊านพะเยา สภาพดินอุดมไปด้วยแร่ธาตุจากธรรมชาติและมีปริมาณธาตุโพแทสเซียมสูง สภาพภูมิอากาศแบ่งเป็น 3 ฤดูกาลอย่างชัดเจน คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดพะเยาได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และในปี พ.ศ. 2562 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศรับรองการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2562) ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีของผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอแม่ใจที่สามารถนำตราสัญลักษณ์ GI ไทย ไปใช้เป็นเครื่องหมายทางการตลาด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้ดังเช่น สินค้า GI ชนิดอื่นๆ ที่สร้างชื่อเสียงและมูลค่าให้กับชุมชน เช่น ส้มโอนครชัยศรี โดยเมื่อติดตราสัญลักษณ์ GI สามารถเพิ่มมูลค่าจากลูกละ 100 บาท เป็น 150 บาท หรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 50% หรือลิ้นจี่นครพนม ที่ติดตราสัญลักษณ์ GI เพิ่มมูลค่าจากกิโลกรัมละ 100 บาท เป็น 250 บาท หรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 150 % (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2560)

สำหรับการผลิตสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากข้อมูลของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา หลังจากปี พ.ศ. 2562 ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศรับรองการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต่อมาในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีแรกของการขอใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” พบว่ามีผู้ปลูกลิ้นจี่เพียง 1 รายเท่านั้น (ร้อยละ 0.06 ของผู้ปลูกลิ้นจี่ทั้งหมดในอำเภอแม่ใจ) ที่ได้รับอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่ได้ข้อมูลว่า การผลิตสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ประสบปัญหาทั้งภายในและภายนอกชุมชนโดยปัญหาภายในชุมชน เช่น ผู้ปลูกลิ้นจี่ขาดการพัฒนาคุณภาพการผลิตลิ้นจี่ มีผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในระบบการควบคุมคุณภาพการผลิตลิ้นจี่เพื่อให้ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้า GI รวมทั้งขาดการรับรู้คุณค่าของสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ทำให้ ในปี พ.ศ. 2563 มีผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวนน้อยมาก ในขณะที่เดียวกันปัญหาภายนอกชุมชน เช่น การเชื่อมโยงตลาดสินค้า GI มีน้อย สินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยาเป็นที่รู้จักในผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งพบว่าความต้องการในการบริโภคลิ้นจี่ GI สูงในขณะที่ผลผลิตลิ้นจี่ GI ออกสู่ตลาดในปริมาณน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่

จะทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการประกอบวางแผน และกำหนดนโยบายในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาผลผลิต ลิ้นจี่ของอำเภอแม่ใจ ผู้การรับรองมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า สามารถยกระดับสินค้าเกษตรในท้องถิ่นสู่ระดับสากล สร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรและชุมชนเกิดความมั่นคงด้านอาชีพและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน, ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่สู่มาตรฐาน GI ของผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่ ก่อน-หลัง การเข้าร่วมฝึกอบรม ฯ
3. เพื่อประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
4. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ความต้องการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่สู่มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ระดับความรู้และการเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน – หลัง การเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” การประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” การถอดบทเรียนการผลิตลิ้นจี่คุณภาพและแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” แสดงดังภาพ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิต สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลิ้นจี่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 255 คน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ลิ้นจี่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน (2) ประชาชนด้านการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ จำนวน 6 คน (3) นักวิชาการสาขาเกษตรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 4 คน (4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานไม้ผลระดับจังหวัด และระดับอำเภอ จำนวน 4 คน (5) เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยาผู้รับผิดชอบงานด้านสินค้า GI จำนวน 4 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งทำการศึกษา แบ่ง เป็น 4 กิจกรรม ได้แก่

2.1 กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

2.2 กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจจังหวัดพะเยา

2.3 กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

2.4 กิจกรรมที่ 4 ถอดบทเรียนในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ สู่การใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

3. ขอบเขตด้านพื้นที่และเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ระหว่างวันที่ 15 เมษายน 2564 – วันที่ 30 ธันวาคม 2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)** หมายถึง สัญลักษณ์ที่เรียกหรือแทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียง หรือมีคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

2. **มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์** หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์ที่รับรอง กำหนดในด้านคุณภาพ ตามระบบควบคุมคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถรักษาระดับคุณภาพตามที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา

3. **สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”** หมายถึง ลิ้นจี่พันธุ์ฮวงฮวย ที่มีลักษณะทรงผลยาวรีคล้ายรูปไข่หรือรูปหัวใจ ขนาดผลใหญ่ 3.40–3.85 เซนติเมตร น้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25–35 กรัมต่อผล เปลือกผิว บาง สีแดงอมชมพู ผิวขรุขระไม่เรียบ หนามสั้นและห่าง เนื้อผลแห้งกรอบ มีสีขาวขุ่น ไม่แฉะน้ำ มีรสชาติ หวานอมเปรี้ยว กลิ่นหอม ที่ปลูกในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

4. **องค์ความรู้** หมายถึง ความคิด หลักการ วิธีการ ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ หรือจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในด้านการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้รับนำไปใช้ได้โดยตรง หรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันได้

5. **ความรู้** หมายถึง มีข้อมูล จากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด การสั่งสมความรู้ จากประสบการณ์หรือทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ของเกษตรกร จนสามารถเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้และสามารถอธิบายได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถนำความรู้นั้น ไปปรับใช้ได้ สถานการณ์จริง

6. **การฝึกอบรม** หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยปรับปรุง หรือเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับระบบ การควบคุมคุณภาพมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และยกระดับ มาตรฐานในการปฏิบัติงานของเกษตรกรที่ร่วมการฝึกอบรมในด้านระบบการควบคุมคุณภาพ มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

7. **เปรียบเทียบระดับความรู้** หมายถึง การเปรียบเทียบผลจากการวัดระดับ ความรู้ เกี่ยวกับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของเกษตรกร ระหว่างก่อน และหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

8. ประเมินคุณภาพผลผลิตลีนจี หมายถึง การประเมินคุณภาพผลผลิตลีนจีพันธุ์สูงสวย ที่ปลูกในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ของเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลีนจี โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการตรวจประเมินตาม คู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ส่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย สินค้า “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

9. ผู้ปลูกลีนจีกลุ่มแปลงใหญ่ลีนจี อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกลีนจีในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ลีนจี หมู่ 7, 8 ตำบลศรีถ้อย แปลงใหญ่ลีนจีทุกหมู่บ้านตำบลศรีถ้อย และแปลงใหญ่ลีนจีตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

10. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของผู้วิจัยกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง 15 คน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีโอกาสพูดคุยและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการคุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

11. การวิเคราะห์ SWOT หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ที่เกิดจากปัจจัยภายใน โอกาสและอุปสรรค ที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ของการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

12. การวิเคราะห์ TOWS Matrix หมายถึง การสร้างกลยุทธ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบันของเกษตรกรผู้ผลิตลีนจี ที่นำผลการวิเคราะห์ SWOT มาจับคู่ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการผลิตลีนจีคุณภาพ สู่แนวทางการจัดการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผลิตผล “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

13. เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง เกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ที่มีองค์ความรู้ ทักษะและความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ และประสบความสำเร็จในการผลิตลีนจีคุณภาพ และได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ส่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลีนจีแม่ใจพะเยา” เป็นที่ยอมรับและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด, สำนักงานพาณิชย์ สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนและวางกลยุทธ์ ในเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา” ต่อไป

2. เพื่อให้ผู้ปลูกสิ้นใจใช้เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้การผลิตสิ้นใจคุณภาพ และใช้เป็นแนวทางในการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

3. เพื่อให้ผู้ที่สนใจใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเกี่ยวกับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือนำไปเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งป้อนชีวะทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา” ได้ทำการศึกษาและค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาดังต่อไปนี้

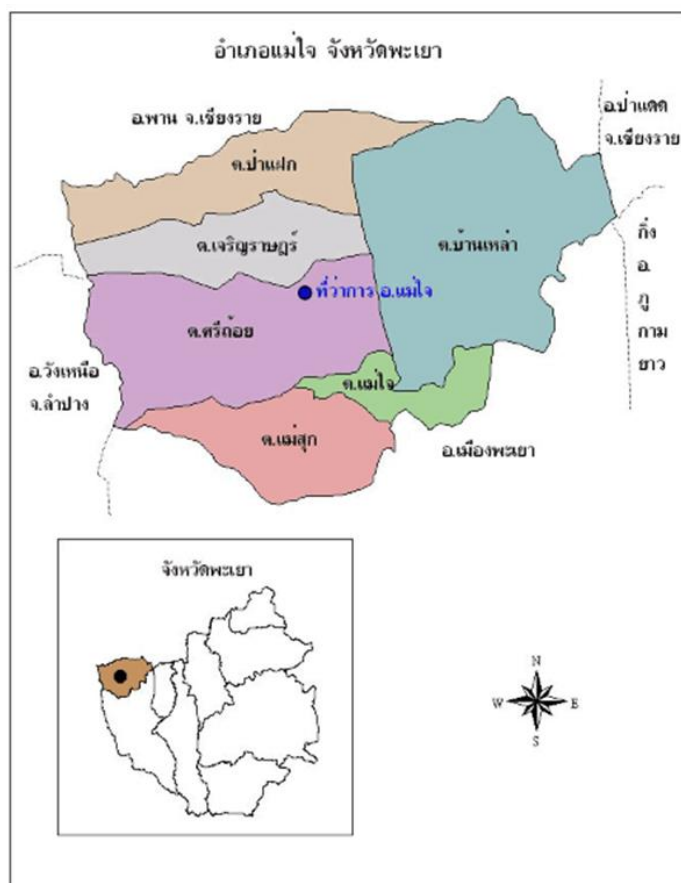
1. บริบทของอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
2. สิ่งป้อนชีวะทางภูมิศาสตร์
3. แนวทางของภาครัฐในการพัฒนาตลาดสินค้า GI ในประเทศไทย
4. สินค้า สิ่งป้อนชีวะทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา”
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บริบทของอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

แผนพัฒนาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ ตั้งอยู่ที่พิกัด NB 831424 อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดพะเยาไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 300.371 ตารางกิโลเมตร หรือ 187,975 ไร่ (ภาพ 2) มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย และอำเภอเมืองพะเยา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองพะเยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ภาพ 2 แผนที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ที่มา: อำเภอแม่ใจ, 2564

2. ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร

แผนพัฒนาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ เป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๗ หลายแห่ง ดังนี้

2.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

อำเภอแม่ใจ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ อยู่ด้วยกัน 12 แห่ง ได้แก่ 1) หนองเล็งทราย 2) ลำน้ำอิง 3) ลำน้ำแม่ใจ 4) ลำน้ำแม่ปืม 5) ลำน้ำแม่สุก 6) ห้วยแม่เย็น 7) ห้วยป่าแฝก 8) ห้วยคอกหมู 9) ห้วยแม่จั่ว 10) ห้วยลึก 11) ห้วยหลวง และ 12) ห้วยเกียง

2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ อีก 4 แห่ง ได้แก่ อ่างแม่ปืม, อ่างแม่สุก, ห้วยเจริญราษฎร์และอ่างห้วยปากกล้วย รายละเอียดดัง ตาราง 1

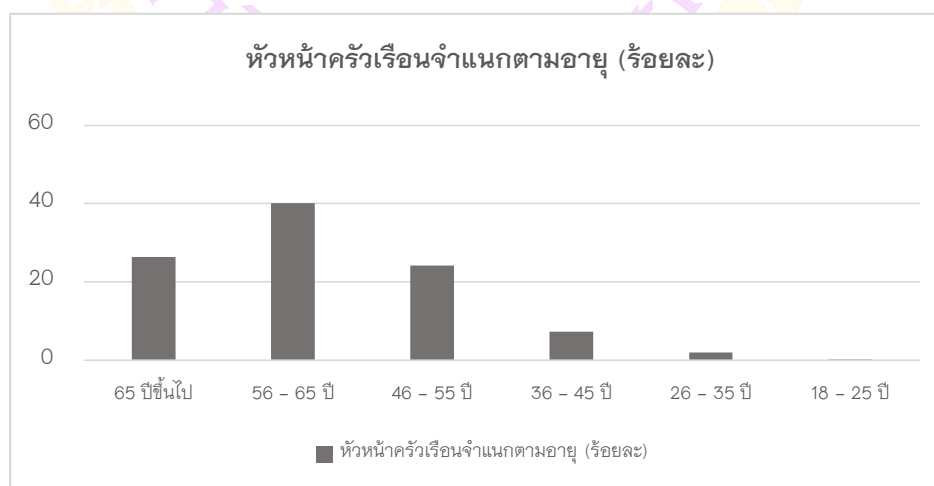
ตาราง 1 แสดงอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อำเภอแม่ใจ

ชื่ออ่างเก็บน้ำ	สร้างเมื่อ พ.ศ.	ปริมาณน้ำที่ กักเก็บ (ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์		ตำบลที่ได้รับ ประโยชน์
			พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่ เพาะปลูกใน ฤดูแล้ง (ไร่)	
อ่างแม่ปืม	2525	43,000,000	45,650		-ตำบลบ้านเหล่า -ตำบลแม่ใจ -ตำบลป่าแฝก -ตำบลแม่สุก
อ่างแม่สุก	2527	520,000	500		-ตำบลแม่สุก
ห้วยเจริญราษฎร์	2529	426,000	1000	400	-ตำบลเจริญราษฎร์
ห้วยแม่ใจ (ห้วยป่า กล้วย)	2548	3,000,000	20000	500	-ตำบลเจริญราษฎร์ -ตำบลศรีถ้อย

3. ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของอำเภอแม่ใจ

3.1 ครัวเรือนเกษตรกร

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน ในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 5,956 ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 2,390 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.13 รองลงมา 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.36 และอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.14 ตามลำดับ (ภาพ 3)

ภาพ 3 แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

3.2 ลักษณะการประกอบอาชีพ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน ในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่ เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน 5,760 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.71 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน 196 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.29 (ตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	5,760	96.71
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	196	3.29

ที่มา: ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรออนไลน์ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564

3.3 ลักษณะการถือครองที่ดิน

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน ในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่าลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน 4,105 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.42 รองลงมา คืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน 2,919 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.98 และเช่า จำนวน 661 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.60 ตามลำดับ (ตาราง 3)

ตาราง 3 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	4,105	53.42
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	2,919	37.98
เช่า	661	8.60

ที่มา: ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรออนไลน์ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564

3.4 องค์การและสถาบันเกษตรกร

3.4.1 ประชาชนชาวบ้าน

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) ฉบับ ทบทวนในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ มีประชาชนชาวบ้านภายใต้ โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนชาวบ้านด้านการผลิตสินค้าคุณภาพ ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอแม่ใจ มีประชาชนชาวบ้านจำนวน 9 คน (ตาราง 4)

ตาราง 4 แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

องค์ความรู้ด้าน	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายวิชัย เครือใจ	208 ม. 6 ตำบลศรีถ้อย
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายยอดชัย มะโนใจ	143 ม. 10 ตำบลแม่ใจ
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายสังเวียน ชัยทิพย์	17 ม. 12 ตำบลศรีถ้อย
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายศรีนวล ภาชนนท์	23 ม. 10 ตำบลแม่ใจ
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายภูษิต ภาชนนท์	106 ม.2 ตำบลแม่ใจ
การผลิตสินค้าคุณภาพ	นายสมบุรณ์ ใจอักษร	18 ม.14 ตำบลบ้านเหล่า
เกษตรทฤษฎีใหม่	นายกี ใจวงศ์	123 หมู่ 7 ตำบลศรีถ้อย
เกษตรทฤษฎีใหม่	นายทองหล่อ ใจธา	170 ม. 5 ตำบลแม่สุก
เศรษฐกิจพอเพียง	นายสุ่ม คำมี	3 ม. 8 ตำบลเจริญราษฎร์

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ, 2564

3.4.2 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) ฉบับ ทบทวนในปี พ.ศ. 2564 (2564) ได้ให้ข้อมูลว่า อำเภอแม่ใจ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สินค้า จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ แปลงใหญ่สินค้าทุกหมู่บ้าน ตำบลศรีถ้อย, แปลงใหญ่สินค้าตำบลศรีถ้อย หมู่ 7, 8 และแปลงใหญ่สินค้าตำบลแม่สุก รายละเอียดดัง ตาราง 5

ตาราง 5 แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

ที่	ตำบล	ชื่อกุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
1	ศรีถ้อย	- แปลงใหญ่ลันจี่ ทุกหมู่บ้าน ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	ลันจี่	135	491
2	ศรีถ้อย	- แปลงใหญ่ลันจี่ตำบลศรีถ้อย หมู่ 7, 8 ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	ลันจี่	61	337
3	แม่สุก	- แปลงใหญ่ลันจี่ ต. แม่สุก อ.แม่ใจ จ.พะเยา	ลันจี่	60	340

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ, 2564

3.5 สถานการณ์การผลิตลันจี่ของอำเภอแม่ใจ

ด้วยอำเภอแม่ใจมีศักยภาพทางด้านพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ, ลักษณะภูมิอากาศ, ดิน, น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงศักยภาพด้านบุคลากร ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านด้านการผลิตลันจี่คุณภาพและกลุ่มเกษตรกร ส่งผลให้อำเภอแม่ใจมีความเหมาะสมในการปลูกลันจี่มาก และเป็นพื้นที่ที่ปลูกลันจี่มากที่สุดในจังหวัดพะเยารายละเอียดดัง ตาราง 6

ตาราง 6 แสดงข้อมูลสถานการณ์การผลิตลันจี่ในจังหวัดพะเยา

ลำดับ	อำเภอ	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
1	แม่ใจ	1,579	9,946	3,654	395
2	เมืองพะเยา	136	305	97	318
3	ปง	206	1,910	257	144
4	ภูซาง	70	181	3.00	120
5	ดอกคำใต้	1	4	0.29	72
6	เชียงคำ	5	48	-	-
รวมทั้งสิ้น		1,997	12,394	4,012	353

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา, 2564

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication)

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยง ระหว่างปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ธรรมชาติและมนุษย์ กล่าวคือ ชุมชนได้อาศัยลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ หรือวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่ มาใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้า ในท้องถิ่นของตนขึ้นมา ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่มาจากพื้นที่ดังกล่าว คุณลักษณะพิเศษนี้อาจหมายถึง คุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะเฉพาะอื่นๆที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ โดย พวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์ (2556) กล่าวว่า สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้รับความนิยมนจากผู้บริโภคที่ใส่ใจในคุณภาพที่ดี รวมถึงความมีชื่อเสียงของแหล่งผลิต สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย เช่น ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ กาแฟดอยตุง ส้มโอนครชัยศรี ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอและประสิทธิภาพ ย่อมสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อีกทั้งจะเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้า และประเทศไทยโดยส่วนรวม

1. ที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

(กรมทรัพย์สินทางปัญญา 2550) ได้ให้ข้อมูลว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ Geographical Indications (GI) คือ ชื่อหรือเครื่องหมายใดๆ ที่ใช้กับแหล่งกำเนิดของสินค้ามีความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมานานแล้วทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อกกล่าวถึงสินค้าของแท้ ของต้นตำรับหรือเจ้าเก่าที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยอมรับนั้น จะนึกถึงสินค้าจากแหล่งใด ๆ เช่น ประเทศไทย ส้มโอร้อยต้องส้มโอนครชัยศรี ครกหินชั้นดีจากอ่างศิลา ไข่เค็มจากไชยา และในต่างประเทศ ไวน์ชั้นดีจาก Bordeaux หรือสุราจาก Irish Whisky เป็นต้น ในอดีตแต่ละประเทศไม่มีกฎหมาย กฏระเบียบ หรือวิธีการจัดการที่ดีพอทั้งในการผลิต การควบคุมคุณภาพ และการคุ้มครองชื่อเสียงของสิ่งเหล่านั้น จึงทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ นำชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ไปใช้อย่างไม่เป็นธรรม หรือการไม่รักษาคุณภาพของสินค้าให้คงระดับที่ดีไว้ สิ่งนี้เองที่ทำให้ชื่อเสียงที่สั่งสมมาเสื่อมลงกลายเป็นสินค้าไม่มีราคา

แต่แต่ละประเทศจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองการอ้างชื่อหรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิตสินค้า และมีการพัฒนาระบบความคุ้มครองแตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละประเทศ เช่น ในบางประเทศใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค บางประเทศใช้กฎหมายป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม บางประเทศใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้า บางประเทศใช้กฎหมายคุ้มครองเฉพาะคือ กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น ระบบคุ้มครองเหล่านี้ มีหลักการพื้นฐานเหมือนกันคือ ป้องกันไม่ให้เกิดการอ้างชื่อหรือเครื่องหมาย

แสดงแหล่งผลิตสินค้าโดยมิชอบ หรือทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดอันแท้จริงของสินค้า อาทิเช่น ระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส เพื่อคุ้มครองชื่อเสียงทางการค้าของสินค้าบางชนิด โดยเฉพาะไวน์หรือสุราจึงสร้างระบบเครื่องหมายรับรองคุณภาพขึ้นเพื่อป้องกันการดัดแปลง หรือปรับเปลี่ยนส่วนผสมหรือวัตถุดิบของสินค้า ให้มีลักษณะด้อยลง อันอาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดในแง่ของคุณภาพสินค้าได้ ระบบดังกล่าวนี้เอง ต่อมาได้พัฒนาเป็นระบบ Appellation of Origin ที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงลิสบอน

สำหรับประเทศไทย ไม่ได้เป็นสมาชิกของข้อตกลงระหว่างประเทศใดๆ เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นอกจากความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ซึ่งมีผลทำให้จะต้องบัญญัติกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้มีการพัฒนาระบบกฎหมายภายในเพื่อใช้ควบคุมการอ้างชื่อหรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิตสินค้าหลายฉบับ จนในปัจจุบันประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ประกาศเป็นกฎหมาย และมีผลใช้บังคับในวันที่ 28 เมษายน 2546 เป็นต้นไป โดยเป็นนโยบายที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการค้าของประเทศต่อไป การให้คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ผลิตในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะเสริมสร้างและรักษาภาพพจน์ในสินค้าที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเอง การป้องกันไม่ให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า โดยกำหนดให้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ และห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันจะทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าที่ระบุในทะเบียน

2. ความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication หรือ GI) ตามความหมายของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือ สิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2552) กล่าวคือ ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง เพื่อสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจว่า สินค้านั้นมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตอื่น โดยมีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ธรรมชาติ และมนุษย์ ในท้องถิ่นนั้น โดยธรรมชาตินั้นสร้างสิ่งแวดล้อมหรือวัตถุดิบให้แก่การผลิตสินค้า ส่วนมนุษย์นั้น ใช้ทักษะ ความชำนาญ และภูมิปัญญาในการผลิตสินค้านั้น ทั้งสองปัจจัยจึง

ก่อให้เกิดสินค้าที่มีคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นสิทธิชุมชน หรือสิทธิของกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ผลิตสินค้านั้น เปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือทางการตลาด คือแบรนด์ของชุมชน อาทิเช่น ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ผ่าไหม แพรวากาฟลินธุ์ และกาแฟดอยตุง

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2552) กล่าวว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง (Direct Geographical Indication) เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นๆ โดยตรง เช่น ไชยา เพชรบูรณ์ เป็นต้น
- 2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยอ้อม (Indirect Geographical Indication) คือ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ไม่ใช่ชื่อทางภูมิศาสตร์ ซึ่งใช้เพื่อบ่งบอกแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดหรือแหล่งผลิตของสินค้า เช่น สัญลักษณ์ประจำอำเภอหรือจังหวัด รูปย่าโม รูปหอไอเฟล หอเอนเมืองปืซา เป็นต้น

3. การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

3.1 ความหมายตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2562) กล่าวว่า ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย เป็นตราของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและไม่ให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าว่าเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ โดยจะต้องมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและแผนการควบคุมตรวจสอบพร้อมทั้งปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมนั้นแล้ว

3.2 ลักษณะของตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2562) กล่าวว่า ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ประกอบด้วยข้อความอักษรไทยคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย” และอักษรภาษาอังกฤษคำว่า “THAI GEOGRAPHICAL INDICATION” และอักษรประดิษฐ์ “GI” ทั้งหมดจัดวางอยู่บนรูปวงกลมลายประดิษฐ์สีทอง ลักษณะคล้ายฟุ่มข้าวบิณฑ์ (ภาพ 4)

ภาพ 4 ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา. ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย. สืบค้นจาก <http://www.ipthailand.go.th/th/gi-002.html>.

3.3 การใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย

ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการที่ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ประสงค์จะขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย และจะต้องได้รับอนุญาตให้ใช้จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา (ภาพ 5) ซึ่งหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขอใช้สัญลักษณ์นั้นให้เป็นไปตามระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย พ.ศ. 2551 ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับอนุญาต และเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เท่านั้น
- 2) ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องจัดทำสติ๊กเกอร์/ฉลากตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยขึ้นใช้เองตามแบบตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยที่กำหนดไว้ตามประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย และให้แสดงตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยไว้บนสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ (ภาพ 6)
- 3) การอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย ให้มีอายุ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต

ภาพ 5 แสดงตัวอย่างหนังสืออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย
สินค้า ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ, 2564

ภาพ 6 การแสดงตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยไว้บนสินค้า
ที่มา: ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. สืบค้นจาก <https://reder.red/thai-geographical-indication-31-03-2021/>

3.4 ผู้มีสิทธิได้รับอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ผู้ที่มีสิทธิได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยต้องมีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามระเบียบกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้าสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ที่มีคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และมีแผนการควบคุมตรวจสอบในระดับผู้ผลิตหรือระดับจังหวัดแล้ว
- 2) เป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แนวทางของภาครัฐในการพัฒนาตลาดสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในประเทศไทย

ประเทศไทย ใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 โดยครอบคลุมสินค้าที่เกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร ตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม(เกษตรแปรรูป) ที่มีเฉพาะในท้องถิ่น โดยกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ บุคคลธรรมดา นิติบุคคล ที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ รวมถึงผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อนำสินค้ามาขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ขณะที่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า ซึ่งได้รับการตรวจสอบแล้วว่ามีการผลิตหรือนำสินค้าในท้องถิ่นมาจำหน่าย จะมีสิทธิขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จากผลิตภัณฑ์ที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ร่วมกัน

ปัจจุบันมีสินค้าที่ได้รับอนุมัติขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สะสมรวมทั้งสิ้น 130 รายการสินค้า จาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ รวมผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่ได้รับตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ณ ปัจจุบันประมาณ 2,900 ราย (ตาราง 7) โดยพบว่า ภาคเหนือมีสินค้าที่ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออก ตามลำดับ โดยจำนวนสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการเร่งตัวขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2559-2563) โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 51.5 ของสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทั้งหมดตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2563)

ตาราง 7 สินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สะสมตั้งแต่ ปี 2547-2563

ประเภทสินค้า	ภาค					รวม	ตัวอย่างสินค้า
	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	วัน ออก	ใต้		
ผัก/ผลไม้	25	11	8	7	12	63	ส้มโอนครชัยศรี, มะขามหวานเพชรบูรณ์
อาหาร	3	9	4	1	8	25	กาแฟดอยตุง, ไข่เค็มไชยา
หัตถกรรม	3	6	2	3	1	15	ร่มบ่อสร้าง, ชามโก๋ลำปาง
ข้าว	1	4	6	-	3	14	ข้าวสังข์หยดพัทลุง, ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้
ผ้าไหม/ผ้าฝ้าย	-	4	7	-	-	11	ผ้าไหมแพรวา, ผ้าไหมยกดอกลำพูน
ไวน์/สุรา	-	-	2	-	-	2	ไวน์ที่ราบสูงภูเรือ, ไวน์เขาใหญ่
รวม	32	34	29	11	24	130	

ที่มา: กองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2563

การขึ้นทะเบียนสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยถือว่ายังมีไม่มากนัก หากเทียบกับประเทศในเอเชีย เช่น ประเทศจีนมีการขึ้นทะเบียนสินค้า GI ในประเทศถึง 7,247 รายการ ประเทศเวียดนาม 1,130 รายการ และประเทศอินเดีย 330 รายการ (WIPO, 2019)

ในปี พ.ศ. 2563 กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินตามนโยบายเร่งขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ครบทุกจังหวัดจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพและมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยมีการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นสินค้าชุมชนอันมีเอกลักษณ์เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์และมีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้แก่ชุมชน ทางกรมทรัพย์สินทางปัญญามีแนวทางในการพัฒนา 3 ด้านหลัก คือ

1. ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งในและต่างประเทศ
2. ส่งเสริมการจัดทำระบบควบคุมภายในและตรวจ สอบรับรองด้วยระบบควบคุมภายนอก

3. ส่งเสริมการหาช่องทางการตลาดและเผยแพร่สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นที่รู้จัก

กรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้มุ่งเน้นผลักดันให้ชุมชน วิสาหกิจชุมชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการจัดทำระบบ ควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถติดตามสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่สินค้าชุมชนอื่นๆ ในปัจจุบันชุมชนและจังหวัดต่างๆ ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากขึ้น เพื่อสิทธิประโยชน์ทางด้านโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้า ที่นอกเหนือจากการคุ้มครองชื่อสินค้าที่เป็นสิทธิของชุมชน ไม่ให้ถูกละเมิดทั้งจากในและต่างประเทศที่มี ดังนี้

1. โอกาสการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า จากความแตกต่างทางด้านคุณภาพ เมื่อเทียบกับสินค้าแบบเดียวกันที่ผลิตจากแหล่งอื่น รวมถึงการมีเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น ทำให้สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อยู่ในฐานะสินค้าพรีเมียมที่มีปริมาณผลิตจำกัด ส่งผลให้ผู้บริโภคโดยเฉพาะผู้ที่มีกำลังซื้อสูงทั้งในและตลาดส่งออก พร้อมที่จะยอมรับราคาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่อาจสูงกว่าสินค้าแบบเดียวกัน ทั้งนี้ที่ผ่านมาจากการศึกษาพบว่า ราคาสินค้ากลุ่มที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 24-54 เมื่อเทียบกับราคาก่อนขึ้นทะเบียน ขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2560)

2. โอกาสทางด้าน การเพิ่มมูลค่าตลาด จากข้อมูลพบว่ามูลค่าตลาดของสินค้าที่มีตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยจากมูลค่าจำหน่าย (เฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศ) 3,546 ล้านบาทในปี 2560 เพิ่มขึ้นมาเป็น 4,080 ล้านบาท ในปี 2561 และ 5,300 ล้านบาทในปี 2562 ที่ผ่านมา (กองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, 2562) ยกตัวอย่างสินค้าที่ติดตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แสดงในตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 ข้อมูลเปรียบเทียบเทียบราคาสินค้า ก่อนและหลัง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ชื่อสินค้า GI	ราคา		ส่วนต่าง		ลำดับการเพิ่มสูงสุด
	ก่อนขึ้น GI	หลังขึ้น GI	บาท	%	
	(บาท)	(บาท)			
สินจันทรพนม (กก.)	100	250	150	150	1
ส้มโอขาวแดงกวาชัยนาท (กก.)	30	70	40	133.33	2
ส้มสีทองน่าน (กก.)	50	100	50	100	3

ตาราง 8 (ต่อ)

ชื่อสินค้า GI	ราคา		ส่วนต่าง		ลำดับการ เพิ่มสูงสุด
	ก่อนขึ้น GI (บาท)	หลังขึ้น GI (บาท)	บาท	%	
ลิ้นจี่ค่อมสมุทรสงคราม (กก.)	50	100	50	100	3
ข้าวไร่ลิ้มฟัวเพชรบูรณ์ (กก.)	40	70	30	75	4
ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง (กก.)	40	70	30	75	4
มะพร้าวเกาะพะงัน (ลูก/ผล)	30	50	20	66.66	5
ข้าวเหนียวเขาวงกตพิสนธิ์(กก.)	50	80	30	60	6
มะยงชิดนครนายก (กก.)	200	300	100	50	7
ส้มโอท่าช้อยเมืองพิจิตร (กก.)	40	60	20	50	7
กล้วยเล็บมือนางชุมพร (กก.)	35	50	15	42.85	8
มะปรางหวานนครนายก (กก.)	150	200	50	33.33	9
หอยนางรมสุราษฎร์ธานี (ตัว)	70	90	20	28.57	10
มะขามหวานเพชรบูรณ์ (กก.)	80	100	20	25	11
ข้าวเหลืองปะทิวชุมพร (กก.)	25	30	5	20	12
ส้มโอบูโกยะรัง (ลูก/ผล)	350	400	50	14.29	13
ส้มโอทับทิมสยามปากพนัง(ลูก)	350	400	50	14.29	13
ปลาแรดลุ่มน้ำสะแกกรัง (กก.)	70	80	10	14.28	14
ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ (กก.)	40	45	5	12.5	15

ที่มา: ทิศทางสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย, 2560, น.15

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนผู้ผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ถึง 3,456,375,950 บาท ต่อปี รายได้ส่วนใหญ่กลับไปสู่ผู้ประกอบการขนาดเล็กซึ่งมีถึง 2,223 ราย คิดเป็น 97.5% ของผู้ประกอบการทั้งหมด จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีส่วนช่วยให้ชุมชนสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนอย่างแท้จริง มีรายได้ที่ถูกหมุนเวียนไปยังผู้ผลิตรายย่อยอย่างทั่วถึงโดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตเองโดยตรง ในรูปแบบบุคคลธรรมดา หากหน่วยงานต่างๆ ต้องการพัฒนา ผู้ประกอบการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นอกจากจะมุ่งเน้นเรื่องการส่งเสริมด้านการผลิต สำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพแล้วควรต่อยอด ความรู้ด้านการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการเพิ่มเติมพร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการ

รวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งด้วย สำหรับผู้ประกอบการขนาด กลางและขนาดใหญ่แม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนักคือ 34 ราย แต่สามารถสร้างรายได้ถึง 3,043,933,031 บาท ดังนั้น จึงไม่ควรละเลยผู้ประกอบการกลุ่มนี้ ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มีความสามารถที่จะทำตลาดด้วยตัวเองรวมถึงการส่งออกไปยังต่างประเทศ

สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ลิ้นจี่ของอำเภอแม่ใจพะเยา เป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับคนอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ด้วยรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของลิ้นจี่พันธุ์สงฮวยในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จนได้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สร้างโอกาสทางการตลาดให้กับเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจเป็นอย่างมาก สำหรับที่มา ความสำคัญ และการขึ้นทะเบียนลิ้นจี่แม่ใจพะเยาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมไปถึงระบบตรวจสอบควบคุมคุณภาพของลิ้นจี่แม่ใจพะเยาที่มีมาตรฐาน ตามคู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย และแม่ใจพะเยา

1.1 ลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย

กรมวิชาการเกษตร (2558) กล่าวว่า ลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย มีถิ่นกำเนิดในประเทศจีนตอนใต้ ในแถบมณฑลกวางตุ้ง และฟูเคี้ยน ซึ่งมีการปลูกมานานมากกว่า 3500 ปี แพร่เข้าสู่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทย ลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย จัดเป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกมากที่สุดใภาคเหนือ ทรงพุ่มมีขนาดใหญ่ ลำต้นสูงประมาณ 10-12 เมตร ยอดและใบอ่อนมีสีเหลืองอ่อนปนเขียว ใบมีลักษณะยาวรี ขนาดใหญ่ โคนใบกว้าง ปลายใบแหลมน้อยข้อใบยาว ผลมีขนาดใหญ่ รูปหัวใจ ผลกว้างประมาณ 3.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 3.8 เซนติเมตร ผลหนักประมาณ 25-35 กรัม เปลือกผลบาง ผิวเปลือกสีแดงอมชมพูค่อนข้างจาง ตุ่มหนามเกิดห่าง ภายในมีเนื้อสีขาวขุ่น ให้รสหวานอมเปรี้ยว ส่วนเมล็ดค่อนข้างใหญ่ตามขนาดผล มีความหวานของเนื้อผลประมาณ 17 องศาบริกซ์ ต้องการอุณหภูมิเพื่อชักนำให้ออกดอกต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียสนานไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมงหรือต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียสไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง จะออกดอกในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ใช้เวลาประมาณ 2 เดือนในการแตกช่อดอก-ดอกบาน และเริ่มเก็บผลออกสู่ตลาดในช่วงเดือนพฤษภาคม- มิถุนายน

1.2 อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ (2563) กล่าวว่า แม่ใจ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพะเยา ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพ มีกลุ่มชุดดินที่มีธาตุอาหารประเภทโพแทสเซียม(K)

ล้อมรอบไปด้วยเหือกเขา และเป็นแหล่งต้นน้ำกว๊านพะเยา อันอุดมไปด้วยธาตุอาหารจากธรรมชาติ เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกลิ้นจี่อย่างมาก บรรพบุรุษของชาวอำเภอแม่ใจได้ปลูกลิ้นจี่หล่อเลี้ยงชีวิตกันมา จากรุ่นสู่รุ่น คำว่า “ลิ้นจี่” ถูก บันทึกไว้ในคำขวัญประจำอำเภอแม่ใจคือ “พระเจ้าทองทิพย์คู่ถิ่น แหล่งทำกินหนองเล็งทราย มากมายสวนลิ้นจี่ รสดีมะพร้าวเผา” สะท้อนให้เห็นว่าการเพาะปลูก ลิ้นจี่ ถือเป็นวิถีชีวิตของคนแม่ใจ จนในปัจจุบันอำเภอแม่ใจกลายเป็นแหล่งเพาะปลูกลิ้นจี่พันธุ์ฮงฮวย ที่สำคัญของประเทศไทย

1.3 ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา

สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ (2563) กล่าวว่า การปลูกลิ้นจี่ในอำเภอแม่ใจได้เริ่มปลูกเมื่อปี พ.ศ.2513 โดยการนำของอาจารย์ทองคำ สารถ้อย อาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านทุ่งป่าช้า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีแนวความคิดว่าจะหาพืชเศรษฐกิจชนิดใดมาปลูกในอำเภอแม่ใจ จึงได้ทำการปรึกษากับทางอำเภอและจัดทำโครงการซึ่งในขณะนั้นมีนายทองคำ เชื้ออนทา เป็นนายอำเภอแม่ใจ และ นายสุชน สร้อยแสงจันทร์ เป็นเกษตรอำเภอแม่ใจ ได้จัดทำโครงการขอสนับสนุนกิ่งตอนลิ้นจี่ “พันธุ์ฮงฮวย” จากสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย จำนวน 30 ต้น มาปลูกในโรงเรียนบ้านทุ่งป่าช้า หมู่ที่ 6 ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ โดยใช้ระยะปลูก 12 เมตร×12 เมตร เพื่อเป็นจุดสาธิตและขยายพันธุ์ให้กับเกษตรกรต่อมา นายจันทร์ ภาชนนท์ ได้ขยายพันธุ์โดยการตอนไปปลูกในสวนที่อยู่ในห้วยป่ากล้วย (ปัจจุบันเป็นอ่างเก็บน้ำ) ปรากฏว่าให้ผลผลิตดี รสชาติ อร่อย สามารถจำหน่ายได้ราคาดี ประมาณปี พ.ศ. 2520 เกษตรกรบ้านทุ่งป่าช้าจึงเริ่มขยายพันธุ์ปลูกกันมากขึ้น และได้แพร่หลายไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ตั้งแต่นั้นมา มีการปลูกมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป

2. ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา กับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จังหวัดพะเยาได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของพืชเศรษฐกิจจังหวัด คือ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา และในปี พ.ศ. 2562 กรมทรัพย์สินทางปัญญาประกาศรับรองการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ทะเบียนเลขที่ สช 62100120 ต่อมาในปีงบประมาณ 2563 กรมทรัพย์สินทางปัญญาและทีมที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยพะเยาจัดทำระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้าลิ้นจี่แม่ใจพะเยา เพื่อกระตุ้นให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้าและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งการผลิตและการขายลิ้นจี่แม่ใจพะเยา เล็งเห็นความสำคัญและเพื่อให้กระบวนการผลิตลิ้นจี่แม่ใจพะเยาได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถติดตราสัญลักษณ์ GI ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

2.1.1 คำนิยาม

ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา (Phayao Lychee Mae Chai) หมายถึง ลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย ที่มีลักษณะผลใหญ่ทรงยาวรี เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง เนื้อผลแห้งกรอบ สีขาวขุ่น ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน มีกลิ่นหอม ที่ปลูกในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

2.1.2 ลักษณะของสินค้า

1) พันธุ์ลิ้นจี่: พันธุ์สงฮวย

2) ลักษณะทางกายภาพ

2.1) รูปทรง: ทรงผลยาวรีคล้ายรูปไข่หรือรูปหัวใจ ขนาดผลใหญ่ 3.40–3.85 เซนติเมตร น้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25–35 กรัมต่อผล (ภาพ 7)

2.2) เปลือกผิว: มีเปลือกบาง สีแดงอมชมพู ผิวขรุขระไม่เรียบ หนามสั้นและห่าง

2.3) เนื้อ: เนื้อผลแห้ง มีสีขาวขุ่น ไม่แฉะน้ำ

2.4) รสชาติ: หวาน หวานอมเปรี้ยว กลิ่นหอม

ภาพ 7 ลักษณะทางกายภาพของ สินค้า ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา

ที่มา: คู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”, 2563

3) ลักษณะทางเคมี

3.1) ค่าความหวาน: อยู่ในช่วง 16–17 องศาบริกซ์

2.1.3 กระบวนการผลิต

1) การปลูก

1.1) ขุดหลุม กว้าง ยาว ลึก 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้น 8-12 เมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แบ่งดินเป็น 2 ชั้น นำส่วนของดินชั้นบนผสมคลุกเคล้ากับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เพื่อรองก้นหลุม กลบทับหลุมด้วยส่วนของดินชั้นล่างให้สูงกว่าปากหลุมปลูกประมาณ 1 ฝ่ามือ

1.2) นำกิ่งพันธุ์ลงปลูกกลางหลุม โดยโคนต้นควรอยู่ระดับปากหลุม นำดินกลบโดยรอบให้แน่น ใช้ไม้หลักปักผูกป้องกันต้นโยก รดน้ำให้ชุ่ม แล้วใช้วัสดุคลุมหน้าดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นและเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน

1.3) รดน้ำให้ซึมลงดินที่ความลึกประมาณ 40 เซนติเมตรขึ้นไป ให้ปุ๋ยตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงการผลิต

1.4) ควรห่อผลเมื่อผลลึนจีเริ่มเปลี่ยนสีจากสีเขียวเป็นสีแดงเรื่อ ๆ หรือก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 20-25 วัน เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชของลึนจีและทำให้ช่อผลสวยงาม โดยห่อทั้งช่อผล ผูกปากถุงกับโคนก้านช่อให้แน่น

2) การเก็บเกี่ยว

2.1) ควรเก็บในช่วงแดดไม่จัด โดยใช้ตะกร้าหรือบั้งไผ่ตักแล้วป็นขึ้นไปเก็บช่อลึนจีทั้งช่อที่ห่อและควรทยอยเก็บทุก 2-3 วันต่อครั้ง

2.2) หลังเก็บผลลึนจีจากต้นแล้ว จะนำไปรวมไว้ในร่ม เพื่อนำไปทำการคัดขนาด ตัดแต่งช่อและผลที่ไม่สมบูรณ์ออก จึงบรรจุลงหีบห่อต่อไป

3) การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า “ลึนจีแม่ใจพะเยา” และ/หรือ “Phayao Lychee Mae Chai”

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

2.2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดพะเยา ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ละติจูดที่ 18 องศา 44 ลิปดาเหนือ ถึง 19 องศา 44 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 40 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 40 ลิปดาตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีเทือกเขาสูงล้อมรอบอยู่ทางทิศตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะเทือกเขาทอดตัวเป็นแนวยาวจากทิศเหนือลงทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบติดเชิงเขา บางส่วนเป็นภูเขาสูง มีเทือกเขาฝิ่ปันน้ำอยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำธรรมชาติ มีพื้นที่ราบลุ่มเหมาะสม

แก่การทำนาและมีพื้นที่ราบติดเชิงเขาเหมาะแก่การทำสวน มีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 300-1,550 เมตร

อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ จังหวัดพะเยา เป็นต้นกำเนิดลำน้ำหลายสายที่ไหลมารวมกันลงไปสู่กว๊านพะเยาซึ่งเป็นแหล่งน้ำ ธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดพะเยา สภาพดินมีปริมาณธาตุโพแทสเซียมสูง อุดมไปด้วยแร่ธาตุ จากธรรมชาติ

2.2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศ แบ่งเป็น 3 ฤดูกาล อย่างชัดเจน มีอุณหภูมิสูงสุด เฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.4 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนอยู่ในช่วง เดือนมีนาคม-เมษายน ฤดูฝนอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ประมาณร้อยละ 71.89 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,177.7 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูหนาวอยู่ในช่วง เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ 15.7 องศาเซลเซียส จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว ส่งผลให้อำเภอแม่ใจมีความเหมาะสมเป็น แหล่งปลูกลิ้นจี่ที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากลิ้นจี่ของแหล่งอื่น

2.3 ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิตลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ดังภาพ 8

ภาพ 8 แสดงขอบเขตพื้นที่การผลิตลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ครอบคลุมพื้นที่อำเภอแม่ใจ

ที่มา: คู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ลิ้นจี่ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”, 2563

2.4 การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

2.4.1 ลิ่นจีแม่ใจพะเยาจะต้องมีการผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนดตามกระบวนการผลิตข้างต้น

2.4.2 กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกปลูกลิ่นจีแม่ใจพะเยา รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ

2.5 เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

2.5.1 จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด

2.5.2 จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา

2.5.3 ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา

2.6 การบริหารจัดการ

2.6.1 จัดตั้งหน่วยงานหรือผู้บริหารจัดการการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา (เพื่อตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการตลาดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งการจำหน่าย)

2.6.2 พิจารณาขอเสนอ ออกหนังสือรับรองการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา ให้แก่ผู้ผลิตผลและผู้ค้า รวมทั้งการเสนอยกเลิก

2.6.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา

2.6.4 การประชาสัมพันธ์

2.7 การขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า

2.7.1 ใบสมัครขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้มีสิทธิ์ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลิ่นจีแม่ใจพะเยา ตามแบบที่กำหนด (GI-LC-PY 001)

2.7.2 สถานที่ยื่นใบสมัคร: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา

2.7.3 การยกเลิกหรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ ต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่ยื่นใบสมัคร ในกรณีที่ไม่มีกรแจ้งการเปลี่ยนแปลงให้ถือว่ายื่นรับการเป็นสมาชิก

3. แผนการควบคุมตรวจสอบ สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ่นจีแม่ใจพะเยา

แผนการควบคุมตรวจสอบ ลิ่นจีแม่ใจพะเยา มีการจัดให้มีการควบคุมตรวจสอบกระบวนการผลิต โดยผ่านคณะควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดพะเยา สินค้า “ลิ่นจีแม่ใจพะเยา” เพื่อประโยชน์การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าลิ่นจีแม่ใจพะเยา ของผู้ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ่นจีแม่ใจพะเยา ให้ดูแลรักษา

มาตรฐานและส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าอันจะนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดและเป็น การเพิ่มมูลค่าของสินค้า โดยมีรายละเอียด ตามคู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของ สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (2563) ดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จุดควบคุม	ข้อกำหนดตาม ระเบียบ GI/คู่มือ ปฏิบัติ	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ				
		วิธีการ	ความถี่	ผู้รับหน้าที่ ตรวจสอบ	มาตรการ	เอกสารอ้างอิง เอกสารหลักฐาน
ขอบเขตพื้นที่ การผลิต	พื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา	แผนที่พิกัด GPS	1 ครั้ง/ปี และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง	-การควบคุม ตัวเอง -คณะ กรรมการฯ	แจ้งให้ทราบว่ ำไม่เป็นไปตาม ข้อกำหนด และ ตัดออกจาก บัญชีสมาชิก	-ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทาง ภูมิศาสตร์ฯ - แบบ GI-LC-PY 002
ลักษณะของสินค้า						
1) พันธุ์ลิ้นจี่	ฮงฮวย	ตรวจสอบด้วย ตา	1 ครั้งต่อปี	- การควบคุม ตัวเอง	แจ้งให้ทราบว่ ำไม่เป็นไปตาม ข้อกำหนด และ ตัดออกจาก บัญชีสมาชิก	-ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทาง ภูมิศาสตร์ฯ
2) รูปทรง	ทรงผลยาวรีคล้าย รูปไข่หรือรูปหัวใจ ขนาดผลใหญ่ 3.40-3.85 ซม. น้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25-35 กรัมต่อผล	-ตรวจ สอบ ด้วยตา -ตรวจวัดขนาด ผล	1 ครั้งต่อปี	- คณะ กรรมการฯ	แจ้งให้ทราบว่ ำไม่เป็นไปตาม ข้อกำหนด และ ตัดออกจาก บัญชีสมาชิก	- แบบ GI-LC-PY 005
3) เปลือกผิว	บาง สีแดงอมชมพู ผิวขรุขระไม่เรียบ หนามสั้นและห่าง	ตรวจสอบด้วย ตา	1 ครั้งต่อปี			
4) เนื้อ	เนื้อผลแห้งกรอบ มี สีขาวขุ่น ไม้แฉะน้ำ	ตรวจสอบด้วย ตา หรือชิม	1 ครั้งต่อปี			
5) รสชาติ	หวาน หวานอมเปรี้ยว กลิ่นหอม	วัดองศา บริกซ์ และ/หรือชิม	1 ครั้งต่อปี			
6) ลักษณะทาง เคมี	ค่าความหวานอยู่ ในช่วง 16-17 บริกซ์	ตรวจวัดองศา บริกซ์	1 ครั้งต่อปี			

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดควบคุม	ข้อกำหนดตาม ทะเบียน GI/คู่มือ ปฏิบัติ	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ				
		วิธีการ	ความถี่	ผู้รับหน้าที่ ตรวจสอบ	มาตรการ	เอกสารอ้างอิง เอกสารหลักฐาน
กระบวนการผลิต						
1) การปลูก	1) ขุดหลุมกว้าง ยาว ลึก 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้น 8-12 เมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แบ่งดินเป็น 2 ชั้น นำส่วนของดินชั้นบนผสมคอกมูลคอกวัวกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพื่อรอกันหลุม แล้วกลบทับหลุมด้วยส่วนของดินชั้นล่างให้สูงกว่าปากหลุมปลูกประมาณ 1 ฝ่ามือ	ตรวจสอบด้วยตา และ/หรือใช้ตลับเมตรวัด และ/หรือบันทึกลง	1 ครั้งต่อปี และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง	- การควบคุมตัวเอง - คณะกรรมการ	แจ้งให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด ให้แก้ไข ข้อบกพร่อง และ/หรือ ดัดออกจากบัญชีสมาชิก	-ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ -แบบ GI-LC-PY 005
	2) นำกิ่งพันธุ์ลงปลูกกลางหลุม โดยโคนต้นควรอยู่ระดับปากหลุม นำดินกลบโดยรอบให้แน่น ใช้ไม้หลักปักผูกป้องกันต้นโยก รดน้ำชุ่มแล้วใช้วัสดุคลุมหน้าดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้น และเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน					
	3) รดน้ำให้ซึมลงดินที่ความลึกประมาณ 40 เซนติเมตรขึ้นไป ให้ปุ๋ยตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงการผลิต					

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดควบคุม	ข้อกำหนดตามทะเบียน GI/คู่มือปฏิบัติ	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ				
		วิธีการ	ความถี่	ผู้รับหน้าที่ ตรวจสอบ	มาตรการ	เอกสารอ้างอิง เอกสารหลักฐาน
การปลูก (ต่อ)	4) ควรห่อผลเมื่อผลลึนจี เริ่มเปลี่ยนสีจากสีเขียว เป็นสีแดงเรื่อๆ หรือก่อน เก็บเกี่ยวประมาณ 20-25 วัน เพื่อป้องกันศัตรูพืชของ ลึนจีและทำให้ช่อผล สวยงามโดยห่อทั้งช่อผล ผูกปากถุงกับโคนก้านช่อ ให้แน่น					
2)การเก็บ เกี่ยว	1) ควรเก็บในช่วงแดดไม่ จัด โดยใช้พะองหรือบันได พาดกิ่งแล้วปีนขึ้นไปเก็บ ช่อลึนจีที่ห่อและควร ทยอยเก็บทุก 2-3 วันต่อ ครั้ง 2) หลังเก็บผลลึนจีจากต้น แล้ว จะนำไปรวมไว้ในร่ม เพื่อนำไปทำการคัดขนาด ตัดแต่งช่อและผลที่ไม่ สมบูรณ์ออก จึงบรรจุลง หีบห่อต่อไป	ตรวจสอบ ด้วยตา และ/ หรือเครื่องมือ ชั่ง ตวง วัด ที่ เหมาะสม	1 ครั้งต่อปี	- การควบคุม ตัวเอง - คณะ กรรมการ	แจ้งให้ทราบว่ ไม่ เป็นไปตาม ข้อกำหนด ให้ แก้ไข ข้อบกพร่อง	-ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ฯ - แบบ GI-LC-PY 007
3) การ บรรจุหีบ ห่อ	รายละเอียดบนฉลากให้ ประกอบด้วยคำว่า “ลึนจี แม่ใจพะเยา” และหรือ “Phayao Lychee Mae Chai”	ตรวจสอบ ด้วยตา	1 ครั้งต่อปี	- การควบคุม ตัวเอง - คณะ กรรมการ	แจ้งให้ทราบว่ ไม่ เป็นไปตาม ข้อกำหนด ให้ แก้ไข ข้อบกพร่อง และ/หรือ ตัด ออกจากบัญชี สมาชิก	ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ฯ

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดควบคุม	ข้อกำหนดตามทะเบียน GI/คู่มือปฏิบัติ	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ				
		วิธีการ	ความถี่	ผู้รับหน้าที่ ตรวจสอบ	มาตรการ	เอกสารอ้างอิง เอกสารหลักฐาน
4) การ ตรวจสอบ ย้อนกลับ	การขายผลผลิต ปริมาณ การผลิต แปลงที่ผลิต ปัจจัยการผลิต	เอกสาร	1 ครั้งต่อปี	- การควบคุม ตัวเอง - คณะ กรรมการ	แจ้งให้ทราบ ว่า ไม่ เป็นไปตาม ข้อกำหนด ให้ แก้ไข ข้อบกพร่อง และ/หรือ ตัด ออกจากบัญชี สมาชิก	แบบ GI-LC-PY 009
5) การผลิต และการ จำหน่าย	1) ขึ้นทะเบียนสมาชิก ผู้ผลิต 2) ขึ้นทะเบียนสมาชิก ผู้ประกอบการ 3) ผู้ประกอบการที่ จำหน่ายสินค้า GI ต้องรับ ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตที่ขึ้น ทะเบียนสมาชิกแล้ว	เอกสาร	1 ครั้งต่อปี	- การควบคุม ตัวเอง - คณะ กรรมการ		-ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ฯ -แบบ GI-LC-PY 007 -แบบ GI-LC-PY 008 -แบบ GI-LC-PY 009

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้ทำการรวบรวมผลงานวิจัยทำการศึกษาในแง่มุมต่างๆ เช่น ในประเด็นการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย พบว่านเรศ ชูดวง, (2550) ได้มีการศึกษาโดยวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากข้อตกลงระหว่างประเทศ (ทั้งข้อตกลงพหุภาคีและข้อตกลงทวิภาคี) กฎหมายภายในของต่างประเทศ กฎหมายภายในประเทศ ข้อมูลจากตำรา วารสารและเอกสารทางวิชาการอื่นๆ จากห้องสมุด รายงานการประชุมตลอดจนข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งนี้ยังเป็นการศึกษาและวิจัยควบคู่ไปกับการค้นคว้าในเชิงข้อเท็จจริง (Factual Research) โดยการสอบถามข้อมูล ปัจจุบันจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย ยังมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนอยู่หลายประการ ซึ่งทำให้คนในชุมชนหรือผู้ที่ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังขาดศักยภาพ

ที่จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และยังมีข้อเสนอแนะว่า ประเทศไทยควร แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและกำหนดให้หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่มีเขตรับผิดชอบในพื้นที่เดียวกันและสามารถขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้เหมือนกันและควรที่จะกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐเป็นตัวแทนของประชาชนนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปขึ้นทะเบียนแทน และมีหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงว่าแหล่งภูมิศาสตร์นั้นมีอิทธิพลต่อตัวสินค้านั้นจริง และที่สำคัญควรที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนหรือบุคคลที่ต้องการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเข้าใจระเบียบและวิธีการต่าง ๆ และสามารถเตรียมความพร้อมในการขอขึ้นทะเบียนได้อย่างไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ

ส่วนการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พบว่าดวงหทัย นากเสวก, (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทย: ศึกษากรณีข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ โดยศึกษาระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พ.ศ. 2546 เปรียบเทียบระเบียบประชาคมยุโรป 1151/2012 ซึ่งมีแนวทางการตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความชัดเจนและมีมาตรฐาน และนำมาศึกษาร่วมกับแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และเสนอเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานหรือระบบตรวจสอบควบคุมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีมาตรฐานและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พ.ศ. 2546 ไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบย้อนกลับไว้อย่างชัดเจน แต่เพื่อให้กระบวนการควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นสินค้ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ไปรุ่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในทางปฏิบัติพบว่าได้มีการนำระบบการควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าและการตรวจสอบย้อนกลับมาใช้สำหรับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย แต่ก็ยังเป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติซึ่งเป็นดุลพินิจของนายทะเบียนและในการควบคุมตรวจสอบบางขั้นตอน เป็นไปตามความสมัครใจของผู้ผลิตที่ประสงค์จะจัดให้มีการควบคุมตรวจสอบหรือไม่ก็ได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากระเบียบประชาคมยุโรปที่มี การบัญญัติให้ผู้ที่ประสงค์จะได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสหภาพยุโรป ต้องจัดให้มีการควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการมีการ

ตรวจสอบกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนจึงจะได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพบว่าเทพรัตน์ พิมลเสถียร, (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา(สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์), ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการผลักดันปกป้องและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่ประชาชนภูมิใจและเข้าเกณฑ์ตาม พรบ.สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และศึกษาหาแนวทาง/รูปแบบในการเสริมสร้างความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกป้องและส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา ประเภทสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในจังหวัดนครปฐม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรในจังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีความรู้มากที่สุดในระดับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถเสริมสร้างเอกลักษณ์ที่ดีของจังหวัดสำหรับประเด็นบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการป้องกันและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่าภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยน้อยที่สุด ในประเด็นท่านมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมความสำเร็จในการป้องกันและส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในระดับจังหวัด มี 5 ประการ ได้แก่ 1)ประชาชน 2)ผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตลาด 3)งบประมาณ 4)หน่วยงานภาครัฐ 5)ถูกกำหนดเป็นนโยบายระดับประเทศสรุปประเด็นแนวทางและรูปแบบในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการปกป้องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่าให้สำนักงานจังหวัดควรมีการจัดตั้งหน่วยงานดูแลและส่งเสริมอาชีพและสินค้าของหมู่บ้านหรือกลุ่มแม่บ้านที่ได้มีการสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นและภาครัฐควรสนับสนุน แนวทาง โครงการ มาตรการในการสนับสนุนเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับศลยา เจริญ, (2562) ที่ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของผู้มีสิทธิ ในอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปพัฒนาการทำงานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญากับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าประชาชนผู้มีสิทธิในอำเภอ

เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรมีความรู้ ความเข้าใจมาก (เกรด A) มีร้อยละ 6.3 เท่านั้น และไม่มีความรู้ ความเข้าใจ (เกรด D) ร้อยละ 42.2 ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญา สรุปได้ว่า ประชาชนผู้มีสิทธิในอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัด กำแพงเพชรส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ อยู่ในเกณฑ์ที่มีความรู้ ร้อยละ 57.8 ซึ่งจากการทดสอบ สมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลต่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของผู้มีสิทธิในอำเภอเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรแตกต่างกัน ยกเว้น ปัจจัยด้านเพศ อายุ และรายได้ ซึ่งไม่ ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของผู้มีสิทธิ ในอำเภอเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

การศึกษาในประเด็นการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่าพิชญ์วีร์ พลพานิชย์, (2561) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งเรียงตามลำดับ ความสำคัญคือ วิธีการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความสนใจขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยที่ทำให้ขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำเร็จ ปัญหาอุปสรรค การขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสินค้าสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อรูปแบบ การพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดนโยบายพัฒนา การส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การพัฒนากระบวนการวิธีการและรูปแบบการขึ้น ทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการสนับสนุนหลังการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ โดยรูปแบบการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน มีปัจจัยแวดล้อม สำคัญของการพัฒนาประกอบด้วย (1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้มีการ คัดกรองที่ครอบคลุม (2) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ อย่างถ่องแท้ก่อนการขึ้นทะเบียน (3) ใช้กระบวนการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์โดยใช้นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ (4) สร้างกระบวนการตรวจสอบคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ ภายในกลุ่มให้เป็นมาตรฐานและยั่งยืน (5) สร้างระบบตรวจสอบควบคุม คุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อย่างมีมาตรฐานสากล (6) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ คนรู้จักสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มากขึ้นและแพร่หลาย (7) ส่งเสริมให้ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น (8) ส่งเสริมให้พัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และใช้ประโยชน์

ในเชิงพาณิชย์ให้มากที่สุดและ (9) ส่งเสริมให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีศักยภาพนำ สินค้าไปขึ้นทะเบียนในต่างประเทศ

ตลอดจนการศึกษาในประเด็นการพัฒนาคุณภาพสินค้าของจังหวัดพะเยา พบว่า จาตุรันต์ หงส์หิน บำเพ็ญ เขียวหวาน และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าในจังหวัดพะเยา โดยประชากรที่ศึกษาคือเกษตรกรผู้ปลูกสินค้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง 237 ราย ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตสินค้าอยู่ในระดับมาก มีแหล่งข้อมูลและระดับ การได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับการนำการผลิตตามหลักวิชาการไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด ส่วนระดับของปัญหาด้านการผลิตมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักวิชาการในการผลิตสินค้าอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ปริมาณพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ระดับการได้รับความรู้ และแรงงานทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักวิชาการในการผลิตสินค้าอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 สำหรับประเด็นปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกร คือ ด้านปัจจัยการผลิต และด้านการผลิตสินค้า ได้ขอเสนอแนะ คือ ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิต ควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าได้คุณภาพและปัญหาด้านการตลาด คือ ด้านการจัดการตลาดและด้านอื่น ๆ มีขอเสนอแนะ คือ ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ และมี จุดจำหน่ายในพื้นที่ ควรมีการคัดเกรดตามมาตรฐาน ส่วนด้านการผลิต ส่งเสริมการผลิตตามหลักวิชาการ (GAP) การรวมกลุ่มโดยมี ระบบการสื่อสารแบบออนไลน์ อบรมให้ความรู้พัฒนาวิธีการผลิต การใช้งานแอปพลิเคชัน และการใช้สื่อออนไลน์ ส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมในการผลิต สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร

ส่วนนายวิวัฒน์ อยู่รอง, (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการผลิตสินค้าสดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าสดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ใช้กลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกรผู้ปลูกสินค้าในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 183 ราย ผลการศึกษาพบว่า ค่าระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิค ในการผลิตสินค้าในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา การกระจุกตัวส่วนใหญ่ของค่าระดับความมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคอยู่ในช่วงที่สูงมาก โดยมีจำนวน เกษตรกรจำนวน 111 คน รองลงมาคือระดับความมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคที่สูง โดยมีจำนวน เกษตรกรจำนวน 64 คน ระดับความมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคอยู่ในช่วงที่ปานกลาง มีจำนวน เกษตรกรจำนวน 6 คน ระดับความมีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคอยู่ในช่วงที่ต่ำ มีจำนวนเกษตรกรจำนวน 2 คน และมีค่าระดับประสิทธิภาพการผลิตสินค้าสดเฉลี่ยอยู่ที่ 0.8104 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วงประสิทธิภาพที่สูงมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพ 9 แสดงแผนภาพขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งปั้งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แบ่งเป็นกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งปั้งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินงานดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 255 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ, 2564)

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเป็น .05 สามารถ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$\frac{n = 255}{1 + 255 * (.05)^2}$$

ดังนั้น n (กลุ่มตัวอย่าง) = 155 คน

2) การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

สุ่มตัวอย่างแบบเทียบสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 155 คน จากประชากร 255 คน ตามสัดส่วนผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

คำนวณหาสัดส่วนจำนวนผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ แต่ละกลุ่ม โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากสูตร ดังนี้

$$\text{ขนาดตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{ขนาดตัวอย่างรวม} \times \text{ขนาดประชากรแต่ละกลุ่ม}}{\text{ขนาดประชากรรวม}}$$

ตาราง 10 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ ที่ใช้ในการศึกษาแยกเป็นรายกลุ่ม

กลุ่ม	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
แปลงใหญ่ลิ้นจี่ทุกหมู่บ้านตำบลศรีถ้อย	135	82
แปลงใหญ่ลิ้นจี่หมู่ 7,8 ตำบลศรีถ้อย	61	37
แปลงใหญ่ลิ้นจี่ตำบลแม่สุก	60	36
รวม	255	155

เมื่อได้จำนวนตัวอย่างรายกลุ่มแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มแปลงใหญ่โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้วิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด โดยกำหนดคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก เนื้อที่เพาะปลูกลิ้นจี่ การถือครองพื้นที่ ประสบการณ์การผลิตลิ้นจี่ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ ลักษณะพื้นที่เพาะปลูก รายได้จากการผลิตลิ้นจี่ต่อปี การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แหล่งของข้อมูล การเข้าอบรมเกี่ยวกับ การผลิตลิ้นจี่ตามมาตรฐาน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เพื่อให้เลือกตอบหรือให้เติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert, 1932) 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
1	หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	หมายถึง ไม่เห็นด้วย
3	หมายถึง ไม่แน่ใจ
4	หมายถึง เห็นด้วย
5	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นการสัมภาษณ์ความต้องการในประเด็นที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่สู่มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ได้กำหนดคะแนนเป็น 4 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง มาก แรงด่วน ตามลำดับ

คะแนน	ระดับความต้องการที่อยากให้ส่งเสริม
1	หมายถึง น้อย
2	หมายถึง ปานกลาง
3	หมายถึง มาก
4	หมายถึง เร่งด่วน

1.2.1 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

- 1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยร่างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบตัวแปรที่กำหนด และนำเครื่องมือไปให้ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบถึงการครอบคลุมตัวแปรที่ทำการศึกษา นำข้อชี้แนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เนื้อหาครบถ้วน
- 3) การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขในการนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงตรงในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2-3 รวมกับแบบสัมภาษณ์วัดระดับความรู้ในกิจกรรมที่ 2

โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยใช้สูตรของ IOC (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัครา ชานิประศาสน์, 2545) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

Σ แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
R แทน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.94

4) การทดสอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับผู้ปลุกปั้นจีในพื้นที่อำเภอแม่ใจที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจึงนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในแบบสัมภาษณ์ ผลการทดสอบมีดังนี้

แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 alpha = 0.804

แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3 alpha = 0.851

จะเห็นได้ว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงใน มานิต ลาเกลี้ยง 2558, น. 37) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่า และเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ สามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้า ในระหว่างเดือนมีนาคม 2564 – สิงหาคม 2564 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานกับประธานแปลงใหญ่สินค้าอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเพื่อจัดเก็บข้อมูล
- 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ปากกา
- 3) ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างตามแผนที่กำหนด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน ตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert scale) โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

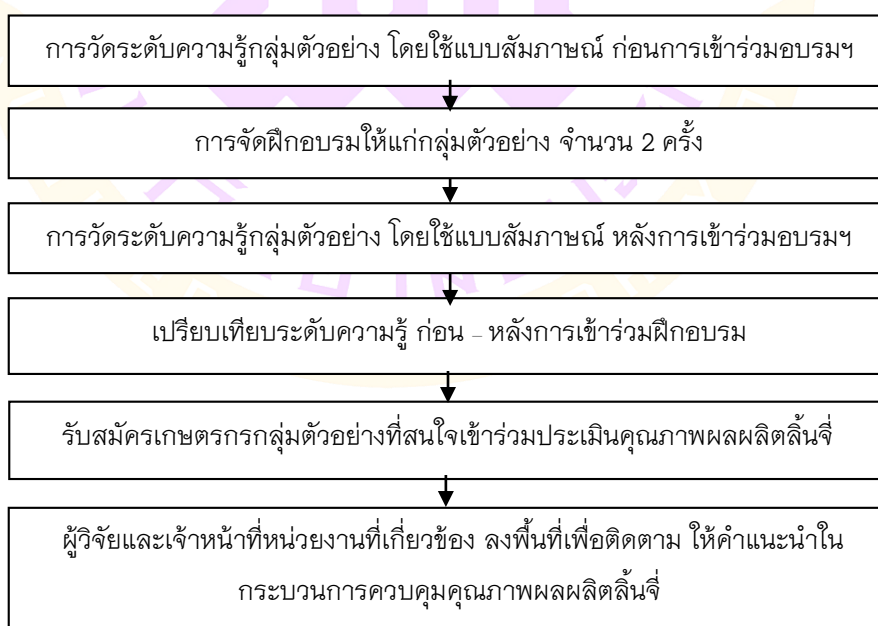
ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ มาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

การแปลผลระดับคุณภาพจากคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2535) ดังนี้

1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับน้อย
1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับมาก
3.51 - 4.00	หมายถึง	ระดับแรงด่วน

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้ และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ

เป็นการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทฤษฎีสินค้าทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และเปรียบเทียบระดับความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการวัดระดับความรู้ จำนวน 15 ข้อ และจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ให้แก่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง รวมถึงรับสมัครผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรมฯ เข้าร่วมการตรวจประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่และมีการลงพื้นที่เพื่อติดตามให้คำแนะนำในกระบวนการควบคุมคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังภาพ 10

ภาพ 10 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยกิจกรรมที่ 2

สำหรับในการจัดฝึกอบรม ได้ขอความอนุเคราะห์หน่วยงานภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมการจัดฝึกอบรม ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ และมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับ มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ภาพ 11) แบ่งเป็นประเด็นดังนี้

- 1) ความรู้พื้นฐานการขึ้นทะเบียน และคุณลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- 2) แนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- 3) การเตรียมความพร้อมของเกษตรกร เพื่อขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ภาพ 11 การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในกิจกรรมที่ 2 ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเดียวกับ กิจกรรมที่ 1 คือ ผู้ปลูก ลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 155 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ประกอบด้วยคำถาม ซึ่งจะวัดความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ เกี่ยวกับมาตรฐานของสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 15 ข้อ โดยกำหนดข้อคำถาม ในลักษณะเลือกตอบถูก – ผิด และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิด

1 คะแนน = ตอบถูก

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ก่อนและหลังจากการเสร็จสิ้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่ แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูก ลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ในประเด็นความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และนำมาเปรียบเทียบระดับความรู้ ของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) โดยวัดความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ให้ คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ถูก และ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ผิด ทั้งหมด 15 ข้อ จากนั้นรวม

คะแนนทั้งหมด โดยมีการจัดอันดับผู้ที่ตอบจำนวนข้อได้ถูกต้องมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 แล้วเรียงอันดับคะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1 – 3 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับน้อยที่สุด
คะแนนระหว่าง 4 – 6 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับน้อย
คะแนนระหว่าง 7 – 9 คะแนน	หมายถึง มีระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 10 – 12 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับมาก
คะแนนระหว่าง 13 – 15 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับมากที่สุด

ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า T-test เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

การประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และสมัครใจเข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ (การวิจัยกิจกรรมที่ 2) ตามข้อกำหนดของแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในกิจกรรมที่ 3 ผู้วิจัยได้รับสมัครเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 15 ราย มีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ จำนวน 57 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดของแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ใช้อุปกรณ์ในการประเมินได้แก่

- 1) เครื่องวัดดิจิตอล เวอร์เนีย Digital Vernier caliper
- 2) เครื่องชั่งดิจิตอล Balance meter
- 3) เครื่องวัดความหวาน ดิจิตอล Digital Refractometer (รุ่น PaL-1 ยี่ห้อ Atago, ประเทศญี่ปุ่น)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากการเข้าร่วมการฝึกอบรมระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ผู้วิจัยได้รับสมัครผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่าง
- 2) นัด วัน เวลา สถานที่สำหรับสุ่มเก็บตัวอย่างผลผลิตลิ้นจี่
- 3) ประสานขอความอนุเคราะห์ คณะทำงานพิจารณาคำขอ ตรวจสอบคุณภาพ และแหล่งที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อร่วมประเมินตรวจสอบคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่
- 4) เก็บตัวอย่างผลผลิตลิ้นจี่จากผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มตัวอย่างที่สมัครเข้าร่วมการตรวจประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ จำนวน 57 ตัวอย่าง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์การประเมินผลผลิตลิ้นจี่ตามแผนการควบคุมตรวจสอบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563) ได้แก่

- 1) ลักษณะทางกายภาพ คือ ขนาดผล 3.40–3.85 เซนติเมตร
น้ำหนักผล 25–35 กรัมต่อผล
- 2) ลักษณะทางเคมี คือ ค่าความหวานอยู่ในช่วง 16–17 องศาบริกซ์

สำหรับการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ทำโดยการสุ่มเก็บตัวอย่างลิ้นจี่จำนวน 2 กิโลกรัมต่อราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการคณะเกษตรศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา ทำการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ขนาดผลลิ้นจี่ และน้ำหนักผลลิ้นจี่ ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะทางเคมีของลิ้นจี่ ได้แก่ ค่าความหวาน ทำการสุ่มผลลิ้นจี่มาวิเคราะห์จำนวน 10 ซ้ำ แล้วหาค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ขั้นตอนการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ร่วมกับคณะทำงานพิจารณาคำขอตรวจสอบคุณภาพและแหล่งที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อให้กระบวนการประเมินคุณภาพผลผลิตเป็นไปตามมาตรฐานของ ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ภาพ 12)

ภาพ 12 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและเคมีผลผลิตลิ้นจี่อำเภอมะเขี

กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกษตรกรต้นแบบเพื่อถอดบทเรียนในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพสู่การติดตราสัญลักษณ์สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อหากลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” กำหนดการดำเนินงานดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ได้รับอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา จำนวน 16 คน

2) การสนทนากลุ่มย่อย คือ

2.1) คณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ลิ้นจี่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 30 คน

2.2) ประชาชนด้านการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ จำนวน 6 คน

2.3) นักวิชาการสาขาเกษตรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 4 คน

2.4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานไม้ผลระดับจังหวัด และระดับอำเภอ จำนวน 4 คน

2.5) เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยาผู้รับผิดชอบงานด้านสินค้า GI จำนวน 4 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง คือ ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ได้รับอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ประชากร จำนวน 16 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยคัดเลือกเกษตรกรต้นแบบที่มีองค์ความรู้ในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ จำนวน 3 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้

2.1) คณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ลีนจี อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประชากรจำนวน 30 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยกำหนดผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน

2.2) ประชาชนเกษตรกรด้านการผลิตลีนจีคุณภาพ ประชากร จำนวน 6 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยกำหนดผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม จำนวน 3 คน

2.3) นักวิชาการสาขาเกษตรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา ประชากร จำนวน 4 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยกำหนดผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม จำนวน 2 คน

2.4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานไม้ผล ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ประชากร จำนวน 4 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยกำหนดผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม จำนวน 2 คน

2.5) เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยาผู้รับผิดชอบงานด้านสินค้า GI ประชากรจำนวน 4 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงโดยกำหนดผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่ม จำนวน 2 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกิจกรรมที่ 4 ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ การผลิตลีนจีคุณภาพ การบริหารจัดการผลผลิตลีนจี การขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลีนจีแม่ใจพะเยา” เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเกษตรกรต้นแบบ ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สินค้า “ลีนจีแม่ใจพะเยา” รวมทั้งใช้วิธีการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis ในการวิเคราะห์หา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา” และการกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix) ในการหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

4.2.1 การสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยร่างแบบสัมภาษณ์หรือแนวคำถามปลายเปิดเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และความเห็นอย่างอิสระ ไม่มีการชักนำ รวมถึงการใช้คำถามที่มีความชัดเจนเข้าใจง่าย

และเป็นที่น่าสนใจตรงกัน และนำเครื่องมือไปขอคำแนะนำเพิ่มเติมจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการผลิตชิ้นคุณภาพ

- 3) นำข้อแนะนำมาปรับแก้แนวทางการทำแบบสัมภาษณ์
- 4) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ชัดเจนในข้อคำถามต่างๆ
- 5) ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามภายหลังทดลองใช้ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามมีความสมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง
- 6) กำหนดประเด็นหัวข้อในการสนทนากลุ่มย่อย โดยได้ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อความชัดเจนของเนื้อหา และความเหมาะสมของการจัดเรียงลำดับหัวข้อการสนทนากลุ่ม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา

4.2.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งจาก เอกสาร หลักฐาน หลักการ ทฤษฎี ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย ในประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในทุกระดับและหลากหลายกลุ่ม เพื่อดูความเที่ยงของข้อมูล โดยการดำเนินงานในการเก็บข้อมูลที่หลากหลายดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยมีรูปแบบการสัมภาษณ์ที่กระทำในลักษณะแบบเป็นกันเอง ไม่เคร่งครัดขั้นตอนหรือลำดับของข้อคำถาม ไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบคำถามตามความคิดเห็นของตนเอง สามารถเสริมความคิดเห็นเรื่องราวในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) เตรียมประเด็น และความพร้อมในการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการป้อนประเด็นคำถาม
- 2) นัด วัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์ โดยการนัดหมาย
- 3) ทำการสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูล พร้อมด้วยการบันทึกเสียง การบันทึกภาพ

- 4) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่บันทึก
- 5) ทำการถอดข้อความการสัมภาษณ์จากเทป เพื่อตรวจสอบผลและเสริมข้อมูลที่ทำการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (ภาพ 13)

ภาพ 13 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรต้นแบบ

4.3.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้ผู้เข้าร่วมเวทีสนทนาเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง และปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด จนวิเคราะห์ออกมาเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) และสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ (TOWS Matrix) ในแต่ละด้าน โดยมีกระบวนการในการจัดเวทีสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) เตรียมประเด็น และความพร้อมในการสนทนากลุ่ม โดยใช้ข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากการค้นคว้าเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรต้นแบบ
- 2) นัด วัน เวลา สถานที่ ในการสนทนากลุ่ม โดยการนัดหมาย
- 3) ทำการจัดเวทีสนทนากลุ่ม และบันทึกข้อมูล พร้อมด้วยการบันทึกเสียง การบันทึกภาพ
- 4) ตรวจสอบ ทบทวนข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (ภาพ 14)

ภาพ 14 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการถอดข้อความตามประเด็น วิเคราะห์สังเคราะห์ตีความ โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งปั่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” ได้ทำการวิจัยโดยการแบ่งกิจกรรมการวิจัยเป็น 4 กิจกรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพลันจี

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของผู้ปลูกลันจีกลุ่ม แปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ แสดงในตาราง 11 ดังนี้

1. เพศ จากการศึกษาพบว่าผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 78.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 21.3 เป็นเพศหญิง

2. อายุ จากการศึกษาพบว่าผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 54.8 อายุระหว่าง 56-65 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.2 อายุระหว่าง 66-75 ปี และมีส่วนน้อยร้อยละ 1.3 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 76 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 29 ปี อายุสูงสุด 79 ปี และมีอายุเฉลี่ย 60.95 ปี

3. ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 65.2 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 14.2 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.9 สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส.

4. การประกอบอาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 96.1 ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 2.6 ประกอบอาชีพรับจ้าง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.3 ประกอบอาชีพแม่บ้าน

5. ประสบการณ์ในการปลูกลันจี จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 45.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลันจี 16-25 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีประสบการณ์ในการปลูกลันจี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ 23.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลันจี มากกว่าหรือเท่ากับ 26 ปี โดยผู้ปลูกลันจีกลุ่มแปลงใหญ่

อำเภอแม่ใจ มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ต่ำสุด 8 ปี ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่สูงสุด 46 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 28.41 ปี

6. พื้นที่ปลูกลิ้นจี่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 42.6 มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ 4-6 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20 มีพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 8.4 มีพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่มากกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่ต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่สูงสุด 25 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 6.55 ไร่ต่อราย

7. การถือครองพื้นที่

7.1) พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่ดินของตัวเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 3.2 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และ ร้อยละ 96.8 มีที่ดินเป็นของตนเอง แบ่งเป็น ร้อยละ 30.3 มีที่ดินเป็นของตนเอง 4-5 ไร่ มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 28.4 มีที่ดินเป็นของตนเอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 8.4 มีที่ดินเป็นของตนเอง 8-9 ไร่ โดยมีที่ดินเป็นของตนเองต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 20 ไร่ เฉลี่ย 5.56 ไร่

7.2) พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 80 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า และร้อยละ 20 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า แบ่งเป็น ร้อยละ 7.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า 3-4 ไร่ มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 4.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า 3-4 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า 7-8 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 10 ไร่ เฉลี่ย 4.93 ไร่

8. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 44.5 ใช้แหล่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำ รองลงมา ร้อยละ 33.5 ใช้แหล่งน้ำจากสระน้ำส่วนบุคคล และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.3 ใช้แหล่งน้ำจากน้ำชลประทาน

9. ลักษณะพื้นที่เพาะปลูกในการผลิตลิ้นจี่ของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 44.5 มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่ราบ รองลงมา ร้อยละ 34.8 มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่เชิงเขา และมีส่วนน้อย ร้อยละ 7.1 มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่ดอน

10. รายได้จากการผลิตลิ้นจี่ ปี พ.ศ. 2563 จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 45.2 มีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ระหว่าง 15,001-40,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.4 มีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001 บาท และมีส่วนน้อย ร้อยละ 26.4 มีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท โดยมีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ ต่ำสุด 4,000 บาท/ปี สูงสุด 300,000 บาท/ปี และเฉลี่ย 32,683.87 บาท/ปี

11. การได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 50.3 ไม่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) และร้อยละ 49.7 เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI)

12. แหล่งข้อมูลการได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 44.5 มีการได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) จากการอบรม/หน่วยงานราชการ รองลงมา ร้อยละ 6.5 มีการได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ และส่วนน้อย ร้อยละ 0.6 มีการได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) จากหนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/ใบปลิว ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ เท่ากัน

13. การอบรมเกี่ยวกับ การผลิตลิ้นจี่ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 66.5 ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ การผลิตลิ้นจี่ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และร้อยละ 33.5 เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ การผลิตลิ้นจี่ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ตาราง 11 แสดงข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

n=155

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	122	78.7
หญิง	33	21.3
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 45	4	2.6
46 – 55	28	18.1
56 – 65	85	54.8
66 – 75	36	23.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 76	2	1.3
ต่ำสุด = 29 สูงสุด = 79 ค่าเฉลี่ย = 60.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.45		

ตาราง 11 (ต่อ)

n=155

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	7	4.5
ประถมศึกษา	101	65.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	14.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	18	11.6
อนุปริญญา/ปวส.	3	1.9
ปริญญาตรี	4	2.6
4. การประกอบอาชีพหลัก		
เกษตรกร	149	96.1
รับจ้าง	4	2.6
แม่บ้าน	2	1.3
5. ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรด (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15	49	31.6
16-25	70	45.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 26	36	23.2
ต่ำสุด = 8 สูงสุด = 46 ค่าเฉลี่ย = 28.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.17		
6. พื้นที่ปลูกสับปะรด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	31	20
4 - 6	66	42.6
7 - 9	27	17.4
10 - 12	18	11.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 13	13	8.4
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 25 ค่าเฉลี่ย = 6.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.85		

ตาราง 11 (ต่อ)

n=155

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
7. ประเภทการถือครองพื้นที่		
7.1 พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่ดินของตัวเอง(ไร่)		
ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง	5	3.2
มีที่ดินเป็นของตัวเอง	150	96.8
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	44	28.4
4 - 5	47	30.3
6 - 7	23	14.8
8 - 9	13	8.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 10	23	14.8
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 5.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.68		
7.2 พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นที่เช่า (ไร่)		
ไม่เช่า	124	80.0
เช่า	31	20.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	5	3.2
3 - 4	12	7.7
5 - 6	7	4.5
7 - 8	2	1.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	5	3.2
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 4.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.66		
8. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตสินค้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำฝน	30	19.4
น้ำชลประทาน	2	1.3
อ่างเก็บน้ำ	69	44.5
สระน้ำส่วนบุคคล	52	33.5
อื่นๆ ได้แก่	37	23.9

ตาราง 11 (ต่อ)

n=155

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
9. ลักษณะพื้นที่เพาะปลูก(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ที่เชิงเขา	54	34.8
ที่ดอน	11	7.1
ที่ลาดเอียง	21	13.5
ที่ราบ	69	44.5
10. รายได้จากการผลิตสินค้า ปี 2563 (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000	41	26.4
15,001 – 40,000	70	45.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001	44	28.4
ต่ำสุด 4,000 บาท/ปี	สูงสุด 300,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย 32,683.87 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 30,727.70	
11. การได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI)		
ไม่เคย	78	50.3
เคย	77	49.7
12. แหล่งข้อมูลการได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI)		
วิทยุ	10	6.5
โทรทัศน์	6	3.9
หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/ใบปลิว	1	0.6
การอบรม/หน่วยงานราชการ	69	44.5
13. เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าตามมาตรฐาน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์		
ไม่เคย	103	66.5
เคย	52	33.5

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลันจีแม่ใจพะเยา”

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลันจีแม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลันจีกุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ แสดงในตาราง 12 ดังนี้

ผู้ปลูกลันจีกุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น (มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00) ได้แก่ 1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ (ค่าเฉลี่ย 4.52) 2) รู้สึกผูกพันมีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดและอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอดไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานอยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ (ค่าเฉลี่ย 4.50) 3) การติดตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.41) 4) การผลิตลันจี GI เป็นการช่วยกระจายรายได้สู่ชนบทและส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.36) 5) ควรีมาตรการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ผลิตลันจีให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” ให้เป็นรูปธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.34) และ 6) สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” มีศักยภาพในแข่งขันไประดับโลกได้ (ค่าเฉลี่ย 4.21)

ผู้ปลูกลันจีกุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ เห็นด้วยในระดับมาก 4 ประเด็น (มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20) ได้แก่ 1) ท่านเห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” (ค่าเฉลี่ย 4.06) 2) ท่านสามารถปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.73) 3) ท่านเห็นว่าขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่มีความซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 3.66) และ 4) สาเหตุหลักที่เกษตรกรยังไม่ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” เป็นเพราะเกษตรกรไม่มีความพร้อมในด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.59) ตามลำดับตาราง 12 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

“ลันจีแม่ใจ พะเยา”

n = 155

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจีแม่ใจพะเยา” จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้			2 (1.3)	71 (45.8)	82 (52.9)	4.52 (0.527)	มาก ที่สุด	1

ตาราง 12 (ต่อ)

n = 155

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
2.สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีศักยภาพใน แข่งขันไประดับโลกได้			22 (14.2)	79 (51.0)	54 (34.8)	4.21 (0.671)	มาก ที่สุด	6
3.การติดตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า			6 (3.9)	80 (51.6)	69 (44.5)	4.41 (0.566)	มาก ที่สุด	3
4.สามารถปฏิบัติตามคู่มือและ แผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา” ได้	1 (0.6)	3 (1.9)	61 (39.4)	62 (40.0)	28 (18.1)	3.73 (0.800)	มาก	8
5.สาเหตุหลักที่เกษตรกรยังไม่ขอใช้ ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็น เพราะเกษตรกรไม่มีความพร้อมใน ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า	6 (3.9)	18 (11.6)	31 (20.0)	78 (50.3)	22 (14.2)	3.59 (0.998)	มาก	10
6.ขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่มีความ ซับซ้อน	1 (0.6)	16 (10.3)	38 (24.5)	79 (51.0)	21 (13.5)	3.66 (0.862)	มาก	9
7.ควรมีมาตรการส่งเสริมเกษตรกร ในพื้นที่ผลิตลิ้นจี่ให้ได้คุณภาพตาม มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ให้เป็นรูปธรรม	1 (0.6)	1 (0.6)	5 (3.2)	85 (54.8)	63 (40.6)	4.34 (0.639)	มาก ที่สุด	5
8.การผลิตลิ้นจี่ GI เป็นการช่วย กระจายรายได้สู่ชนบท และ ส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง	1 (0.6)	1 (0.6)	2 (1.3)	88 (56.8)	63 (40.7)	4.36 (0.612)	มาก ที่สุด	4
9.เห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐาน ของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	1 (0.7)	2 (1.3)	12 (7.7)	111 (71.6)	29 (18.7)	4.06 (0.610)	มาก	7

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	10. ท่านรู้สึกผูกพัน มีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอด ไว้ให้รุ่นลูก รุ่นหลาน อยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ				78 (50.3)			

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลีนจี ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลีนจีแม่ใจพะเยา”

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลีนจีสู่มาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลีนจีแม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลีนจีกุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ แสดงในตาราง 13 ดังนี้

ผู้ปลูกลีนจีกุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีความต้องการในการส่งเสริม ระดับเร่งด่วน (มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.00) ใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเด็นส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ การขุดลอกคลอง สร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กให้มีน้ำใช้ในสวนลีนจีย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และ 2) ประเด็นส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับสินค้า GI (ค่าเฉลี่ย 3.67)

มีความต้องการในการส่งเสริม ระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50) ใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเด็นส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลีนจีตามมาตรฐานสินค้า GI “ลีนจีแม่ใจพะเยา” (ค่าเฉลี่ย 3.46) 2) ประเด็นส่งเสริมด้านปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.34) 3) ประเด็นส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา” (ค่าเฉลี่ย 3.20) และ 4) ประเด็นส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.18) ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงระดับความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้า สู่มาตรฐาน
สินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจ
พะเยา”

n=155

ประเด็น	ระดับความต้องการในการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)				ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4			
1.ส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนา คุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	1 (0.6)	8 (5.2)	64 (41.3)	82 (52.9)	3.46	มาก	3
2.ส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดที่มี ประสิทธิภาพเพื่อรองรับสินค้า GI		2 (1.3)	47 (30.3)	106 (68.4)	3.67	เร่งด่วน	2
3.ส่งเสริมด้านปัจจัยการผลิต (เงินทุน ,ปุ๋ย,ยา,วัสดุห่อผล)	1 (0.6)	24 (15.5)	51 (32.9)	79 (51)	3.34	มาก	4
4.ส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุง พัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ การขุดลอก คลอง สร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กให้ มีน้ำใช้ในสวนลิ้นจี่อย่างเพียงพอ	1 (0.6)	6 (3.9)	11 (7.1)	137 (88.4)	3.83	เร่งด่วน	1
5.ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่ แม่ใจพะเยา”	1 (0.6)	26 (16.8)	69 (44.5)	59 (38.1)	3.20	มาก	5
6.ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บ เกี่ยวและการแปรรูป	4 (2.6)	36 (23.2)	43 (27.7)	72 (46.5)	3.18	มาก	6

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ

ผลการศึกษาคำตอบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ ก่อนเข้าร่วม
ฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา แสดงในตาราง
14 ดังนี้

ประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องมากกว่าร้อยละ 90
มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ลักษณะสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่และน้ำ
 รสชาติหวาน (ร้อยละ 96.8) 2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับ
 แหล่งภูมิศาสตร์ (ร้อยละ 95.5) 3) ประเด็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของ
 ชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า (ร้อยละ 94.8) 4) ปัจจัยที่สำคัญของการ
 สร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทาง
 ภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคา และการตลาดที่ดี (ร้อยละ 94.8) และ 5) การติดตาม
 สัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในด้าน
 คุณภาพ กระบวนการผลิตและแหล่งที่มาของสินค้า (ร้อยละ 92.9)

ประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องระหว่างร้อยละ 89 –
 ร้อยละ 50 จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
 ต้องมีขนาดผลใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40–3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ใน
 ช่วง 25–35 กรัมต่อผล (ร้อยละ 89) 2) สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มี
 ชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพล
 สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ (ร้อยละ 75.5) 3) ลิ้นจี่พันธุ์ “ฮงฮวย” ของอำเภอแม่ใจ ที่นำไปปลูกใน
 พื้นที่อื่น ไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ร้อยละ 65.8) 4) หากเกษตรกร
 ที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการตรวจไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุม
 ตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด คณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าไม่เป็นไปตามข้อกำหนด
 ให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน (ร้อยละ 65.8) 5) ลิ้นจี่พันธุ์ “นครพนม1”
 ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ร้อยละ 52.9)
 และ 6) คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตลิ้นจี่ออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “ลิ้นจี่แม่ใจ
 พะเยา” ทั้งนี้หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อ
 ว่า ลิ้นจี่ของตนเป็นลิ้นจี่ที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทาง
 ภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ 52.3)

สำหรับประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องน้อยกว่า
 ร้อยละ 50 มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) เกษตรกรที่ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ สามารถติดตาม
 สัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้เลย (ร้อยละ 40) 2) ใบอนุญาตให้ใช้
 ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีอายุ 1 ปี (ร้อยละ 38.7) 3) ลักษณะทางเคมี สิ่งบ่งชี้
 ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15–18 องศาบริกซ์ (ร้อยละ 23.2)
 และ 4) ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงาน
 เกษตรอำเภอ (ร้อยละ 18.7) ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงข้อมูลความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ เกี่ยวกับ
มาตรฐานสินค้าเกษตรสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อนเข้า
ร่วมอบรม ฯ

n=155

ข้อความถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง สินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์	ถูก	148	95.5	2
2. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘นครพนม1’ ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (เฉลย “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) หมายถึง ลิ้นจี่พันธุ์ ฮงฮวย เท่านั้น)	ผิด	82	52.9	8
3. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘ฮงฮวย’ ของอำเภอแม่ใจ ที่นำไปปลูกใน พื้นที่อื่น ไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา’	ถูก	102	65.8	7
4. ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ (เฉลย ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตรา สัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่สำนักงานพาณิชย์ จังหวัด)	ผิด	29	18.7	13
5. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า	ถูก	147	94.8	3
6. ลักษณะทางเคมี สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจ พะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15-18 องศาบริกซ์ (เฉลย ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ต้องมี ค่าหวานอยู่ในช่วง 16-17 องศาบริกซ์)	ผิด	36	23.2	12

ตาราง 14 (ต่อ)

n=155

ข้อคำถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
7. มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจี้แม่ใจพะเยา” ต้องมีขนาดผลใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40-3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25- 35 กรัมต่อผล	ถูก	138	89.0	5
8. ลักษณะสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจี้แม่ใจพะเยา” คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบาง สีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน	ถูก	150	96.8	1
9. ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีอายุ 1 ปี (เฉลย ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย มีอายุ 2 ปี)	ผิด	60	38.7	11
10. การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจี้แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า	ถูก	144	92.9	4
11. ปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคาและการตลาดที่ดี	ถูก	147	94.8	3
12. สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์	ถูก	117	75.5	6

ตาราง 14 (ต่อ)

n=155

ข้อคำถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
13. คนในท้องถิ่นอื่นแม่จะผลิตสินค้าออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “สินค้าแม่ใจพะเยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า สินค้าของตนเป็นสินค้าที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้	ถูก	81	52.3	9
14. เกษตรกรที่ปลูกสินค้าในพื้นที่อำเภอแม่ใจ สามารถติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่ใจพะเยา” ได้เลย (เฉลย เกษตรกรผู้ปลูกสินค้าต้องยื่นคำขอใช้ตราฯ และต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จนได้หนังสืออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จึงจะสามารถติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่ใจพะเยา” ได้	ผิด	62	40.0	10
15. หากเกษตรกรที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการตรวจไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุมตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด คณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด ให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน	ถูก	102	65.8	7

ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ หลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” แสดงใน ตาราง 15 ดังนี้

ประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องมากกว่าร้อยละ 90 มีจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ 1) การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า (ร้อยละ 100) 2) ปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคา และการตลาดที่ดี (ร้อยละ 100) 3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพ และแหล่งที่มาของสินค้า (ร้อยละ 99.4) 4) ลักษณะสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน (ร้อยละ 99.4) 5) หากเกษตรกรที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการตรวจไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุมตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนดคณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด ให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน (ร้อยละ 99.4) 6) มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีขนาดผลใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40–3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25– 35 กรัมต่อผล (ร้อยละ 98.7) 7) สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ (ร้อยละ 98.7) 8) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์(ร้อยละ 98.1) 9) ลิ้นจี่พันธุ์ “ฮงฮวย” ของอำเภอแม่ใจ ที่นำไปปลูกในพื้นที่อื่นไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ร้อยละ 96.1) 10) คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตลิ้นจี่ออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า ลิ้นจี่ของตนเป็นลิ้นจี่ที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ 96.1) 11) ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีอายุ 1 ปี (ร้อยละ 95.5) และ 12) ลิ้นจี่พันธุ์ ‘นครพนม1’ ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ร้อยละ 93.5)

ประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องระหว่างร้อยละ 89 – ร้อยละ 50 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ลักษณะทางเคมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15–18 องศาบริกซ์ (ร้อยละ 80.6) และ 2) เกษตรกรที่ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่ อำเภอแม่ใจ สามารถติดตามตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้เลย (ร้อยละ 80)

ส่วนประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 50 มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ 1) ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ (ร้อยละ 33.5) ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงข้อมูลความรู้ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” หลังเข้าร่วมอบรม ฯ

n = 155

ข้อความถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์	ถูก	152	98.1	4
2. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘นครพนม1’ ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (เฉลย “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) หมายถึง ลิ้นจี่พันธุ์ ‘สงฮวย’ เท่านั้น)	ผิด	145	93.5	7
3. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘สงฮวย’ ของอำเภอแม่ใจที่นำไปปลูกในพื้นที่อื่น ไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’	ถูก	149	96.1	5
4. ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ (เฉลย ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่สำนักงานพาณิชย์ จังหวัด)	ผิด	52	33.5	10

ตาราง 15 (ต่อ)

n = 155

ข้อคำถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
5. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของชุมชนที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า	ถูก	154	99.4	2
6. ลักษณะทางเคมี สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15–18 องศาบริกซ์ (เฉลย ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตรทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 16–17 องศาบริกซ์	ผิด	125	80.6	8
7. มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีขนาดผลใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40–3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25– 35 กรัมต่อผล	ถูก	153	98.7	3
8. ลักษณะสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบาง สีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน	ถูก	154	99.4	2
9. ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีอายุ 1 ปี (เฉลย ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย มีอายุ 2 ปี)	ผิด	148	95.5	6
10. การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า	ถูก	155	100	1
11. ปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคาและการตลาดที่ดี	ถูก	155	100	1

ตาราง 15 (ต่อ)

n = 155

ข้อคำถาม	เฉลย	จำนวนผู้ตอบถูก		อันดับ
		(ราย)	ร้อยละ	
12. สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์	ถูก	153	98.7	3
13. คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตสินค้าออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “สินค้าแม่ใจพะเยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า สินค้าของตนเป็นสินค้าที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้	ถูก	149	96.1	5
14. เกษตรกรที่ปลูกสินค้าในพื้นที่อำเภอแม่ใจ สามารถติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่ใจพะเยา” ได้เลย (เฉลย เกษตรกรผู้ปลูกสินค้าต้องยื่นคำขอใช้ตราฯ และต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จนได้หนังสืออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จึงจะสามารถติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่ใจพะเยา” ได้	ผิด	124	80.00	9
15. หากเกษตรกรที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการตรวจไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุมตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด คณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด ให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน	ถูก	154	99.4	2

ผลการสรุประดับความรู้ก่อนและหลังจากเข้าร่วมฝึกอบรมฯ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” แสดงในตาราง 16 ดังนี้

ก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรมฯ ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 56.8) รองลงมา คือมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.2) มีระดับความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 5.8) และมีความรู้ที่อยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 3.2) โดยมีจำนวนข้อที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต่ำสุด 6 ข้อ สูงสุด 14 ข้อ และภายหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมฯ ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 89) รองลงมา คือมีความรู้ที่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 10.3) และมีความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 0.7) โดยมีจำนวนข้อที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต่ำสุด 9 ข้อ สูงสุด 15 ข้อ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ เกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่ มีค่าเท่ากับ 9.97 และ 13.69 คะแนน ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงการสรุประดับความรู้ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ

n = 155

ระดับความรู้	ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมฯ			หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ		
	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1-3 คะแนน (ระดับน้อยที่สุด)	-	-	-	-	-	-
4-6 คะแนน (ระดับน้อย)	5	3.2	4	-	-	-
7-9 คะแนน (ระดับปานกลาง)	53	34.2	2	1	0.7	3
10-12 คะแนน (ระดับมาก)	88	56.8	1	16	10.3	2
13-15 คะแนน (ระดับมากที่สุด)	9	5.8	3	138	89	1

ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมฯ ค่าต่ำสุด = 6 คะแนน ค่าสูงสุด = 14 คะแนน ค่าเฉลี่ย = 9.97 คะแนน
 หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ ค่าต่ำสุด = 9 คะแนน ค่าสูงสุด = 15 คะแนน ค่าเฉลี่ย = 13.69 คะแนน

เมื่อนำผลระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มาเปรียบเทียบ ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” แสดงในตาราง 17 ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ พบว่า ระดับความรู้หลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ สูงกว่าระดับความรู้ ก่อนการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบ ระดับความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม		หลังเข้าร่วมการฝึกอบรม		ค่าสถิติ	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ความรู้ ของเกษตรกร	9.9677	1.71857	13.6903	1.06642	-24.500	.000*

n=155

* ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ผู้วิจัยได้รับสมัครผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่ผ่านการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (การวิจัยกิจกรรมที่ 2) โดยมีผู้ปลูกลิ้นจี่ที่สมัครใจเข้ารับการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ จำนวน 57 ราย มีการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเคมีของลิ้นจี่ ตามทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” พบว่า

1. การประเมินลักษณะทางกายภาพ ได้แก่

1.1 ขนาดผล ตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ 3.40 – 3.85 เซนติเมตร พบว่าผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ผ่านการประเมินด้านขนาดผลจำนวน 54 ราย (ภาพ 15) โดยผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอ

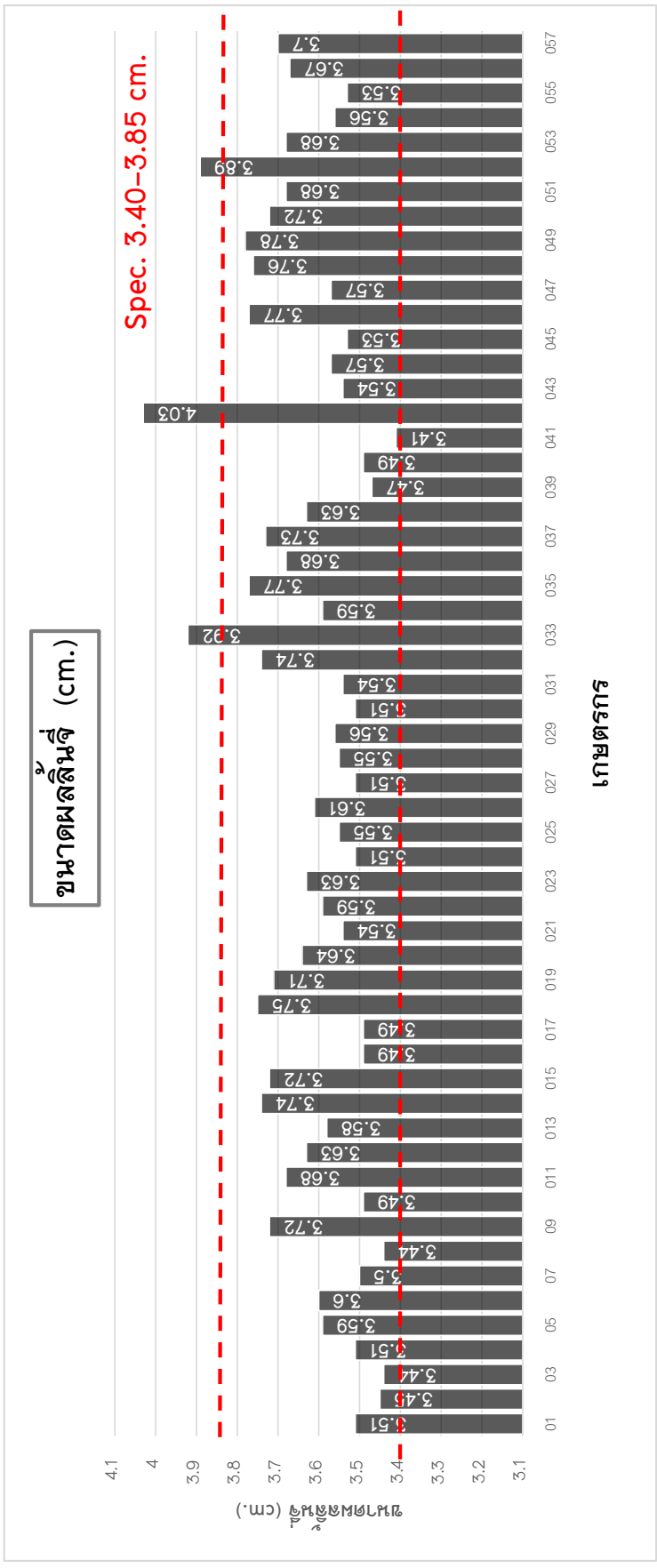
แม่ใจ มีขนาดผลเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ข้อกำหนด จำนวน 3 ราย คือ มีขนาดผล 3.89, 3.92 และ 4.03 และคิดเป็นร้อยละ 7.32 (ตาราง 18)

1.2 น้ำหนักผล ตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลั่นจี่แม่ใจพะเยา” คือ 25 – 35 กรัม พบว่าผู้ปลูกลั่นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ผ่านการประเมินด้านขนาดผลจำนวน 55 ราย (ภาพ 16) โดยผู้ปลูกลั่นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีน้ำหนักผลเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ข้อกำหนด จำนวน 1 ราย คือมีน้ำหนักผล 23 คิดเป็นร้อยละ 2.44 และมีน้ำหนักผลเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ข้อกำหนด จำนวน 1 ราย คือมีน้ำหนักผล 36 กรัม คิดเป็นร้อยละ 2.44 (ตาราง 18)

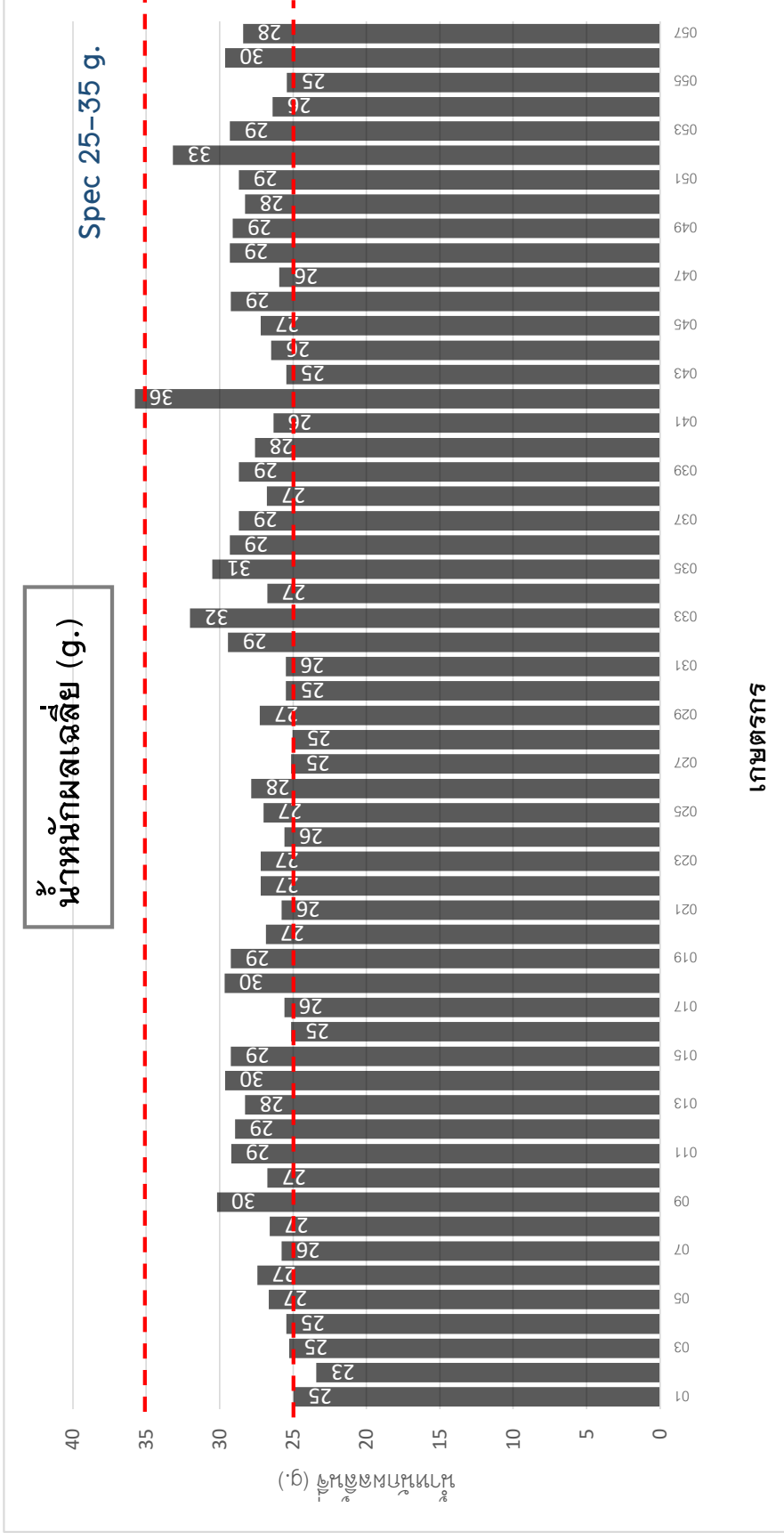
2. การประเมินลักษณะทางเคมี ได้แก่

2.1 ค่าความหวาน ตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลั่นจี่แม่ใจพะเยา” คือ 16–17 องศาบริกซ์ พบว่าผู้ปลูกลั่นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ผ่านการประเมินด้านขนาดผลจำนวน 18 ราย (ภาพ 17) โดยผู้ปลูกลั่นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีค่าความหวานเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ข้อกำหนด จำนวน 39 ราย โดยมีค่าความหวาน อยู่ในช่วง 18 – 21 องศาบริกซ์ คิดเป็นร้อยละ 95.12 (ตาราง 18)

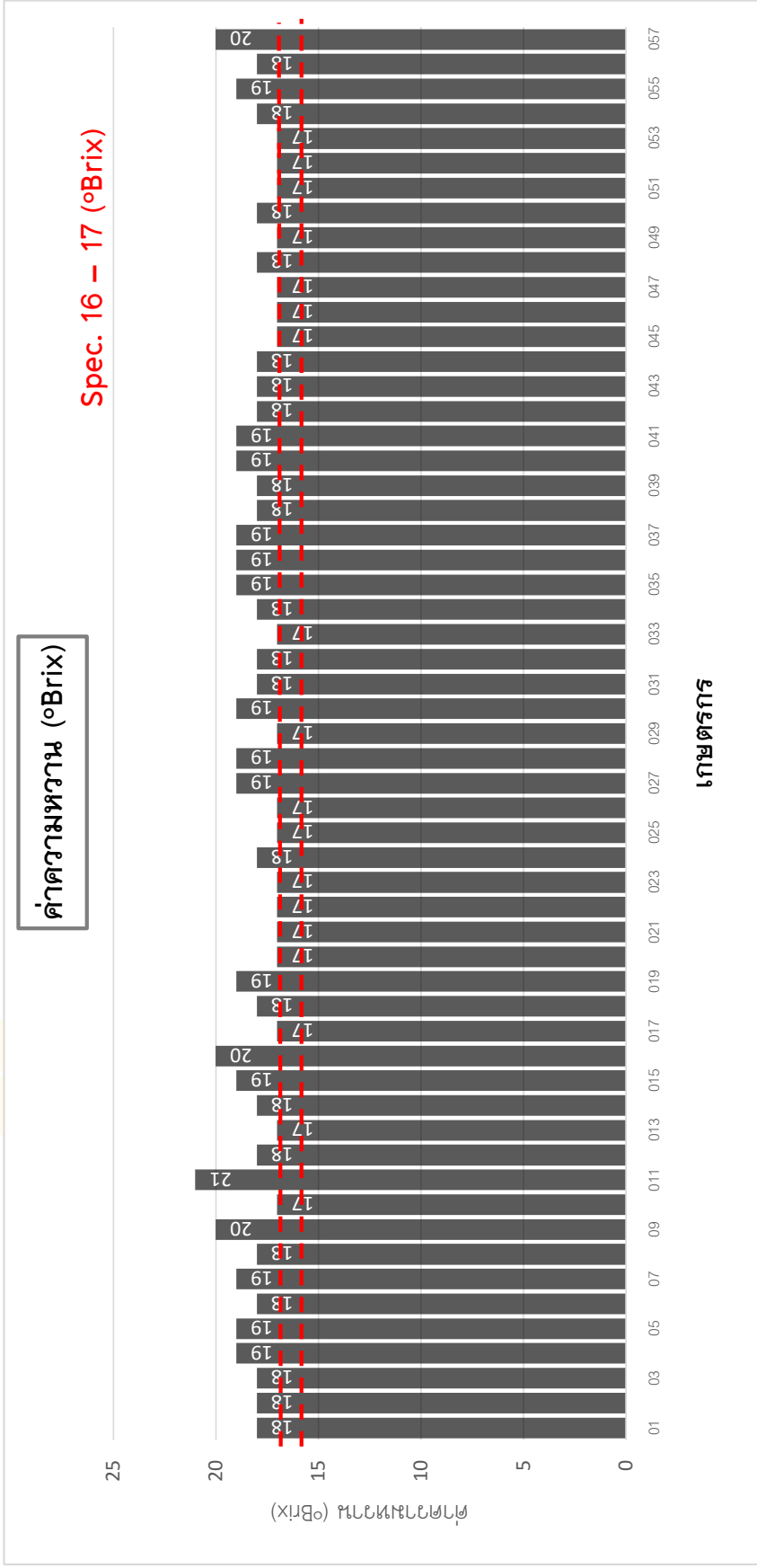

ภาพ 15 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยขนาดผลลิ้นจี่ (cm.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย

ภาพ 16 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยน้ำหนักผลเฉลี่ย (g.) ของผู้ปลูกสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย

ภาพ 17 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยค่าความหวานผลลิ้นจี่ (°Brix) ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ 57 ราย

ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่ผ่านการประเมินตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทั้งลักษณะทางกายภาพ คือ ขนาดผล 3.40-3.85 เซนติเมตร, น้ำหนักผล 25-35 กรัมต่อผล และลักษณะทางเคมี คือ ค่าความหวานอยู่ในช่วง 16-17 องศาบริกซ์ จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.07 รายละเอียดการสรุปผลดังตาราง 18

ตาราง 18 แสดงผลสรุปการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ

การประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิต	57	
เกษตรกรที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์	16	28.07
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์	41	71.93
ต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน		
- ขนาดผล	-	-
- น้ำหนักผล	1	2.44
- ค่าความหวาน	-	-
สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน		
- ขนาดผล	3	7.32
- น้ำหนักผล	1	2.44
- ค่าความหวาน	39	95.12

หมายเหตุ: มีผู้ปลูกลิ้นจี่จำนวน 3 รายที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในหลายข้อกำหนด

กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

การวิจัยกิจกรรมที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกษตรกรต้นแบบเพื่อถอดบทเรียนในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพสู่การติดตราสัญลักษณ์สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้สัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ตามทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในการวิจัยกิจกรรมที่ 3 และเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากกรมทรัพย์สินทางปัญญาให้ใช้ตราสัญลักษณ์ GI สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และมีการจำหน่ายสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา จำนวน 3 ท่าน ในประเด็น การผลิตลิ้นจี่คุณภาพ, การบริการจัดการผลผลิตลิ้นจี่, การขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ตรา GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ผลปรากฏดังนี้

1. การผลิตลิ้นจี่คุณภาพ

1.1 เทคนิคการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า การตัดแต่งกิ่งจะเริ่มตัดแต่งกิ่งช่วงเดือน มิถุนายน หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ โดยตัดแต่งกิ่งต้นลิ้นจี่ไม่ให้สูง แต่งทรงพุ่มแบบฟächer โดยเน้นตัดกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออกให้หมดเหลือเฉพาะกิ่งที่เจริญในแนวนอน ให้โปร่งโล่งตรงกลางเพื่อให้แสงแดดส่องเข้าในทรงพุ่มได้ทั่วถึง ป้องกันการเข้าทำลายโรคและแมลง และตัดกิ่งที่เป็นโรคหรือมีการเข้าทำลายของแมลงออก เพื่อป้องกันการระบาดไปสู่กิ่งอื่นภายในต้น (ภาพ 18)

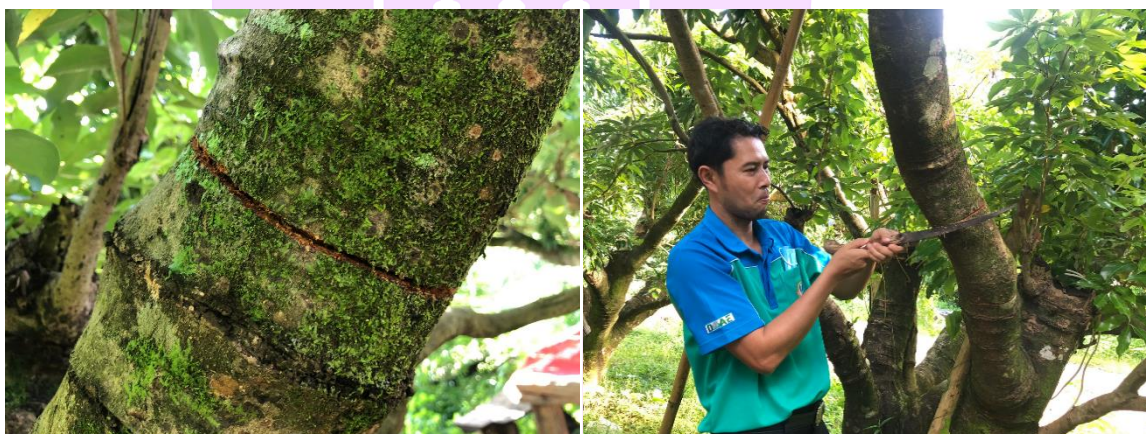

ภาพ 18 การตัดแต่งกิ่งลิ้นจี่หลังการเก็บเกี่ยว

ที่มา: นริสรา, 2565

1.2 เทคนิคการควั่นกิ่ง

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า การควั่นกิ่งจะเริ่มควั่นกิ่งช่วงเดือนกันยายน เพื่อกระตุ้นการสะสมอาหารและเตรียมออกดอก ซึ่งการเลือกกิ่งที่จะควั่น อยู่ที่ความพร้อมของต้น โดยการเลือกกิ่งที่มีความสมบูรณ์ สังเกตกิ่งที่มีใบเยอะ สีเขียว มีความมัน ลักษณะตรง ไม่เปี้ยวงอ เพื่อให้ง่ายต่อการควั่นกิ่ง โดยใช้เลื่อยโค้งตัดแต่งกิ่ง ควั่นให้มีความลึกถึงเนื้อขาวของไม้ โดยหนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า การควั่นกิ่งควรควั่นให้มีความกว้างในการควั่น ประมาณ 3 มิลลิเมตร (ภาพ 19) เพื่อไม่ให้เนื้อเยื่อของกิ่งประสานกันเร็วเกินไป ถ้าเนื้อเยื่อประสานกัน ต้องเสียเวลาควั่นอีกรอบ หลังการควั่นกิ่งงดให้น้ำ จนถึงช่วงดอกตูม (ประมาณเดือน มกราคม) เพราะการให้น้ำก่อนลั่นจี้แทงช่อดอกจะทำให้ลั่นจี้แตกใบอ่อน

ภาพ 19 การควั่นกิ่งต้นลั่นจี้

ที่มา: นริศรา, 2565

1.3 เทคนิคการให้ปุ๋ย

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า การใส่ปุ๋ยจะแบ่งใส่ 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 คือ หลังการเก็บเกี่ยวผลแล้ว ระยะที่ 2 คือช่วงออกดอก และระยะที่ 3 คือบำรุงผล แต่ว่าในแต่ละระยะผู้ให้สัมภาษณ์จะให้ปุ๋ยในสูตรที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของต้น และความสะดวกในการจัดหาปุ๋ย สองในสามของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ในระยะที่ 1 หลังการเก็บเกี่ยวลั่นจี้เสร็จ ช่วงเดือน มิถุนายน จะเน้นใส่ปุ๋ยชีวภาพมูลสัตว์ (ขี้วัว) 20 กิโลกรัม/ต้น แต่อีกหนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่าแปลงของตนจะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมกับปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 สัดส่วน

1:1 อัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้น ส่วนในระยะที่ 2 ช่วงเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า จะใส่ปุ๋ย โดยใช้สูตรผสมระหว่างโดโลไมท์ เป็นสารปรับปรุงดิน ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร (15-15-15) อัตรา 2:1 ประมาณ 2 กิโลกรัม/ต้น และผู้ให้สัมภาษณ์ อีก 2 ราย จะเน้นใช้ปุ๋ยน้ำ สูตร 0-52-34 อัตรา 2.5 กิโลกรัม/น้ำ 200 ลิตร ฉีดพ่นเพื่อกระตุ้นการออกดอก และสำหรับระยะที่ 3 ช่วงเดือน มีนาคม-เมษายน หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า จะพ่นฮอร์โมนขยายผล (จิบเบอเรลลิน) และใส่ปุ๋ยเกล็ด(6-32-32) ผสมน้ำหมักปลาและสารจับใบ อัตราส่วน 1 กิโลกรัม : 1 ลิตร : 100 มิลลิลิตร/น้ำ 200 ลิตร อีกหนึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า จะใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และ 22-5-18 สัดส่วน 1:1 อัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้น และจะช่วงผลโต จะใส่ปุ๋ยสูตร 8-24-24 ปริมาณ 1-2 กิโลกรัม/ต้น ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลไปในแนวเดียวกันว่าวิธีการใส่ปุ๋ย คือใส่รอบทรงพุ่มต้นลิ้นจี่ เพื่อให้รากอ่อน ดูดซึมไปใช้ได้เร็ว ส่วนรอบโคนต้นจะกวาดใบแห้งที่ร่วงที่สุ่มไว้ เพื่อรักษาความชื้นให้ต้นและเป็นปุ๋ยหมักในเวลาเดียวกัน

1.4 เทคนิคการให้น้ำ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลไปในแนวเดียวกันว่า (ใช้ระบบสปริงเกอร์) เริ่มให้น้ำช่วงเดือนมกราคมหลังลิ้นจี่แทงช่อดอก โดยให้น้ำปริมาณน้อย ต้นละ 10-15 นาที 3 วัน/ครั้ง เพื่อบำรุงช่อดอก เดือนกุมภาพันธ์ ปรับเวลาเป็น 20-30 นาที ต่อต้น ช่วงระยะ 3 วัน/ครั้ง ในระยะดอกบาน เดือนมีนาคมเพิ่มความเข้มข้นในการให้น้ำกับต้นลิ้นจี่ โดยอาจจะเปิดสปริงเกอร์ไว้ สังเกตจนกว่าดินจะชุ่ม และเดือนเมษายนอย่าให้ต้นลิ้นจี่ขาดน้ำเด็ดขาด เพื่อไม่ให้ผลร่วง หรือผลแคระแกรน สังเกตความสมบูรณ์ของต้นลิ้นจี่ ต้นที่ติดผลเยอะต้องให้น้ำในปริมาณมาก โดยหนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ข้อควรระวังคือ ช่วงก่อนออกดอกควรงดให้น้ำต้นลิ้นจี่ เพราะจะทำให้ต้นลิ้นจี่แตกใบอ่อน

1.5 เทคนิคการตัดแต่งช่อผล

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า จะเริ่มตัดแต่งช่อผล ช่วงปลายเดือน มีนาคม จะตัดแต่งช่อผลระหว่างที่ทำการห่อไปด้วย โดยการเด็ดลูกที่มีตำหนิ มีจุดดำ ลูกที่ไม่สมบูรณ์ทิ้ง กรณีเจอผลลิ้นจี่ที่ติดกันเป็นลูกแฝด จะเลือกลูกที่สมบูรณ์ที่สุดไว้ โดยค่อยๆ บิดลูกแฝดออกไม่ให้เป็นรอย หรือเปลือกของลูกที่สมบูรณ์ติดไป ใน 1 ช่อที่ห่อ จะไว้ลูกประมาณ 7 -10 ลูก นอกจากนั้นต้องสังเกตกิ่งที่ไม่ติดลูกให้ตัดออก เพื่อให้ธาตุอาหารไปเลี้ยง/บำรุงส่วนที่เหลือให้สมบูรณ์ (ภาพ 20)

ภาพ 20 ผลลิ้นจี่ที่ผ่านการตัดแต่งช่องผล

ที่มา: นริศรา, 2565

1.6 เทคนิคการห่อผล

จากการสัมภาษณ์ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า จะเริ่มห่อผลลิ้นจี่ตอนผลลิ้นจี่มีขนาดเท่า หัวนิ้วก้อย ในช่วงเดือนมีนาคม เพราะคำนึงถึงเรื่องการป้องกันแมลงศัตรูพืชเป็นหลัก ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีก 2 ราย ให้ข้อมูลว่าจะเริ่มห่อเมื่อลิ้นจี่เริ่มมีสีแล้ว ประมาณต้นเดือนเมษายน เพื่อให้ลิ้นจี่มีสีผิวสวยออกแดงอมชมพู ซึ่งหากวิเคราะห์แล้ว การห่อผลลิ้นจี่ทั้ง 2 ช่วงมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป ที่ห่อผลลิ้นจี่ตั้งแต่ขนาดเล็ก มีข้อดีคือสามารถป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชได้ดีกว่าห่อตอนลูกโต แต่มีข้อเสียคือไม่ได้ตัดผลที่มีตำหนิออก ส่วนห่อผลลิ้นจี่ตอนที่มีขนาดผลโตแล้ว ทำให้สามารถตัดผลที่มีตำหนิ และตัดแต่งช่องผลได้ทำให้ช่อลิ้นจี่สวยมีขนาดพอดี แต่ข้อเสียคือ ห่อไม่ทันเพราะลิ้นจี่เริ่มสุกพร้อมกันและง่ายต่อโรคและแมลงเข้าทำลาย โดยวัสดุที่ใช้ห่อผลลิ้นจี่ในแปลง ได้แก่ ถุงตาข่าย, กระดาษโคบอนและถุงขาวขุ่น (ภาพ 21)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีความพึงพอใจผลการห่อผลด้วยกระดาษโคบอนมากที่สุด เพราะ ผลลิ้นจี่มีสีสวย ออกสีแดงอมชมพูเป็นที่นิยมของผู้บริโภค รองลงมาคือ ถุงตาข่าย เพราะ ช่วยป้องกันหนอนเจาะขั้วได้ดีกว่าวัสดุห่อชนิดอื่นๆ และสามารถดูการเจริญเติบโตของผลลิ้นจี่ได้จากภายนอก แต่ก็ยังมีข้อเสีย คือ มีต้นทุนสูง, ผลผลิตลิ้นจี่สัมผัสโดนสารเคมีมากกว่าการห่อด้วยวัสดุอื่น ๆ และมีความเสี่ยงต่อเชื้อราเวลาฝนตกเป็นระยะเวลานาน

ภาพ 21 การห่อผลลิ้นจี่โดยใช้ถุงขาวขุ่น, ตาข่าย และกระดาษโคบอน ตามลำดับ

ที่มา: นริศรา, 2565

1.7 เทคนิคการเก็บเกี่ยว

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า จะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคม คือหลังติดผลประมาณ 14 สัปดาห์ โดยการเก็บเกี่ยวลิ้นจี่ควรเก็บเกี่ยวในระยะผลแก่พอดีเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เนื่องจากลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่ไม่สามารถป่มให้สุกได้ โดยทั่วไปจะใช้หลักการสังเกตการเปลี่ยนสีของเปลือกเป็นเกณฑ์สำคัญในการตัดสินใจว่าจะเก็บเกี่ยวผลลิ้นจี่ในช่วงระยะใด โดยจะสังเกตจากเปลือกของลิ้นจี่เปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีชมพูหรือสีแดง อีกลักษณะที่ใช้ประกอบในการตัดสินใจ คือการดูหนามของผล โดยสังเกตว่าลิ้นจี่ที่มีผลแก่ หนามบนผิวเปลือกจะห่างออกจากกัน บ่งบอกถึงความสุกแก่ของลิ้นจี่เหล่านี้ (ภาพ 22) ทั้งนี้อาจจะต้องเป็นผู้ชำนาญการพอสมควรไม่อย่างนั้นอาจจะตัดสินใจคลาดเคลื่อนไปได้ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ตนจะมีการประเมินผลผลิตในแปลงก่อนออกสู่ตลาดในทุกเดือนเพื่อเตรียมความพร้อมเรื่องการกระจายผลผลิตสู่ตลาดปลายทาง โดยคำนวณจากถุงที่ใช้ห่อผลว่าใช้ไปเท่าไร การประมาณ 3 ถุง ได้ผลผลิตประมาณ 1 กิโลกรัม จึงทำให้ตนเองบริหารจัดการผลผลิตลิ้นจี่ในแต่ละปี ได้เป็นอย่างดี

ภาพ 22 ลักษณะของผลลิ้นจี่ที่พร้อมเก็บเกี่ยว

ที่มา: นริศรา, 2565

1.8 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (การคัดเกรดและการบรรจุหีบห่อ)

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าหลังจากเก็บผลลิ้นจี่ลงมาจากต้นโดยใช้ตะกร้า จากนั้นนำตะกร้ามาไว้ในจุดคัดเกรด ทำการคัดเกรดผลผลิตลิ้นจี่ทั้งหมด 3 ครั้ง โดยครั้งแรกเป็นการคัดเลือกผลลิ้นจี่ที่มีคุณภาพดี โดยแกะเอาวัสดุห่อผลออก นำช่อลิ้นจี่มาประเมินด้วยตา ทำการการตัดใบ ตัดช่อผลที่ไม่มีผลลิ้นจี่ออก ตัดผลเน่าเสีย ผลที่ถูกแมลงเข้าทำลาย หรือผลขนาดเล็กเกินไปทั้ง ครั้งที่ 2 เป็นการคัดขนาดผล โดยทำการตัดแต่งช่อ และแยกขนาดผลแต่ละเกรดไว้เป็นกอง แบ่งเป็น เกรด AA, A, B, และลูกร่วง ส่วนครั้งที่ 3 เป็นการคัดคุณภาพ จะเป็นการคัดครั้งสุดท้ายก่อนบรรจุผลผลิตลงหีบห่อ โดยดูความเรียบร้อยของผลผลิตและตัดก้านไว้เหลือประมาณ 20 เซนติเมตร สำหรับวิธีการบรรจุผลผลิตลงหีบห่อ จะจับผลผลิตขึ้นมาเป็นมัดรวมกันแล้วมัดวนก้านของลิ้นจี่ลงไว้ข้างล่าง เป็นการโชว์ผลลิ้นจี่ให้ดูสวยงาม ไม่กดทับจนเกินไปเพื่อป้องกันผลผลิตแตก เสียหาย (ภาพ 23) โดยหนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ที่เลือกใช้ มีกล่องโฟมและกล่องกระดาษแข็ง ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน คือ กล่องโฟมสามารถเก็บผลผลิตไว้ได้นานกว่า เนื่องจากป้องกันเรื่องความชื้น สภาพคงทนต่อการกระแทกในการขนส่ง แต่ข้อเสียคือ มีต้นทุนสูงประมาณ 55 บาทต่อกล่อง ส่วนกล่องกระดาษ มีข้อดีคือต้นทุนถูกกว่ากล่องโฟม ประมาณ 35 บาทต่อกล่อง แต่ข้อเสียคือ ไม่คงทนในการกระแทก และความชื้น ไม่เหมาะกับการขนส่งไป

ปลายทางในระยะทางไกล ทั้งนี้ส่วนมากแล้วผู้บริโภคจะเลือกบรรจุภัณฑ์เอง เนื่องจากเรื่องราคาที่แตกต่างกัน และความเสี่ยงที่ผู้บริโภคต้องรับ (ภาพ 24)

ภาพ 23 การคัดเกรดผลไม้ลิ้นจี่

ภาพ 24 แสดงบรรจุภัณฑ์ ผลผลิตลิ้นจี่

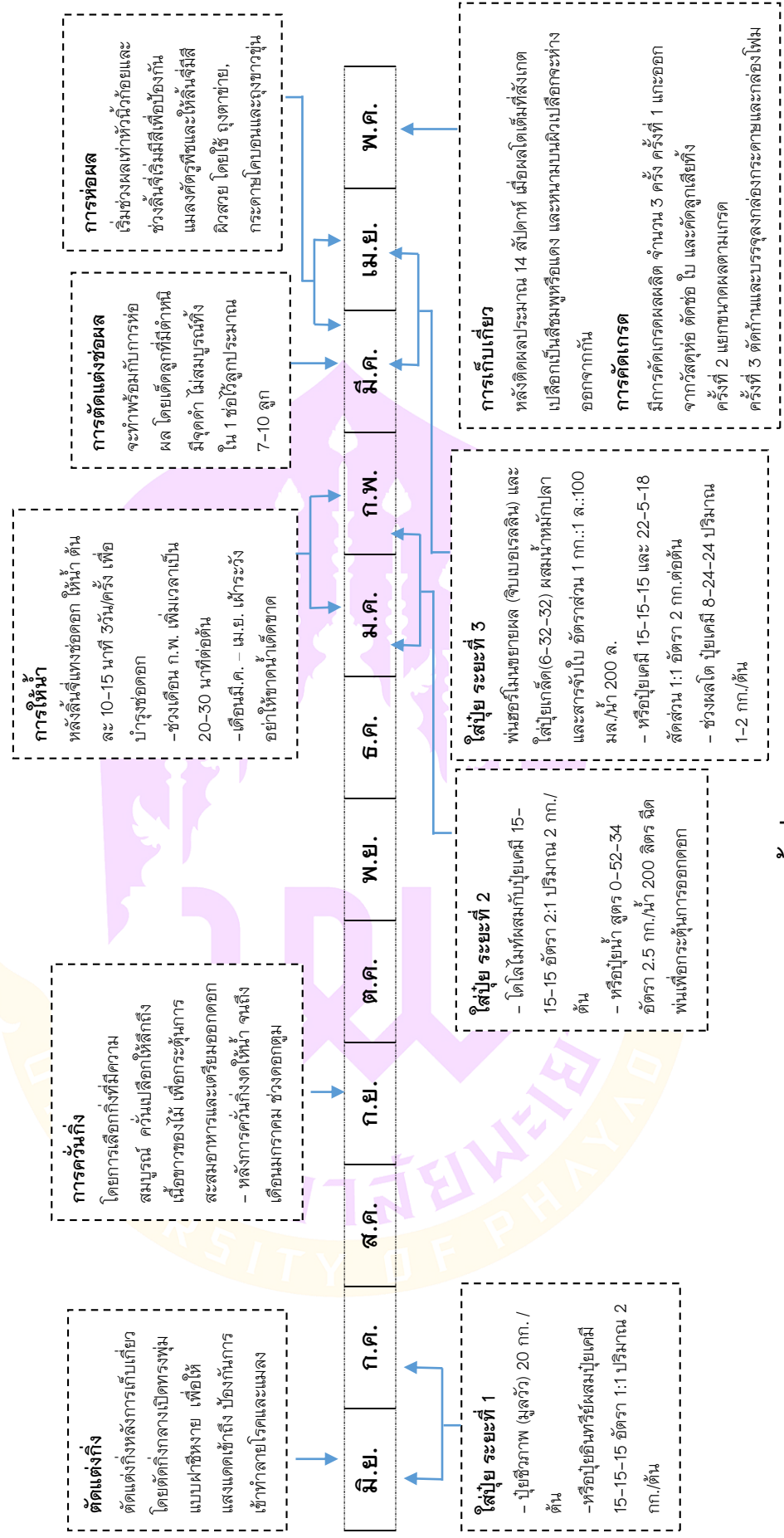
ที่มา: นริสรา, 2565

สำหรับการคัดเกรดผลผลิตสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลไปในแนวเดียวกันว่าจะมีการคัดเกรดผลลิ้นจี่โดยการวัดขนาดผลลิ้นจี่ ซึ่งจะใช้เครื่องมือสำหรับวัดขนาดผลแบบพกพาที่มีการเจาะรู วัดขนาดผลตามชั้นคุณภาพ โดย เกรด Premium ขนาด ไม่น้อยกว่า 3.50 เซนติเมตร, เกรด AA ขนาด 3.30 – 3.40 เซนติเมตร และเกรด A ขนาด 3.00 – 3.20 เซนติเมตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนเครื่องวัดขนาดผลแบบพกพาจากสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา และสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ (ภาพ 25) โดยตามข้อกำหนดของสินค้า ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา จะมีขนาดอยู่ระหว่าง 3.40–3.50 เซนติเมตร ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลผลิตลิ้นจี่เกรด Premium เท่านั้นที่เป็นสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา รวมทั้งมีการสู่มวัดค่าความหวานของผลลิ้นจี่ โดยการใช้เครื่องวัดค่าความหวานที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยพะเยา และคัดลูกที่มีตำหนิผิวเปลือกออก ให้มีผลลิ้นจี่มีจำนวนไม่เกิน 35 ผลต่อกิโลกรัม บรรจุลงกล่องโฟม กล่องละ 5 กิโลกรัม และกล่องกระดาษ 1 กิโลกรัม สำหรับผู้บริโภคที่เลือกซื้อเป็นของฝาก

ภาพ 25 การคัดเกรดของสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกษตรกรต้นแบบในประเด็นการผลิตสินค้าคุณภาพ สรุปรายละเอียดแสดงในภาพ 26 ดังนี้

ภาพ 26 สรุปการผลิตสินค้าคุณภาพของเกษตรกรต้นแบบ

2. การบริหารจัดการผลผลิตลิ้นจี่

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีการแบ่งสัดส่วนตามชั้นคุณภาพของผลผลิตลิ้นจี่ ในปี พ.ศ. 2565 โดย มีสัดส่วนผลผลิตลิ้นจี่ เกรด A มากที่สุด (ร้อยละ 44) รองลงมาคือ เกรด Premium (GI) (ร้อยละ 25), เกรด AA (ร้อยละ 20) เกรดคละ (ร้อยละ 6) และเกรดร่วง (ร้อยละ 5) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 19 แสดงสัดส่วนผลผลิตลิ้นจี่แยกตามชั้นคุณภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ชั้นคุณภาพ (เกรด)	มาตรฐาน (ลูก/กก.)	สัดส่วนผลผลิต (ร้อยละ)
Premium (GI)	ไม่เกิน 35 ลูก	25
เกรด AA	ไม่เกิน 35-40 ลูก	20
A	ไม่เกิน 41-50 ลูก	44
คละ		6
ร่วง		5

การจำหน่ายผลผลิตผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลว่าจะมีช่องทางการจำหน่ายแตกต่างกันไปตามชั้นคุณภาพของผลผลิต โดยผู้บริโภคจะเป็นผู้เลือกบริโภคผลผลิตลิ้นจี่จากความพึงพอใจในคุณภาพและราคาของผลผลิตเอง รายละเอียดแสดงในตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 20 แสดงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ให้สัมภาษณ์ ปี พ.ศ. 2565

ชั้นคุณภาพ (เกรด)	ช่องทางการจำหน่าย	ราคาที่สามารถจำหน่ายได้ (บาท/กก.)
GI	- หน่วยงานราชการ (ของฝาก)	150
Premium (ทั่วไป)	- หน่วยงานราชการ, ลูกค้าประจำ (ของฝาก)	100-120
AA	- หน่วยงานราชการ, ลูกค้าประจำ, ออนไลน์, นักท่องเที่ยว, โมเดิร์นเทรด	80-100
A	- โมเดิร์นเทรด, พ่อค้าคนกลางมารับหน้าสวน	50-60
คละเกรด	- โลตัส, ล้ง	25-30
อื่นๆ (ร่วง)	- มหาวิทยาลัย นำไปทำการวิจัยและแปรรูป, โรงงานแปรรูป	5-10

3. การขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

3.1 แรงจูงใจในการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลไปในแนวเดียวกันว่า แรงจูงใจที่สำคัญในการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา อันดับแรก คือ มูลค่าของสินค้าที่เพิ่มขึ้น จาก 100 บาท เป็น 150 บาท อันดับที่สอง คือ ชื่อเสียงของกลุ่มและอำเภอแม่ใจ อันดับที่สาม คือ การยอมรับจากผู้บริโภค ซึ่งภาครัฐได้มีการประชาสัมพันธ์และกล่าวถึงสิทธิประโยชน์ทางด้านโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้า ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ก้าวสู่การควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา จนกระทั่งได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ดังกล่าว

3.2 ปัจจัยที่ทำให้สามารถขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้สำเร็จ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ปัจจัยภายใน ได้แก่

(1) การมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ คือการมุ่งมั่นอดทนไม่ย่อท้อ เห็นโอกาสกล้าเปลี่ยนแปลง ริเริ่มสร้างสรรค์และมุ่งหวังในการพัฒนาต่ออาชีพ

(2) ภูมิปัญญา คือองค์ความรู้และทักษะในการผลิตลิ้นจี่สั่งสมจนเกิดความเชี่ยวชาญในการผลิตลิ้นจี่ให้มีคุณภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการในแปลงของตนเอง

(3) แรงบันดาลใจหรือแรงผลักดัน มาจาก

(3.1) ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว

(3.2) ความใฝ่ฝัน ความรักในการทำสวนลิ้นจี่

(3.3) ความคิดที่อยากทำให้ลิ้นจี่มีชื่อเสียง มีราคาสูงขึ้น

2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่

การได้รับการสนับสนุนความรู้และปัจจัยการผลิตเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา, สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา และมหาวิทยาลัยพะเยา

3.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการติดตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้น มีทั้งผลดีและผลเสีย โดยแบ่งเป็นผลกระทบในด้านสังคม, ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม รายละเอียดแสดงใน ตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 21 แสดงข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการติดตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ผลกระทบ	ผลดี	ผลเสีย
ด้านสังคม (ครอบครัว, ชุมชน และสังคม)	<ul style="list-style-type: none"> - มีชื่อเสียงมากขึ้น เป็นที่รู้จักในวงกว้าง - ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในสินค้า - สร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่น ที่อยากประสบความสำเร็จ - เป็นแปลงต้นแบบให้หน่วยงานและเกษตรกรได้มาเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความคาดหวังของผู้บริโภค เนื่องจากสินค้า GI มีราคาค่อนข้างสูง ผู้บริโภคจึงต้องการสินค้า Premium ห้ามมีตำหนิ แต่ด้วยลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่อ่อนไหว และอาจจะเกิดความเสียหายจากการขนส่ง ไม่เหมือนมาเล็อกจากหน้าสวน เมื่อผู้บริโภคได้รับสินค้า อาจจะรู้สึกผิดหวัง
ด้านเศรษฐกิจ (รายได้และรายจ่าย)	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้ในส่วนของการจำหน่ายผลผลิต ลิ้นจี่ GI มากขึ้น - สามารถต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ทำให้เกิดรายได้ช่องทาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ลิ้นจี่ที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ของมาตรฐาน GI ไม่มีตลาดรองรับ - ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภค สินค้า ลิ้นจี่ GI ในปริมาณมาก ซึ่งสัดส่วนของผลผลิต ลิ้นจี่ GI มีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ
ด้านสิ่งแวดล้อม (น้ำ, อากาศ และดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - หลังจากได้รับรองเป็นสินค้า GI ทำให้เกษตรกรเกิดการอนุรักษ์ต้นลิ้นจี่ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ดินเสื่อมสภาพจากการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อบำรุงต้นลิ้นจี่ เพื่อให้ผลลิ้นจี่ให้เป็นเกรด Premium ตามเกณฑ์ของสินค้า GI

การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

ผู้วิจัยได้จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ทั้งหมด 15 คน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาการวิจัยกิจกรรมที่ 1 ถึงกิจกรรมที่ 3 และการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ ให้แก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยได้รับทราบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในประเด็น การผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” วิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก และนำมาจัดลำดับความสำคัญ ผลปรากฏดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
S1 เกษตรกรมีภูมิปัญญาการผลิตลิ้นจี่ สืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ มีประสบการณ์และองค์ความรู้ในการผลิตลิ้นจี่	W1 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการผลิตสินค้า GI และการขอใช้ตรา GI
S2 มีการขึ้นทะเบียนสินค้าลิ้นจี่ของอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	W2 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก ไม่ถนัดเรื่องการใช้เทคโนโลยี
S3 ลิ้นจี่พันธุ์สูงสวยของอำเภอแม่ใจมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ไม่มีพื้นที่อื่นใด สามารถผลิตลอกเลียนแบบได้	W3 เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาจำหน่ายสินค้าได้เอง
S4 เป็นแหล่งภูมิศาสตร์ลิ้นจี่สูงสวยของจังหวัดพะเยา	W4 เกษตรกรขาดแรงจูงใจในการผลิตลิ้นจี่ GI
S5 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ลิ้นจี่	W5 เกษตรกรเน้นผลิตเชิงปริมาณ มากกว่าการผลิตเชิงคุณภาพ
	W6 ผลผลิตสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
O1 มีสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศเอื้อแก่การปลูกลิ้นจี่ (อากาศและดิน)	T1 ขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI มีความซับซ้อนและมีข้อจำกัด
O2 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมส่งเสริมสินค้า GI	T2 การสร้างการรับรู้ และการประชาสัมพันธ์การขอใช้ตรา GI ในพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง
O3 มีหน่วยงานภาครัฐระดับพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการผลิต	T3 เจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมคุณภาพของสินค้า GI ยังมีน้อย ทำให้เกิดความล่าช้า
O4 ตลาดสินค้า GI มีมูลค่าการตลาดสูง	T4 ปัจจัยที่ทำให้คุณภาพของผลผลิตลิ้นจี่ลดลง เช่น สภาพอากาศแปรปรวน ปัญหากล้วยแห้ง โรคและแมลง
O5 ความนิยมของผู้บริโภคมีความสนใจสินค้า GI มากขึ้น เพราะผู้บริโภคต้องการสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์	T5 ทะเบียนควบคุมคุณภาพสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ระบุค่าความหวาน 16-17 (°Brix)
O6 ผู้บริโภคมีการซื้อขายสินค้าออนไลน์มากขึ้น ขณะที่หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนขยายช่องทางการจำหน่ายในตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้น	T6 การศึกษาความต้องการของตลาดสินค้า GI น้อย
O7 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารช่วยในการศึกษาเรียนรู้การวางแผนการตลาดได้	T7 ผู้บริโภคยังไม่ทราบถึงที่มาเรื่องราว ของสินค้า GI อย่างแพร่หลาย
	T8 การแข่งขันทางการตลาดสูง เนื่องจากมีลิ้นจี่พันธุ์อื่นจากแหล่งอื่นที่ได้รับการรับรองเป็นสินค้า GI เช่นกัน เกษตรกรจำเป็นต้องรักษาคุณภาพให้ดีขึ้นและไม่กำหนดราคาไม่สูงเกินไป

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้นำประเด็นต่างๆ มาจัดทำ กลยุทธ์ตามแนวคิด TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก SO (ใช้จุดแข็งเพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาส) มี 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1.1 พัฒนาการผลิตสินค้าและมีการควบคุมคุณภาพสินค้า ให้อยู่ในมาตรฐานอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณค่าของสินค้าให้เกิดความต้องการและความมั่นใจต่อผู้ซื้อถึงคุณภาพสินค้า ที่ได้รับ (S1 S2 S3 O2 O3)

1.2 สร้างจุดเด่นของสินค้าผ่านคุณภาพสินค้า และเรื่องราวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจาก ลิ้นจี่สงขลาทั่วไป (S1 S3 O5)

1.3 ส่งเสริมให้เกษตรกรขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S2 S3 O2 O4 O5)

1.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อยกระดับความเข้มแข็ง ให้สามารถรับความ ช่วยเหลือจากภาครัฐ ในการพัฒนาและรักษาคุณภาพการผลิตร่วมกัน รวมถึงการใช้เครื่องมือ หรือปัจจัยการผลิตเพื่อก่อให้เกิดการผลิตขนาดใหญ่ ที่มีผลต่อการประหยัดต่อขนาดและสร้าง อำนาจการต่อรองราคา (S1 S5 O3)

2. กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST (ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงอุปสรรค) มี 4 กลยุทธ์ ดังนี้

2.1 การประชาสัมพันธ์สินค้าใน Platform ต่างๆ โดยใช้เรื่องราวและเอกลักษณ์ของ สินค้าเป็นจุดขาย บ่งบอกถึงคุณค่าของสินค้าที่ผู้บริโภคจะได้รับ (S2 S3 T6 T7)

2.2 ส่งเสริมการผลิตสินค้า GI ให้มีรูปแบบสินค้าที่หลากหลายมากขึ้น เป็นตัวเลือก ให้แก่ผู้บริโภค ทั้งลิ้นจี่ผลสดในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ต่างๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ทำจากสินค้า GI เช่น ไวน์ ลิ้นจี่เชื่อม ลิ้นจี่อบแห้ง เป็นต้น (S3 S5 T7 T8)

2.3 ส่งเสริมการผลิตเชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยมีจุดแข็งคือภูมิปัญญาในการผลิต สินค้าที่เป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัด และธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว เกิดการสร้าง งานและกระจายรายได้สู่ชุมชน จึงควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปยังสินค้าในชุมชน (S1 S4 T7 T8)

2.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก เรื่อง สินค้า GI ได้แก่กรมทรัพย์สินทางปัญญา พิจารณาแก้ไขข้อจำกัดของคุณลักษณะสินค้า GI เรื่องค่าความหวานให้มีความสอดคล้องกับ คุณลักษณะผลผลิตลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ (S2 S3 T5)

3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO (แก้ไขจุดอ่อนเพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาส) มี 3 กลยุทธ์ ดังนี้

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เช่นสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสถาบันการศึกษา พัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลีนจี่แม่ใจพะเยา” (W1 W5 O3)

3.2 ประชาสัมพันธ์สินค้าเน้นสร้างการรับรู้คุณสมบัติตราสัญลักษณ์ GI และรับรู้คุณค่าของลีนจี่แม่ใจพะเยา ให้แก่เกษตรกรและผู้บริโภคเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการขอใช้ตรา GI และเพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงคุณค่า คุณสมบัติ รสชาติของสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าที่อื่น (W3 W4 O2 O5)

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การทำฟาร์มอัจฉริยะ มาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า ทดแทนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต (W2 W5 W6 O3 O7)

4. กลยุทธ์เชิงรับ WT (ลดความอ่อนแอหลีกเลี่ยงอุปสรรค) มี 2 กลยุทธ์ ดังนี้

4.1 ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรศึกษาข้อมูลด้านการตลาด และแนวโน้มความต้องการผู้บริโภค เพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า (W3 T6)

4.2 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างความหลากหลายของสินค้า (แปรรูป/พัฒนาผลิตภัณฑ์) (W6 T8)

รายละเอียดตามตาราง 23

ตาราง 23 แสดงกลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” โดยใช้ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
		S	W
O	S1 S2 S3 O2 O3 พัฒนาการผลิตสินค้าและมีการควบคุมคุณภาพสินค้าให้อยู่ในมาตรฐาน	W1 W5 O3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ร่วมพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิต	
	S1 S3 O5 สร้างจุดเด่นของสินค้าผ่านคุณภาพสินค้า และเรื่องราวที่มีอัตลักษณ์	ลิ้นจี่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	
	S2 S3 O2 O4 O5 ส่งเสริมให้เกษตรกรขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI	W3 W4 O2 O5 ประชาสัมพันธ์สินค้าเน้นสร้างการรับรู้คุณสมบัติตราสัญลักษณ์ GI และรับรู้คุณค่าของลิ้นจี่แม่ใจพะเยา	
T	S1 S5 O3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อยกระดับความเข้มแข็ง	W2 W5 W6 O3 O7 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่	
	S2 S3 T6 T7 การประชาสัมพันธ์สินค้าใน Platform ต่างๆ โดยใช้เรื่องราวและเอกลักษณ์ของสินค้าเป็นจุดขาย	W3 T6 ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรศึกษาข้อมูลด้านการตลาดและแนวโน้มความต้องการผู้บริโภค	
	S3 S5 T6 T8 ส่งเสริมการผลิตสินค้า GI ให้มีรูปแบบสินค้าที่หลากหลายมากขึ้นเป็นตัวเลือกให้แก่ผู้บริโภค	เพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า	
T	S1 S4 T7 T8 ส่งเสริมการผลิตเชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยมีจุดแข็งคือภูมิปัญญาในการผลิตสินค้า และธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว	W6 T8 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างความหลากหลายของสินค้า (แปรรูป/พัฒนาผลิตภัณฑ์)	
	S2 S3 T5 กรมทรัพย์สินทางปัญญาพิจารณาแก้ไขข้อจำกัดของคุณลักษณะสินค้า GI เรื่องค่าความหวาน		

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis และใช้ TOWS Matrix กำหนดกลยุทธ์ SO WO ST และWT รวม 13 กลยุทธ์ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงให้สอดคล้องกับห่วงโซ่อุปทาน เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ตลอดห่วงโซ่อุปทานในเชิงนโยบาย ดังนี้

ต้นน้ำ ได้แก่ ด้านการผลิต

1. ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรศึกษาข้อมูลด้านการตลาด และแนวโน้มความต้องการผู้บริโภค เพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด, สหกรณ์การเกษตร, พัฒนาชุมชน และสถาบันศึกษา

2. พัฒนาการผลิตสินค้าและมีการควบคุมคุณภาพสินค้า ให้อยู่ในมาตรฐานต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณค่าของสินค้าให้เกิดความต้องการและความมั่นใจต่อผู้ซื้อถึงคุณภาพสินค้าที่ได้รับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด และ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

3. สร้างจุดเด่นของสินค้าผ่านคุณภาพสินค้า และเรื่องราวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นแตกต่างจาก ลิ้นจี่ฮงฮวยทั่วไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด, พัฒนาชุมชน, อำเภอ, สำนักงานเกษตรอำเภอ, องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล

4. ส่งเสริมการผลิตสินค้า GI ให้มีรูปแบบสินค้าที่หลากหลายมากขึ้น เป็นตัวเลือกให้แก่ผู้บริโภค ทั้งลิ้นจี่ผลสดในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ต่างๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ทำจากสินค้า GI เช่น ไวน์ ลิ้นจี่เชื่อม ลิ้นจี่อบแห้ง เป็นต้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด, สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, พัฒนาชุมชน, สำนักงานพาณิชย์, สหกรณ์จังหวัด และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ร่วมบูรณาการ พัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตลิ้นจี่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด และสถาบันการศึกษา

6. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อยกระดับความเข้มแข็ง ให้สามารถรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ในการพัฒนาและรักษาคุณภาพการผลิตร่วมกัน รวมถึงการใช้เครื่องมือหรือปัจจัยการผลิตเพื่อก่อให้เกิดการผลิตขนาดใหญ่ ที่มีผลต่อการประหยัดต่อขนาดและสร้างอำนาจการต่อรองราคา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด และสหกรณ์การเกษตร

กลางน้ำ ได้แก่ ด้านการยกระดับสินค้า

1. ประชาสัมพันธ์สินค้าเน้นสร้างการรับรู้คุณสมบัติตราสัญลักษณ์ GI และรับรู้คุณค่าของสินค้าแม่ใจพะเยา ให้แก่เกษตรกรและผู้บริโภคเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการขอใช้ตรา GI และเพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงคุณค่า คุณสมบัติ รสชาติของสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าที่อื่น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์, สำนักงานเกษตรจังหวัด, สำนักงานเกษตรอำเภอ และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

2. ส่งเสริมให้เกษตรกรขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์, สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การทำฟาร์มอัจฉริยะ มาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า ทดแทนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด, สำนักงานเกษตรอำเภอ, สถาบันการศึกษา, กระทรวงพลังงาน และสถาบันอาชีวศึกษา

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก พิจารณาแก้ไขข้อจำกัดของคุณลักษณะสินค้า GI เรื่องค่าความหวานให้มีความสอดคล้องกับ คุณลักษณะผลผลิตสินค้าในพื้นที่อำเภอแม่ใจ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

5. ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการสร้างความหลากหลายของสินค้า เช่น แปรรูป/พัฒนาผลิตภัณฑ์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด, สหกรณ์การเกษตร, พัฒนาชุมชน และสถาบันการศึกษา

ปลายทาง ได้แก่ ด้านการตลาด

1. การประชาสัมพันธ์สินค้า GI “ลีนจีแม่ใจพะเยา” ใน Platform ต่างๆ โดยใช้เรื่องราวและเอกลักษณ์ของสินค้าเป็นจุดขาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, สหกรณ์จังหวัด, สำนักงานเกษตรจังหวัด, องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร และหอการค้า

2. ส่งเสริมการผลิตเชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยมีจุดแข็งคือภูมิปัญญาในการผลิตสินค้าที่เป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัด และธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชน จึงควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปยังสินค้าในชุมชน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, สำนักงานเกษตรจังหวัด, ท้องถิ่นอำเภอ, องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล

บทที่ 5

บทสรุป

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งปั้งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน, ความคิดเห็น เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ลิ้นจี่สู่มาตรฐาน GI ของผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 2) ศึกษาระดับความรู้ ของผู้ปลูกลิ้นจี่ ก่อน-หลัง การเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” 3) ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และ 4) หา แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ซึ่งผลการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการ พัฒนาคุณภาพลิ้นจี่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลง ใหญ่ อำเภอแม่ใจ จำนวน 155 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 78.7) มีอายุเฉลี่ย 60.59 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 65.2) และประกอบอาชีพ เกษตรกรเป็นหลัก (ร้อยละ 96.1) มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 28.41 ปี มีพื้นที่ปลูก ลิ้นจี่เฉลี่ย 6.55 ไร่ต่อราย ซึ่งส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละ 96.8) ใช้น้ำในการผลิต ลิ้นจี่จากอ่างเก็บน้ำ (ร้อยละ 44.5) มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่ราบ (ร้อยละ 44.5) และมีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ในปี พ.ศ. 2563 เฉลี่ย 32,683.87 บาท/ปี ส่วนการศึกษาข้อมูลการ รับรู้ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” พบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอ แม่ใจเกินครึ่งไม่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI (ร้อยละ 50.3) โดยผู้ ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI มาจากการอบรม/ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ (ร้อยละ 44.5) และมีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่

อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่ที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ร้อยละ 66.5)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น โดยประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 ประเด็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ (ค่าเฉลี่ย 4.52) รองลงมาคือ ประเด็นทำนุรู้สึกรู้สีกู้กันมีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดและอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอดไว้ให้รุ่นลูกหลานอยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ (ค่าเฉลี่ย 4.50) และ ประเด็นการติดตามสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.41)

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ฯ อยู่ระดับเร่งด่วน ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ การขุดลอกคลอง สร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กให้มีน้ำใช้ในสวนลิ้นจี่อย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และประเด็นส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับสินค้า GI (ค่าเฉลี่ย 3.67) ส่วนความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ฯ ระดับมากมี 4 ประเด็น โดยประเด็นที่มีความต้องการในการส่งเสริมมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ค่าเฉลี่ย 3.46)

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วม ฝึกอบรม

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรม ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีระดับความรู้ อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 56.8) รองลงมา คือมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.2) มีระดับความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 5.8) และมีความรู้ในระดับน้อย (ร้อยละ 3.2) โดยมีจำนวนข้อที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูก

ต่ำสุด 6 ข้อ สูงสุด 14 ข้อ และภายหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 89) รองลงมา คือมีความรู้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 10.3) และมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 0.7) โดยมีจำนวนข้อที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกต้องที่สุด 9 ข้อ สูงสุด 15 ข้อ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่ มีค่าเท่ากับ 9.97 และ 13.69 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ พบว่า ระดับความรู้หลังการเข้าร่วมฝึกอบรม ($\bar{X} = 13.69$) สูงกว่าระดับความรู้ก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรม ($\bar{X} = 9.97$) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.05$)

กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่สมัครใจเข้ารับการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่เพื่อขอใช้ตราสัญลักษณ์ สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 57 ราย โดยนำผลลิ้นจี่มาทำการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางเคมี ตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” พบว่ามีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพลิ้นจี่ จำนวน 16 ราย

กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกษตรกรต้นแบบ พบว่ามีการผลิตลิ้นจี่คุณภาพโดยอาศัยทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมจนเกิดเป็นภูมิปัญญาผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยี โดยมีเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตลิ้นจี่คุณภาพได้แก่ เทคนิคการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว, เทคนิคการควั่นกิ่ง, เทคนิคการให้ปุ๋ย, เทคนิคการให้น้ำ, เทคนิคการตัดแต่งช่อผล, เทคนิคการห่อผล, เทคนิคการเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (การตัดเกรด, การ

บรรจุหีบห่อ) โดยราคาหลังจากที่ได้ติดตราสัญลักษณ์ GI สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพิ่มขึ้น เป็น กิโลกรัมละ 150 บาท หากเทียบกับลิ้นจี่เกรด Premium ที่ไม่ได้ติดตราสัญลักษณ์ GI อยู่ที่ กิโลกรัมละ 100 บาท

สำหรับข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์ SWOT Analysis และใช้ TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก คือ พัฒนาและสร้างจุดเด่นให้สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และส่งเสริมให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การประชาสัมพันธ์สินค้า GI ใน Platform ต่าง ๆ กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่มีความรู้ในกระบวนการผลิตลิ้นจี่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และกลยุทธ์เชิงรับคือ การศึกษาความต้องการผู้บริโภคเพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า GI

อภิปรายผลการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

1. เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือ ร้อยละ 78.7 เป็นเพศชาย ร้อยละ 21.3 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.54) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดลิ้นจี่ในจังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่มากกว่าครึ่งเป็นเพศชายคือ ร้อยละ 82.7 และร้อยละ 17.3 เป็นเพศหญิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส อยู่รุ่ง (2560, น.34) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตลิ้นจี่สดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่สดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ที่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.6 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 34.4 รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของอชิปดี จินะ (2561, น.26) ที่ได้ศึกษาการจัดการการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ ในอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นเพศชาย ร้อยละ 58.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 41.6 อภิปรายได้ว่า ด้วยกิจกรรมและภารกิจภายในสวนลิ้นจี่ เช่น การตัดแต่งตัดกิ่งที่ต้องมีการปีนต้นลิ้นจี่ การให้ปุ๋ย การปีนและขึ้นบันไดเพื่อทำการห่อผลลิ้นจี่ ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตลิ้นจี่ ล้วนต้องอาศัยความแข็งแรงและความคล่องตัว ผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนมากจึงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

2. อายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีอายุเฉลี่ย 60.95 ปี ใกล้เคียงกับงานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.55) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ในจังหวัดพะเยามีอายุเฉลี่ย 55.17 ปี และใกล้เคียงกับงานวิจัยกับอธิบัติ จินะ (2561, น.26) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 82.1 อภิปรายได้ว่า เนื่องด้วยผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เป็นเกษตรกรที่สืบทอดอาชีพชาวสวนลิ้นจี่ต่อกับบรรพบุรุษหรือรุ่นพ่อแม่ที่บุกเบิกการปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ ซึ่งมีการเริ่มปลูกลิ้นจี่เมื่อปี พ.ศ. 2513 เมื่อเกษตรกรรุ่นแรกมีอายุมากขึ้นจึงได้ส่งต่อให้รุ่นลูกดูแลสวนลิ้นจี่ต่อไป

3. ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของอธิบัติ จินะ (2561, น.27) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 67.4 และใกล้เคียงกับงานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.55) พบว่า เกษตรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยาส่วนมาก ร้อยละ 49.8 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส อยู่รอง (2560, น.35) พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่สดในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 73.8 อภิปรายได้ว่า ด้วยผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท ประกอบกับอดีตได้มีกฎหมายให้เยาวชนต้องเข้ารับการศึกษาขั้นต่ำในระดับชั้นประถมศึกษา ผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนใหญ่จึงได้เข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรภาคบังคับ ส่วนระดับที่สูงขึ้นไปผู้ปลูกลิ้นจี่ต้องออกไปศึกษาต่อนอกพื้นที่

4. ประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีประสบการณ์ในการปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 28.41 ปี ซึ่งมากกว่างานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.59) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยามีประสบการณ์การผลิตลิ้นจี่เฉลี่ย 19.50 ปี และแตกต่างจากงานวิจัยของวิทวัส อยู่รอง (2560, น.36) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่สดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกหรือผลิตลิ้นจี่สดอยู่ในช่วง 11 – 20 ปี อภิปรายได้ว่า แม่ใจเป็นแหล่งต้นกำเนิดการผลิตลิ้นจี่คุณภาพดี และมีการนำลิ้นจี่พันธุ์ดีมาปลูกเป็นแห่งแรกในจังหวัดพะเยา ทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนมากเติบโตมากับวิถีชีวิตที่ บรรพบุรุษเป็นเกษตรกรทั้งทำนาและทำสวนลิ้นจี่ที่เริ่มปลูกในปี พ.ศ. 2513 หลังจากเรียนจบก็มาช่วยพ่อแม่ทำงานด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรตามบรรพบุรุษ เพื่อสืบทอดวิถีชีวิตและมรดกที่บรรพบุรุษให้ไว้

5. พื้นที่ปลูกลิ้นจี่และการถือครองพื้นที่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 6.55 ไร่ต่อราย ซึ่งส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 96.8 ใกล้เคียงกับงานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.79) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยามีปริมาณพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เฉลี่ย 7.46 ไร่ ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 99.2 แตกต่างกับงานวิจัยของอชิบตี จินะ (2561, น.27) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่มีสวนลิ้นจี่ไม่เกิน 3 ไร่ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส อัยรุ่ง (2560, น.38) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่สดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 95.2 อภิปรายได้ว่า ด้วยในอดีตบรรพบุรุษมีการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรตามความสามารถของตน กล่าวคือเป็นการทำสวนถางพื้นที่ตามกำลังของตนเองบางคนมีพื้นที่ทำการเกษตรหลายสิบไร่ พอมาสู่รุ่นลูก ได้แบ่งพื้นที่ให้ลูกๆ เพื่อให้ประกอบอาชีพและดูแลในส่วนของตนเองให้ทั่วถึง จึงไม่นิยมเช่าพื้นที่ เนื่องจากการทำสวนลิ้นจี่ต้องทำในระยะเวลาหลายปี ส่วนมากพื้นที่มาจากบรรพบุรุษของตนเอง

6. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ใช้น้ำในการผลิตลิ้นจี่จากอ่างเก็บน้ำ ร้อยละ 44.5 แตกต่างจากงานวิจัยของวิทวัส อัยรุ่ง (2560, น.38) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่สดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ใช้แหล่งน้ำจากชลประทานในการผลิตลิ้นจี่ ร้อยละ 63.4 อภิปรายได้ว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่มีกักตุนน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติในการผลิตลิ้นจี่ โดยแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลิ้นจี่ คืออ่างเก็บน้ำ 3 แห่ง ได้แก่อ่างแม่สุก มีปริมาณน้ำที่กักเก็บได้ 520,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์ 500 ไร่, ห้วยเจริญราษฎร์ มีปริมาณน้ำที่กักเก็บได้ 426,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์ 1,000 ไร่และอ่างห้วยปากกล้วย มีปริมาณน้ำที่กักเก็บได้ 3,000,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์ 20,000 ไร่ (แผนพัฒนาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 5 ปี พ.ศ.2561-2565 ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564) ประกอบกับในอดีตไม่พบปัญหาภัยแล้ง จึงทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนใหญ่ไม่มีการขุดสระในบริเวณสวนของตนเองเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ ในปัจจุบันต้นลิ้นจี่ในสวนมีอายุเยอะขึ้นประกอบกับค่าใช้จ่ายในการขุดสระ มีค่าสูงขึ้น จึงอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำโดยการสูบน้ำจากอ่างเก็บน้ำมาใช้ในสวนลิ้นจี่ และบางส่วนพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เชิงเขาจะมีการใช้น้ำจากประปาภูเขา เกษตรกรส่วนใหญ่จะประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำในการใช้ผลิตลิ้นจี่ เนื่องจากภัยแล้งและบางปีที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลทำให้ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำมีน้อยไม่เพียงพอต่อการผลิตลิ้นจี่

7. ลักษณะพื้นที่เพาะปลูก จากการศึกษาพบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่เป็นที่ราบ ร้อยละ 44.5 ใกล้เคียงกับ จาตุรนต์ หงส์หิน (2560,

น.76) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยา จำนวนมากร้อยละ 51.1 ปลูกพื้นที่ราบ อภิปรายได้ว่า เนื่องจากอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยามีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา โดยมีเทือกเขาสูงขนานทางทิศตะวันออก ได้แก่ เทือกเขาฮี้ต่วน (แผนพัฒนาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 5 ปี พ.ศ. 2561–2565 ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564) ในอดีตเกษตรกรได้บุกเบิกพื้นที่ทำการเกษตรใกล้ๆเชิงเขา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และได้นำต้นลิ้นจี่ไปปลูกปรากฏว่าได้ผลผลิตดี เนื่องจากสภาพดินดีและอากาศเย็นเพราะอยู่ระหว่างหุบเขา ทำให้มีการปลูกลิ้นจี่บริเวณราบเชิงเขาเพิ่มขึ้นสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

8. รายได้จากการผลิตลิ้นจี่ จากการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. 2563 ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีรายได้จากการผลิตลิ้นจี่ เฉลี่ย 32,683.87 บาท/ปี ซึ่งมากกว่าการศึกษาของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560, น.76) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยามีรายได้จากการขายลิ้นจี่ในปีการผลิต พ.ศ. 2560 เฉลี่ย 17,705.51 บาท จะเห็นได้ว่าการผลิตลิ้นจี่ในจังหวัดพะเยาและอำเภอแม่ใจมีรายได้เฉลี่ยต่อปีในการผลิตลิ้นจี่ค่อนข้างต่ำ อภิปรายได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีการผลิตลิ้นจี่ตามภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการคุณภาพ ผลผลิตลิ้นจี่ร้อยละ 45 อยู่ในเกรด A โดยผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 90 มีการจำหน่ายผลผลิตลิ้นจี่เกรด A ให้กับพ่อค้าคนกลาง (สั่ง) ในกิโลกรัมละ 25–35 บาท อีกทั้งในปี พ.ศ. 2563 ผู้ปลูกลิ้นจี่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด ทำให้ไม่สามารถส่งออกผลผลิตลิ้นจี่ไปยังประเทศจีนได้ ส่งผลทำให้ราคาผลผลิตลิ้นจี่ตกต่ำ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่มีรายได้เฉลี่ยจากการผลิตลิ้นจี่ค่อนข้างต่ำ

9. การรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากการศึกษาพบว่าผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เกินครึ่งไม่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI ร้อยละ 50.3 โดยผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่เคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า GI มาจากการอบรม/ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 44.5 และมีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ส่วนใหญ่ที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ร้อยละ 66.5 อธิบายได้ว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มากกว่าครึ่งไม่มีการรับรู้ในด้านมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เนื่องจากเรื่องสินค้า GI ยังคงเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐมีการเข้าไปส่งเสริมเฉพาะผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีศักยภาพพร้อมสำหรับการผลิตสินค้า GI ในประเด็นนี้ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านสินค้า GI ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ

เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ ได้ทราบถึงข้อมูลของสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ได้เกิดการรับรู้ โดยการได้ยิน ได้เห็น ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า GI เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ ได้รู้จักถึงการมีอยู่ และเกิดความสนใจต่อข้อมูลพื้นฐาน อาทิเช่น การขึ้นทะเบียน GI คุณลักษณะของสินค้า GI และประโยชน์จากการติดตราสัญลักษณ์ GI สอดคล้องกับกัญญา สุวรรณแสง (2552) อธิบายว่า ความสำคัญของการรับรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ โดยการสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดเวทีสร้างการรับรู้ การจัดงานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ เกิดแนวคิดในการผลิตลิ้นจี่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” หรือการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า GI ต่อไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวมผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับมาก 4 ประเด็น โดยเห็นด้วยมากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ 1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 2. รู้สึกผูกพันมีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอดไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานอยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ และ 3. การติดตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า แต่เมื่อพิจารณาถึงประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่เห็นด้วยน้อยที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ 1. สาเหตุหลักที่ยังไม่ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นเพราะไม่มีความพร้อมในด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า 2. ขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่มีความซับซ้อน และ 3. สามารถปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้ จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าผู้ปลูกลิ้นจี่มีความคิดเห็นที่ตนเองไม่ได้มีปัญหาในการควบคุมคุณภาพของลิ้นจี่ แต่ที่ยังไม่ได้ขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นเพราะคิดว่ามีขั้นตอนการขอที่ซับซ้อนจนไม่อาจจะสามารถปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้ สอดคล้องกับชาญณรงค์ เบ็ญเรือน (2562, น.176) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกแก้วสุพรรณภายใต้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีขั้นตอนซับซ้อน ทำได้ยาก และไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยอาจเป็น

เพราะการอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยสำหรับแห้วสุพรรณยังเป็น เรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรยังไม่เข้าใจและเห็นประโยชน์ถึงการ ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยหรือการประชาสัมพันธ์จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังเข้าถึงเกษตรกรได้ไม่ดีพอและการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย มีความเกี่ยวข้องกับ หน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรจึงคิดว่าการขึ้นทะเบียนในเรื่องใด ๆ ก็ตามกับ หน่วยงานภาครัฐมักจะมีขั้นตอนซับซ้อน ทำได้ยาก ในประเด็นเหล่านี้ส่วนนี้อาจมาจากที่ เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน หรือที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ข้อกำหนด กระบวนการ ขั้นตอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจให้แก่เกษตรกร รวมถึง การลงพื้นที่เพื่อติดตามและให้คำแนะนำ เกษตรกรในพื้นที่ ให้เกษตรกรปฏิบัติตามคู่มือ และแผนการควบคุมฯ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้อย่างง่ายและถูกต้อง

ตอนที่ 3 ความต้องการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ มีความ ต้องการในการส่งเสริม ระดับเร่งด่วน ใน 2 ประเด็น และระดับมาก 4 ประเด็น เมื่อพิจารณาถึง 3 ประเด็นแรกที่ผู้ปลูกลิ้นจี่มีความต้องการในการส่งเสริมมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การ ส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ การขุดลอกคลอง สร้างแหล่งเก็บน้ำ ขนาดเล็กให้มีน้ำใช้ในสวนลิ้นจี่อย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.83) อธิบายได้ว่า เนื่องจากปัญหา เรื่องน้ำเป็นปัญหาอันดับแรกของผู้ปลูกลิ้นจี่อำเภอแม่ใจ ที่ประสบปัญหาทุกๆปีต่อเนื่องกัน รวมถึงลิ้นจี่เป็นพืชที่ใช้น้ำในปริมาณมาก โดยเฉพาะในเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายนซึ่งเป็น ช่วงของการเจริญเติบโตของผลลิ้นจี่ที่ต้องการใช้น้ำประมาณ 40-60 ลิตรต่อต้นต่อสัปดาห์ (กรมวิชาการเกษตร, 2564) ประกอบกับเกษตรกรผู้ผลิตลิ้นจี่อำเภอแม่ใจส่วนใหญ่อาศัยน้ำ จากอ่างเก็บน้ำในพื้นที่เก็บกักน้ำในปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในการผลิตลิ้นจี่ และพืชชนิดอื่น รวมถึงเกิดปัญหาภัยแล้ง ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ ฝนตก น้อย ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้เกิดปัญหา ตามมามากมาย เช่น ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากน้ำ ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีสวนลิ้นจี่อยู่ ใกล้อ่างน้ำก็จะมีโอกาสสูบน้ำเอาไปใช้ก่อน ในขณะที่ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีสวนลิ้นจี่อยู่ท้ายน้ำมีโอกาส ใช้น้ำได้น้อยทำให้ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตลิ้นจี่ไม่ได้คุณภาพ ลูกเล็ก ผิว แตก ขายไม่ได้ราคา จึงเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประเด็นที่ 2 ส่งเสริมการ เชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับสินค้า GI (ค่าเฉลี่ย 3.67) อธิบายได้ว่า ในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องตลาดสำหรับสินค้าลิ้นจี่ยังมีอยู่ในทุกฤดูกาลที่ผลผลิตลิ้นจี่ออกสู่ตลาด เนื่องจาก

ผลผลิตลิ้นจี่จะออกสู่ตลาดในปริมาณมาก อย่างเช่นในปี พ.ศ. 2564 มีผลผลิตลิ้นจี่ของอำเภอแม่ใจ จำนวน 3,654 ตัน ในระยะเวลาสั้น ช่วงท้ายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม (ประมาณ 3 สัปดาห์) เป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรต้องรีบ กระจายผลผลิตลิ้นจี่รวมทั้งลิ้นจี่เป็นผลผลิตที่สูญเสียคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวได้เร็วมาก โดยเฉพาะผิวผลที่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน โดยสถานการณ์ด้านการตลาดลิ้นจี่อำเภอแม่ใจ ร้อยละ 90 จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง ผู้ประกอบการ (ห้าง) และผู้ค้าชื่อเหมาสวน ซึ่งพ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคาผลผลิตลิ้นจี่ ราคามีการผันผวน ตลอดฤดูที่ผลผลิตออกสู่ตลาด และมีเกษตรกรบางส่วนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากการกดราคา หากมีส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างโอกาสทางการตลาดให้แก่เกษตรกรแล้วนั้น ประเด็นการส่งเสริมเชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับสินค้า GI จึงเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเช่นกัน

สำหรับประเด็นที่ 3 การส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ค่าเฉลี่ย 3.46) อธิบายได้ว่า การผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยาถือเป็นเรื่องใหม่ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จากข้อมูลงานวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 50 เท่านั้นที่เคยได้รับทราบข้อมูลลิ้นจี่ GI และมีเกษตรกรเพียง 1 รายที่ได้รับอนุญาตการใช้ตราสัญลักษณ์ สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้เตรียมความพร้อมในการให้ความรู้การผลิตสินค้า สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและขาดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ จึงควรจัดฝึกอบรมรวมถึงการลงพื้นที่เพื่อติดตาม แนะนำและส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่เพื่อให้มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ตามมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต่อไป

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาระดับความรู้และเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ก่อน-หลังเข้าร่วมฝึกอบรมฯ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ของผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่

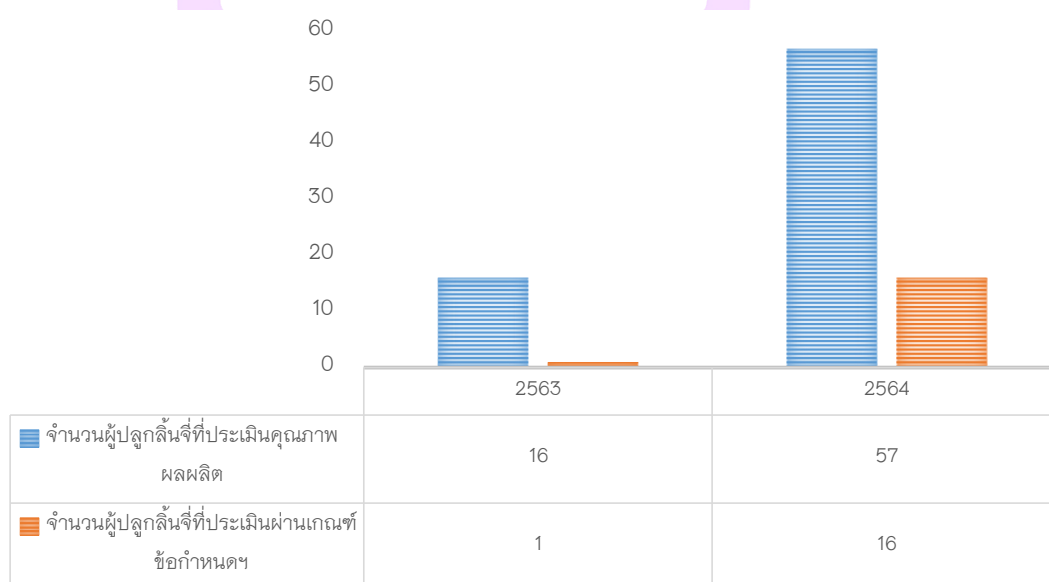
อำเภอแม่ใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” พบว่า ระดับความรู้ หลังการเข้าร่วมฝึกอบรม ($\bar{X} = 13.69$) สูงกว่าระดับความรู้ ก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรม ($\bar{X} = 9.97$) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.05$) ซึ่งให้เห็นว่า การฝึกอบรมมีผลทำให้เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ มีความรู้เพิ่มขึ้น โดยในการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ ได้ความรู้จากวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้า GI ได้เห็นภาพจากการชมวีดิทัศน์ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่มีประสบการณ์ในการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI มีการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ สินค้า GI ในมิติต่างๆ ทั้งการผลิตลิ้นจี่คุณภาพตามมาตรฐาน GI, ข้อกำหนดของสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ตราสัญลักษณ์ GI ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่อำเภอแม่ใจ ที่ได้รับความรู้และเกิดความสนใจต่อข้อมูล มีการแสดงความคิดเห็นระหว่างเกษตรกรกับวิทยากร ซึ่งตัวเลขเชิงสถิติเหล่านี้ถือเป็นดัชนีถึงความสำเร็จในการฝึกอบรม สอดคล้องกับบิดาภรณ์ ละม้ายศรี (2561) ที่อธิบายว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคล เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการฝึกอบรมและสนใจ ร่วมสมัครขอรับการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ เพื่อขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของลงพื้นที่เพื่อติดตาม ให้คำแนะนำในกระบวนการควบคุมคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ และขั้นตอนในการสุ่มผลผลิตเพื่อนำมาประเมินคุณภาพตามข้อกำหนดของสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” อีกด้วย

แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ตอบถูกน้อยที่สุดทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมอบรมฯ คือ ประเด็นผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งคำตอบที่ถูกต้องคือ ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัด อธิบายได้ว่า เนื่องจากสำนักงานเกษตรอำเภอถือเป็นหน่วยงานระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ปลูกลิ้นจี่มากที่สุด ด้วยบทบาทและภารกิจของสำนักงานเกษตรอำเภอที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร การปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่ รวมถึงการประสานงานในด้านการเกษตรระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานระดับอำเภอ และระดับจังหวัด จึงทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่มีความเข้าใจผิดว่าหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือสำนักงานเกษตรอำเภอ ในขณะที่หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ควรมีระบบการควบคุมการผลิตและการขออนุญาตใช้ตรา

อนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งควรมีเจ้าหน้าที่ ลงพื้นที่เพื่อติดตามให้คำแนะนำตลอดจนทำความเข้าใจ และให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้ปลูกลิ้นจี่เกี่ยวกับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 3 ประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีผู้ปลูกลิ้นจี่กลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพลิ้นจี่ ตามข้อกำหนดของทะเบียนควบคุม คุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.07 ของจำนวนผู้ปลูกลิ้นจี่ที่สมัครประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2563 จะเห็นได้ว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ยื่นขอประเมินคุณภาพ สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 16 ราย และผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการประเมินคุณภาพ สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จำนวน 1 ราย (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2563) คิดเป็นร้อยละ 6.25 ของจำนวนผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ยื่นขอประเมินคุณภาพ สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” (ภาพ 27)

ภาพ 27 แสดงจำนวนผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการประเมินคุณภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในปี พ.ศ. 2563-2564

จากจำนวนสัดส่วนของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เพิ่มขึ้นทั้งผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่เพื่อขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และในส่วนของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผ่านการประเมินจนได้รับอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI นั้น อธิปราชย์ได้ว่า เกิดจากการที่ผู้ปลูกลิ้นจี่ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน และข้อกำหนดในการตรวจประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตามทะเบียนสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จากการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบการควบคุมคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” รวมทั้งลงพื้นที่เพื่อติดตามให้คำแนะนำในกระบวนการควบคุมคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ และขั้นตอนการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่เพื่อขอใช้ตรา GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการดูแลรักษาคุณภาพของผลผลิตลิ้นจี่ตามข้อกำหนดของสินค้า GI ตลอดจนทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่สามารถเข้าใจในกระบวนการตรวจประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่และปฏิบัติตามข้อกำหนดของทะเบียนสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้ เมื่อพิจารณาในส่วนของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ แล้วแต่ยังไม่สมัครเข้าร่วมการประเมินผลผลิตลิ้นจี่ คิดเป็นร้อยละ 63.2 ส่วนหนึ่งผู้ปลูกลิ้นจี่แจ้งว่ากระบวนการและขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI มีความซับซ้อนและมีข้อจำกัด และผลตอบแทนที่จะได้รับจากการจำหน่าย สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะมากพอที่จะทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่แยกกับความยุ่งยากได้ สาเหตุมาจากระบบการควบคุมคุณภาพและการขอใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมคุณภาพของสินค้า GI ยังมีน้อย ทำให้ไม่มีความพร้อมและเกิดความล่าช้าจึงทำให้ผู้ปลูกลิ้นจี่รู้สึกถึงความซับซ้อน จากกระบวนการและขั้นตอนที่ไม่เป็นระบบ ประเด็นนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดทำระบบการควบคุมคุณภาพและการขอใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ให้เป็นมาตรฐาน มีการทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ติดตาม ตรวจสอบด้วยตัวเองได้ เช่น การทำแอปพลิเคชันการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI ที่ผู้ปลูกลิ้นจี่สามารถสมัครเองแบบออนไลน์ และติดตามผลได้ว่าขั้นตอนการดำเนินการถึงไหน เป็นต้น เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปลูกลิ้นจี่ ลดความซับซ้อนและขั้นตอนในการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI สำหรับในประเด็นผลการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่พบว่า ผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ไม่ผ่านการประเมินของมาตรฐานสินค้าลิ้นจี่ GI เนื่องจากมีค่าความหวานมากกว่า 17 °Brix ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเกณฑ์มาตรฐานลิ้นจี่ GI อยู่ในช่วง 16–17 °Brix หากมองถึงภาพรวมของกระบวนการผลิตลิ้นจี่ของผู้ปลูกลิ้นจี่มีความคล้ายคลึงกัน และคุณภาพในด้านกายภาพก็ผ่านข้อกำหนด หากแต่เพียงค่าความหวานที่เกินจากข้อกำหนด โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 18 °Brix ซึ่งค่าความหวานที่เกินไปเพียง 1 °Brix ไม่อาจบอกได้ว่าคุณภาพของผลผลิตลิ้นจี่แตกต่างจาก ลิ้นจี่ที่มีค่าความหวาน 16–17 °Brix สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา สรวมศิริ

และคณะ (2550) ที่รายงานว่าลิ้นจี่คุณภาพพิเศษของอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีความหวาน 16 °Brix ขึ้นไป และกรมวิชาการเกษตร (2564) ยังได้อธิบายไว้ว่า ลิ้นจี่พันธุ์สงฮวยที่สูงแก่จะมีรสชาติหวานอมเปรี้ยว ค่าความหวานโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 19.0 °Brix ซึ่งข้อกำหนดค่าความหวานนี้ ควรจะทำการปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของลิ้นจี่พันธุ์สงฮวย ในพื้นที่อำเภอแม่ใจและไม่ปิดโอกาสสำหรับผู้ปลูกลิ้นจี่ที่ผลิตลิ้นจี่คุณภาพและต้องการขอใช้ตรา GI เช่น กำหนดค่าความหวานไม่ต่ำกว่า 16 °Brix คล้ายกับข้อกำหนดของสินค้า GI ลิ้นจี่นครพนม ที่กำหนดความหวานไม่ต่ำกว่า 18 °Brix กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2557)

กิจกรรมที่ 4 หาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนของเกษตรกรต้นแบบ จำนวน 3 ราย ในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพสู่การใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” อธิบายได้ว่าเกษตรกรต้นแบบมีภูมิปัญญาในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพเป็นต้นทุนอยู่แล้วจากทักษะและการสั่งสมประสบการณ์ในการทำลิ้นจี่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เมื่อมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปสร้างการรับรู้และส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทำให้เกษตรกรต้นแบบได้สมัครขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และเข้าสู่กระบวนการควบคุมคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่ตลอดจนผ่านการประเมินคุณภาพผลผลิตตามข้อกำหนดของทะเบียนสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ GI ได้ ทำให้เกษตรกรต้นแบบได้สิทธิประโยชน์ทางด้านโอกาสที่เกิดขึ้นจากการใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าลิ้นจี่ ที่สำคัญได้แก่ โอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้าลิ้นจี่ จากความแตกต่างทางด้านคุณภาพเมื่อเทียบกับลิ้นจี่แบบเดียวกันที่ผลิตจากแหล่งอื่น รวมถึงการมีเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น ทำให้สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” อยู่ในฐานะสินค้าพรีเมียมที่มีปริมาณผลิตจำกัด ส่งผลให้ผู้บริโภคโดยเฉพาะผู้มีกำลังซื้อสูงพร้อมที่จะยอมรับราคาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยหากเปรียบเทียบผลผลิตลิ้นจี่ในเกรดเดียวกันระหว่างลิ้นจี่ทั่วไป กิโลกรัมละ 100 บาท กับลิ้นจี่ GI กิโลกรัมละ 150 มีราคาเพิ่มขึ้น กิโลกรัมละ 50 บาท คิดเป็น 50% ของราคาลิ้นจี่ทั่วไป สอดคล้องกับนโยบายของกรมทรัพย์สินทางปัญญา (2563) ที่มุ่งเน้นผลักดันให้ชุมชน วิสาหกิจชุมชน เกษตรกรและผู้ประกอบการ เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และให้กระบวนการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถติดตราสัญลักษณ์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่สินค้าชุมชนอื่น ๆ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น สร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน

สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผลิตผล “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” อธิบายได้ว่า เป็นกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งห่วงโซ่อุปทาน แต่ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยกลยุทธ์เชิงรุก คือการใช้จุดแข็งจากปัจจัยภายในอาศัยประโยชน์จากโอกาสภายนอก ได้แก่ การพัฒนาและสร้างจุดเด่นให้สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” และส่งเสริมให้ผู้ปลูกลิ้นจี่ขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI เป็นการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) มาเชื่อมโยงกับตัวสินค้า เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างโอกาสทางการค้าให้กับผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ ที่มั่นใจได้ว่าไม่สามารถมีผู้ปลูกลิ้นจี่ที่อื่นลอกเลียนแบบสินค้าได้ รวมถึงสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคถึงแหล่งที่มาของสินค้า ตลอดจนคุณภาพของสินค้าที่ถูกการันตีด้วยหลักเกณฑ์มาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ว่าผู้บริโภคจะได้รับสินค้าในเกรด Premium อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นฤมล ญาณสมบัติ และเจนวิษญู ทองอ่อน (2564) ที่ได้ศึกษาการเพิ่มมูลค่าตราสินค้าโดยใช้ตราสัญลักษณ์และเครื่องมือทางการค้า พบว่า การเพิ่มตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) ซึ่งเป็นตราที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้รับรองลงไปบนสินค้าถือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นการรับประกันคุณภาพของสินค้า เป็นการบอกถึงความแตกต่างของตัวสินค้าว่ามีความพิเศษแตกต่างจากคนอื่น ทั้งยังต้องผลิตให้ได้มาตรฐานตามที่ขึ้นทะเบียนไว้ด้วย จึงสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวสินค้าหรือเป็นช่องทางการตลาดให้กับตัวสินค้าได้

กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือการใช้จุดแข็งจากปัจจัยภายในหลีกเลี่ยงหรือลดอุปสรรคจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ผ่านช่องทาง Platform ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงข้อมูล เรื่องราวความเป็นของสินค้า ความแตกต่างทางด้านคุณภาพเมื่อเทียบกับลิ้นจี่พันธุ์สงหวดที่ผลิตจากแหล่งอื่น ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ หน่วยงานราชการที่เลือกซื้อเป็นของฝาก ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม เพราะฉะนั้นจึงควรประชาสัมพันธ์การรับรู้ สินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Website marketing ของสินค้า GI, การทำ Content marketing ลง social, การประชาสัมพันธ์ผ่าน Website หลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายฐานผู้บริโภคให้รู้จักสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์วีร์ พลพานิชย์ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยพบว่า หนึ่งในรูปแบบการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทาง

ภูมิศาสตร์ คือ การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มากขึ้น และแพร่หลาย

ส่วนกลยุทธ์เชิงแก้ไข คือการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนที่เกิดจากปัจจัยภายในโดยอาศัยประโยชน์จากโอกาสภายนอก ได้แก่ พัฒนาการความรู้ให้แก่ผู้ปลูกสินค้าที่มีความรู้ในกระบวนการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เนื่องจากผู้ปลูกสินค้าส่วนใหญ่ขาดความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการผลิตสินค้า GI และการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI เสมือนเป็นการปิดโอกาสของผู้ปลูกสินค้าที่จะได้รับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมถึงโอกาสทางการตลาด การพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรจึงถือเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข ที่ใช้โอกาส คือ การมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ร่วมส่งเสริมสินค้า GI รวมถึงมีหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการผลิตสินค้า GI ให้เข้ามาส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ตลอดจนการติดตาม ให้คำแนะนำ ให้แก่ผู้ปลูกสินค้าให้สามารถผลิตสินค้าคุณภาพและสามารถขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา ตักดีศรี (2564) ที่ได้ศึกษาห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการพัฒนาทุเรียนหลงลับแลอุตสาหกรรมที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่าหนึ่งในกลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาสินค้าทุเรียนหลงลับแล เพื่อการยกระดับตลอดห่วงโซ่คุณค่าในเชิงนโยบายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างแบรนด์ คือ การพัฒนาองค์ความรู้ในขั้นตอนและกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเวลาที่เหมาะสม ให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้า GI มีความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาต่อยอดการผลิตสินค้า GI

กลยุทธ์เชิงรับ คือการลดจุดอ่อนจากปัจจัยภายในและหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การศึกษาความต้องการผู้บริโภคเพื่อให้ทราบทิศทางของตลาดและแนวโน้มความต้องการสินค้า GI เนื่องจากผลผลิตสินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และมีการศึกษาความต้องการของตลาดสินค้า GI น้อย กลยุทธ์เชิงรับที่สำคัญในการส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จึงต้องศึกษาความต้องการผู้บริโภค เพื่อให้รับรู้ถึงความต้องการสินค้า GI ของตลาดในระยะกลางถึงยาว ให้ผู้ปลูกสินค้าได้วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีวางแผนการประชาสัมพันธ์ตลอดจนการจำหน่ายสินค้า GI ในตลาดล่วงหน้า (Pre-Order) ทำให้การบริหารจัดการสินค้า GI “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นระบบมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจาตุรนต์ หงส์หิน (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่จังหวัดพะเยามีปัญหาด้านการตลาด ควรส่งเสริมเรื่องความรู้เพิ่มเติมด้านการตลาด และการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าลิ้นจี่จังหวัดพะเยาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีอายุเยอะ ซึ่งอาจจะทำให้เข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสารได้ไม่ดีเท่าที่ควร รวมทั้งมีแนวโน้มเกษตรกรชาวสวนลิ้นจี่ลดลง จึงควรชักชวนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตลิ้นจี่ให้ในบทบาทของผู้ผลิตและบทบาทของผู้ประกอบการเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้มีอาชีพและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของอำเภอแม่ใจต่อไป

1.2 เกษตรกรควรผลิตลิ้นจี่โดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ทำน้อยแต่ได้มาก เน้นไปที่จำนวนผลผลิตต่อต้น ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและสร้างมาตรฐานให้กับสินค้า เป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าและเป็นที่ต้องการของตลาด

1.3 เกษตรกรควรพัฒนาผลผลิตลิ้นจี่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ลิ้นจี่อบแห้ง ลิ้นจี่กวน ลิ้นจี่เชื่อม น้ำลิ้นจี่ น้ำลิ้นจี่เข้มข้น แยมลิ้นจี่ กัมมี่เยลลี่ลิ้นจี่ และไอศกรีมลิ้นจี่ หรือพัฒนาสารสกัดลิ้นจี่เพื่อนำไปใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรมีเจ้าหน้าที่ติดตามและให้คำปรึกษาเกษตรกรในการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ รวมถึงการปฏิบัติตามแผนควบคุมของทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในทุกขั้นตอน

2.2 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้าน สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ควรมีการพัฒนากระบวนการควบคุมคุณภาพและการขอใช้ตราสัญลักษณ์สินค้า GI ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา ให้เป็นมาตรฐาน

2.3 ควรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า GI ให้มีความทันสมัย เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค สามารถแข่งขันได้ในตลาดระดับสากล

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดเวทีประชาคมให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีสิทธิ์ในการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ในการกำหนดคุณลักษณะของสินค้าในทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อป้องกันข้อมูลที่ผิดพลาดเนื่องจากหากต้องการขอแก้ไขข้อกำหนดในทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ต้องใช้ระยะเวลาจนถึง 2 ปี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดการคุณภาพสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผลิตภัณฑ์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเรื่องผลตอบแทนและโอกาสทางการตลาดระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ทั่วไปและเกษตรกรที่ได้รับอนุญาตการใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังต่อ สินค้า ที่ได้รับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ของผู้บริโภคเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาและกำหนดนโยบาย หรือแนวทางการในการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2550). **คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. นนทบุรี, กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2560). **ทิศทางสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 2560**. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (3 พฤษภาคม 2562). **การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, จาก <http://new.research.doae.go.th/GI/uploads/documents/%E0%B8%AA%E0%B8%8A62100120.pdf>
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (25 สิงหาคม 2559). **สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลิ้นจี่นครพนม**. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2565, จาก https://www.ipthailand.go.th/images/781/56100101_no.pdf
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2546). **พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวง**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2562). **สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI THAILAND)**. กรุงเทพฯ: บริษัท ออนป้า จำกัด.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (30 กันยายน 2565). **สินค้า GI ในแต่ละภูมิภาค**. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.ipthailand.go.th/th/gi002.html>
- กรมวิชาการเกษตร. (5 มีนาคม 2561). **การผลิตลิ้นจี่คุณภาพ**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, จาก <https://www.arda.or.th/kasetinfo/north/plant/lychee.html>.
- กรมวิชาการเกษตร. (2564). **เทคโนโลยีการผลิตลิ้นจี่คุณภาพในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: บริษัท อาร์ พี พี ออล จำกัด.
- กัญญา สุวรรณแสง. (2552). **พฤติกรรมและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กลุ่มสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (14 กันยายน 2559). **ความรู้เบื้องต้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, จาก <http://www.ipthailand.go.th/th/faq/item.html>

- จตุรันต์ หงส์หิน บำเพ็ญ เขียวหวาน และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2560). แนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าในจังหวัดพะเยา .**การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 8**, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี. หน้า 997-1013.
- จันจิรา คักดีศรี. (2564). ห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการพัฒนาทุเรียนหลงลับแลอุตสาหกรรมที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 3(2), 40-60.
- ชาญณรงค์ เป็งเรือ่น. (2562). **ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกแก้วสุพรรณภายใต้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดลยา เจริญ. (2562). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของผู้มีสิทธิในอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร**. การค้นคว้าอิสระ บท.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ดวงหทัย นากเสวก. (2559). **ระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทย: ศึกษากรณีข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้**. การค้นคว้าอิสระ นศ.ม., มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- เทพรัตน์ พิมลเสถียร. (2558). กลไกการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์จังหวัดนครปฐม. **วารสารการเมืองการปกครอง**, 5(2), 34-56.
- ธิดาภรณ์ ละม้ายศรี. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษابึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร
- นฤมล ญาณสมบัติ และเจนวิชญ์ ทองอ่อน. (2564). การเพิ่มมูลค่าตราสินค้าโดยใช้ตราสัญลักษณ์และเครื่องหมายทางการค้า. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**, 23(2), 281-294.
- นเรศ ชูดวง. (2550). **วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 63 หน้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. **หลักการวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาสน.
- พิชญ์วีร์ พลพานิชย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. **วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์**, 13(1), 97-112.

- พิทยา สรวมศิริ และคณะ. (2550). โครงการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านการตลาดสินค้าลีนจี ระยะที่ 2 เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้ารายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพินันท์ ยี่รงค์. (มีนาคม 2559). **สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับโอกาสทางการค้าของสินค้าท้องถิ่นเชียงราย**. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=>
- พวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์. (2556). **สินค้าหนึ่งจังหวัด หนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทสไตส์ครีเอทีฟเฮาส์ จำกัด.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2563). **คู่มือระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Internal Control) สินค้า “ลีนจีแม่ใจพะเยา”**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- มานิต ลาเกลี้ยง. (2558). **การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร**. วิทยานิพนธ์ กษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานีประศาสน์. (2545). **ระเบียบวิธีการวิจัย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วิทวัส อยู่รอง. (2560). **ประสิทธิภาพการผลิตลีนจีสดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา**. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. (16 พฤศจิกายน 2563). **สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) สร้างโอกาสเพิ่มมูลค่าและการแข่งขัน**. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565, จาก https://www.kasikornbank.com/SiteCollectionDocuments/business/sme/knowledge/article/KSMEAnalysis/smegi_SME/smegi_SME.pdf
- สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ใจ. (2564). **แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอแม่ใจ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา. (16 มิถุนายน 2564). **สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลีนจีแม่ใจพะเยา**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก https://region3.prd.go.th/region3_ci/prphayao/news/19973
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (22 สิงหาคม 2564). **พื้นที่เพาะปลูกลีนจี**. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/lychee%20dit%2063.pdf>
- อธิบดี จินะ. (2561). **การจัดการการเงินของเกษตรกรผู้ปลูกลีนจี ในอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. (2564). **แผนพัฒนาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2564**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

Cardoso, V. A., Lourenzan, A. E. B. S., Caldas, M. M., Bernardo, C. H. C., and Bernardo, R. (2022). The benefits and barriers of geographical indications to producers: A review. **Journal of Renewable Agriculture and Food Systems**, 37(6), 707–719.

Cronbach, L. J., (1970). **Essentials of Psychological Testing**. (3rded). New York: Harper and Row publications.

Escalada, M. and Heng, K.L. (September 17, 2014). **Focus group discussion**. Retrieved August 15, 2022, from <https://www.researchgate.net/publication/242589494>

Likert, R.A. (1932). Technique for the Measurement of Attitudes. **Arch Psychological**, 25(140), 1 – 55.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics An Introductory Analysis**. (3rded). New York: Harper and Row publications.

World Intellectual Property Organization (WIPO). (2019). **Geographical Indications**. Switzerland: WIPO Publication.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก

ตาราง 24 แสดงผลขนาดผลลิ้นจี่ (cm.) ของผู้ปลูกผลลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลลิ้นจี่

ผลลิ้นจี่	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep 10	AVG.	±SD	Min	Max
01	3.5	3.49	3.53	3.58	3.49	3.41	3.66	3.49	3.39	3.52	3.51	0.08	3.39	3.66
02	3.53	3.3	3.52	3.4	3.37	3.46	3.51	3.42	3.63	3.38	3.45	0.10	3.3	3.63
03	3.31	3.53	3.52	3.52	3.41	3.41	3.39	3.5	3.48	3.33	3.44	0.08	3.31	3.53
04	3.44	3.48	3.63	3.61	3.49	3.51	3.7	3.43	3.35	3.45	3.51	0.11	3.35	3.7
05	3.4	3.66	3.54	3.63	3.42	3.75	3.85	3.55	3.61	3.53	3.59	0.14	3.4	3.85
06	3.61	3.52	3.51	3.55	3.56	3.73	3.71	3.77	3.7	3.33	3.60	0.13	3.33	3.77
07	3.41	3.41	3.65	3.58	3.35	3.55	3.56	3.47	3.56	3.42	3.50	0.10	3.35	3.65
08	3.51	3.32	3.34	3.33	3.53	3.51	3.43	3.53	3.5	3.35	3.44	0.09	3.32	3.53
09	3.85	3.71	3.74	3.78	3.71	3.67	3.64	3.7	3.75	3.62	3.72	0.07	3.62	3.85
010	3.75	3.54	3.4	3.44	3.44	3.5	3.48	3.43	3.43	3.44	3.49	0.10	3.4	3.75
011	3.68	3.91	3.79	3.77	3.5	3.57	3.58	3.62	3.63	3.71	3.68	0.12	3.5	3.91
012	3.52	3.72	3.71	3.69	3.72	3.62	3.61	3.39	3.68	3.62	3.63	0.10	3.39	3.72
013	3.62	3.48	3.7	3.52	3.69	3.61	3.59	3.59	3.41	3.61	3.58	0.09	3.41	3.7
014	3.82	3.61	3.65	3.65	3.76	3.66	3.77	3.61	3.85	3.97	3.74	0.12	3.61	3.97
015	3.72	3.75	3.57	3.66	3.67	3.73	3.68	4.02	3.61	3.77	3.72	0.12	3.57	4.02
016	3.41	3.41	3.41	3.46	3.55	3.68	3.45	3.46	3.53	3.51	3.49	0.08	3.41	3.68

ตาราง 24 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max	
ของเกษตรกร															
017	3.46	3.42	3.39	3.63	3.6	3.43	3.51	3.49	3.56	3.42	3.49	0.08	3.39	3.63	
018	3.7	3.83	3.51	3.98	3.68	3.89	3.74	3.91	3.5	3.77	3.75	0.16	3.5	3.89	
019	3.55	3.92	3.81	3.56	3.6	3.83	3.8	3.54	3.92	3.53	3.71	0.16	3.53	3.92	
020	3.59	3.58	3.75	3.49	3.62	3.57	3.94	3.55	3.74	3.54	3.64	0.13	3.49	3.94	
021	3.5	3.64	3.5	3.49	3.52	3.68	3.49	3.61	3.41	3.52	3.54	0.08	3.41	3.68	
022	3.6	3.65	3.77	3.58	3.57	3.5	3.62	3.48	3.65	3.47	3.59	0.09	3.47	3.77	
023	3.87	3.76	3.58	3.73	3.5	3.52	3.53	3.53	3.59	3.68	3.63	0.12	3.5	3.87	
024	3.24	3.87	3.39	3.52	3.31	3.68	3.45	3.46	3.48	3.65	3.51	0.19	3.24	3.87	
025	3.41	3.55	3.62	3.5	3.65	3.77	3.47	3.48	3.52	3.53	3.55	0.10	3.41	3.77	
026	3.58	3.42	3.44	3.6	3.57	3.77	3.61	3.98	3.51	3.61	3.61	0.16	3.42	3.98	
027	3.44	3.72	3.4	3.5	3.5	3.62	3.31	3.36	3.62	3.67	3.51	0.14	3.31	3.72	
028	3.53	3.6	3.68	3.48	3.42	3.67	3.46	3.55	3.59	3.52	3.55	0.09	3.42	3.68	
029	3.73	3.48	3.58	3.45	3.54	3.43	3.54	3.83	3.54	3.52	3.56	0.12	3.43	3.83	
030	3.41	3.6	3.39	3.48	3.55	3.58	3.52	3.63	3.48	3.43	3.51	0.08	3.39	3.63	
031	3.67	3.46	3.54	3.46	3.58	3.7	3.62	3.51	3.42	3.45	3.54	0.10	3.42	3.7	
032	3.6	3.59	3.59	4.08	3.88	3.85	3.82	3.6	3.61	3.81	3.74	0.17	3.59	4.08	

ตาราง 24 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์

ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
033	3.85	3.97	3.83	4.12	3.85	3.87	3.83	4.1	3.94	3.85	3.92	0.11	3.83	4.12
034	3.68	3.64	3.53	3.36	3.62	3.72	3.57	3.63	3.46	3.71	3.59	0.11	3.36	3.72
035	3.68	3.66	3.83	3.85	3.98	3.68	3.7	3.8	3.78	3.76	3.77	0.10	3.66	3.98
036	3.73	3.61	3.59	3.7	3.7	3.58	3.73	3.91	3.57	3.68	3.68	0.10	3.57	3.91
037	3.95	3.56	3.74	3.67	3.66	3.68	3.75	3.9	3.62	3.73	3.73	0.12	3.56	3.95
038	3.77	3.67	3.58	3.59	3.35	3.71	3.82	3.66	3.68	3.46	3.63	0.14	3.35	3.82
039	3.4	3.4	3.5	3.5	3.6	3.3	3.5	3.5	3.4	3.6	3.47	0.09	3.3	3.6
040	3.4	3.4	3.5	3.4	3.5	3.7	3.6	3.4	3.6	3.4	3.49	0.11	3.4	3.7
041	3.4	3.3	3.4	3.5	3.4	3.3	3.4	3.5	3.4	3.5	3.41	0.07	3.3	3.5
042	4.12	4.07	4.34	3.94	3.83	4.08	3.84	3.98	3.92	4.14	4.03	0.16	3.83	4.34
043	3.68	3.61	3.36	3.56	3.53	3.45	3.52	3.54	3.59	3.58	3.54	0.09	3.36	3.68
044	3.63	3.59	3.54	3.61	3.65	3.45	3.67	3.45	3.53	3.56	3.57	0.08	3.45	3.67
045	3.6	3.6	3.5	3.3	3.6	3.6	3.3	3.6	3.6	3.6	3.53	0.13	3.3	3.6
046	3.9	3.9	3.7	3.8	3.9	3.7	3.7	3.5	3.9	3.7	3.77	0.13	3.5	3.9
047	3.64	3.76	3.37	3.36	3.56	3.84	3.64	3.6	3.45	3.5	3.57	0.16	3.36	3.84
048	3.84	3.64	3.78	3.81	3.6	3.88	3.84	3.75	3.79	3.64	3.76	0.10	3.6	3.88

ตาราง 24 (ต่อ)

ผลผลิตส้มจี๊ด														
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
049	3.83	3.68	3.8	3.87	3.92	3.63	3.59	3.81	3.71	3.93	3.78	0.12	3.59	3.93
050	3.98	3.82	3.53	3.68	3.98	3.81	3.66	3.67	3.62	3.48	3.72	0.17	3.48	3.98
051	3.46	3.53	3.98	3.64	3.82	3.65	3.65	3.78	3.5	3.83	3.68	0.17	3.46	3.983
052	3.92	3.85	3.93	3.86	3.87	3.94	3.69	3.85	3.92	4.09	3.89	0.10	3.69	4.09
053	3.78	3.73	3.78	3.58	3.65	3.64	3.72	3.68	3.53	3.75	3.68	0.08	3.53	3.78
054	3.57	3.5	3.71	3.57	3.77	3.4	3.59	3.6	3.56	3.33	3.56	0.13	3.33	3.77
055	3.48	3.57	3.47	3.51	3.51	3.45	3.55	3.7	3.68	3.39	3.53	0.10	3.39	3.7
056	3.92	3.94	3.91	3.47	3.79	3.62	3.49	3.53	3.64	3.4	3.67	0.02	3.4	3.94
057	3.59	3.75	3.73	3.66	3.84	3.54	3.72	3.63	3.63	3.86	3.70	0.10	3.54	3.86

ตาราง 25 แสดงผลหน้าหนักของผลลิ้นจี่ (g.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่

ผลผลิตลิ้นจี่	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep 10	AVG.	±SD	Min	Max
01	26	25	24	27	25	23	26	26	24	24	25	1.25	23	26
02	25	22	25	23	22	24	23	23	26	21	23	1.58	21	26
03	25	27	27	28	25	25	25	23	23	24	25	1.69	23	28
04	24	25	26	26	24	25	28	26	24	25	25	1.25	24	28
05	24	29	26	28	24	30	27	26	27	26	27	1.95	24	30
06	29	25	27	27	25	28	29	29	27	29	27	1.58	25	29
07	25	24	28	27	24	27	26	26	27	26	26	1.33	24	28
08	29	26	27	25	29	27	25	27	26	24	27	1.65	24	29
09	33	29	31	31	31	30	30	29	31	28	30	1.42	28	33
010	29	28	25	28	25	28	26	27	25	26	27	1.49	25	29
011	27	34	30	30	25	27	28	29	28	33	29	2.77	25	34
012	28	28	31	27	31	31	27	26	31	29	29	1.97	26	31
013	29	30	31	26	33	27	28	28	25	26	28	2.50	25	33
014	31	28	28	29	29	29	29	27	33	35	30	2.49	27	35
015	30	30	28	28	27	31	28	35	26	30	29	2.54	26	35
016	23	25	25	24	25	28	26	24	26	25	25	1.37	23	28

ตาราง 25 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep 10	AVG.	±SD	Min	Max
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep 10	AVG.	±SD	Min	Max
017	25	24	25	27	30	23	24	25	27	25	26	2.01	23	30
018	30	31	27	32	30	31	29	32	26	29	30	2.00	26	32
019	26	33	30	28	27	31	30	28	33	26	29	2.62	26	33
020	26	24	30	26	26	25	31	27	30	25	27	2.45	24	31
021	26	25	26	24	26	29	24	27	24	27	26	1.62	24	29
022	26	26	26	30	28	28	25	29	29	26	27	1.70	25	30
023	31	29	27	29	27	26	25	26	27	26	27	1.83	25	31
024	22	32	23	25	23	28	24	25	26	28	26	3.03	22	32
025	25	26	28	27	28	30	27	27	28	25	27	1.52	25	30
026	28	25	26	27	27	27	27	37	26	28	28	3.36	25	37
027	25	28	22	22	26	28	22	24	27	28	25	2.57	22	28
028	24	26	26	24	23	26	24	27	25	24	25	1.29	23	27
029	32	26	26	25	27	26	26	31	27	26	27	2.35	25	32
030	26	28	25	25	28	27	28	21	23	26	25	2.31	21	28
031	26	26	25	25	25	27	27	24	24	25	26	1.07	24	27
032	26	29	27	35	30	31	30	27	27	32	29	2.80	26	35

ตาราง 25 (ต่อ)

ผลผลิตต้นฝัก	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
033	31	35	31	34	31	30	28	38	32	30	32	2.91	28	38
034	26	29	26	25	28	29	26	26	24	29	27	1.81	24	29
035	31	28	32	33	34	29	28	31	31	29	31	2.07	28	34
036	30	28	27	31	31	27	30	33	27	29	29	2.06	27	33
037	30	27	29	28	27	28	28	34	27	30	29	2.15	27	34
038	29	28	25	25	23	28	31	27	29	24	27	2.56	23	31
039	27	28	30	32	30	26	30	28	26	30	29	2.00	26	32
040	28	24	26	27	29	31	28	26	27	28	28	1.90	24	31
041	29	24	27	27	29	25	24	25	26	28	26	1.90	24	29
042	40	36	40	35	33	36	33	33	35	36	36	2.58	33	40
043	27	26	23	27	25	25	26	25	26	25	25	1.18	23	27
044	27	27	26	26	28	26	27	26	25	26	26	0.84	25	28
045	26	27	26	28	26	27	27	28	28	27	27	0.82	26	28
046	29	22	32	30	34	29	28	28	33	28	29	3.37	22	34
047	26	27	34	22	27	31	28	27	23	25	26	3.53	22	31
048	28	28	29	29	31	28	31	30	28	31	29	1.34	28	31

ตาราง 25 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
049	30	28	28	31	33	27	26	28	28	31	29	2.16	26	33
050	33	29	27	28	32	28	27	28	28	22	28	2.97	22	33
051	26	26	34	26	33	27	28	31	25	31	29	3.27	25	34
052	34	32	36	33	33	33	33	30	35	34	33	1.64	30	36
053	30	29	31	28	29	29	29	30	28	29	29	0.92	28	31
054	28	26	29	27	30	23	26	26	25	24	26	2.17	23	30
055	26	25	24	26	25	24	26	27	26	25	25	0.97	24	27
056	34	35	27	26	30	30	27	29	30	29	30	2.91	26	35
057	27	30	27	28	29	29	29	26	27	32	28	1.78	25	32

ตาราง 26 แสดงผลค่าความหยาบของผลลิ้นจี่ (°Brix.) ของผู้ปลูกลิ้นจี่ที่เข้าร่วมการประเมินคุณภาพผลลิ้นจี่

ผลลิ้นจี่	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep 10	AVG.	±SD	Min	Max
01	18	17	19	19	18	17	18	19	19	18	18	0.79	17	19
02	17	18	18	17	19	16	21	20	19	20	19	1.58	16	21
03	21	18	18	19	17	18	17	19	19	18	18	1.17	17	21
04	19	20	19	17	20	18	20	21	18	20	19	1.23	17	21
05	18	21	19	18	18	18	18	19	17	21	19	1.34	17	21
06	17	18	18	17	17	17	19	18	17	18	18	0.70	17	19
07	15	19	18	24	19	20	21	18	20	21	20	2.37	15	24
08	17	19	18	19	18	18	17	18	18	18	18	0.67	17	19
09	22	19	20	20	21	21	20	19	19	19	20	1.05	19	22
010	18	17	18	17	17	16	18	18	17	17	17	0.67	16	18
011	18	20	22	20	22	21	21	22	21	23	21	1.41	18	23
012	20	17	19	18	19	18	17	19	19	18	18	0.97	17	20
013	17	15	18	16	16	18	17	18	19	19	17	1.34	15	19
014	17	19	19	19	18	19	18	17	20	16	18	1.23	16	20
015	18	19	18	19	18	19	19	20	20	19	19	0.74	18	20
016	19	20	19	19	21	22	19	20	20	20	20	0.99	19	22

ตาราง 26 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
017	20	17	18	16	16	13	20	17	16	21	17	2.41	13	21
018	18	18	18	19	18	16	17	15	20	18	18	1.42	15	20
019	19	19	20	19	23	19	19	16	20	19	19	1.70	16	23
020	18	18	16	19	16	17	17	15	16	18	17	1.25	15	19
021	18	18	17	17	19	18	15	15	17	16	17	1.33	15	19
022	16	18	18	18	16	18	14	17	18	18	17	1.37	14	18
023	17	18	18	16	16	19	17	18	18	17	17	0.97	16	19
024	21	18	19	19	18	17	17	19	18	18	18	1.17	17	21
025	18	19	19	17	17	15	15	18	15	15	17	1.53	15	19
026	16	18	16	16	18	17	16	17	17	15	17	0.97	15	18
027	20	19	18	19	18	19	19	19	17	19	19	0.82	17	20
028	20	19	20	20	21	15	20	19	21	18	19	1.77	15	21
029	15	17	17	18	14	18	19	18	17	17	17	1.49	14	19
030	20	19	17	18	21	18	21	17	19	18	19	1.48	17	21
031	18	20	18	20	20	17	21	17	17	17	19	1.58	17	21
032	18	17	18	18	18	18	18	17	19	15	18	1.07	15	19

ตาราง 26 (ต่อ)

ผลสัมฤทธิ์

ของรายการ	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
033	18	19	17	17	18	16	18	18	17	15	17	1.16	15	19
034	18	17	18	20	19	17	18	21	18	17	18	1.34	17	21
035	19	17	16	19	20	19	20	20	19	20	19	1.37	16	20
036	18	19	18	19	19	18	19	18	20	17	19	0.85	17	20
037	17	19	18	19	19	19	19	18	19	19	19	0.70	17	19
038	19	19	19	19	18	17	17	16	18	17	18	1.10	16	19
039	19	18	18	19	19	18	17	16	16	16	18	1.26	16	19
040	18	18	20	17	18	18	21	20	19	17	19	1.35	17	21
041	18	20	18	19	19	20	18	16	19	23	19	1.83	16	23
042	18	19	18	18	18	17	18	17	17	18	18	0.63	17	19
043	19	18	17	17	19	18	19	19	18	19	18	0.82	17	19
044	20	19	20	19	16	15	18	17	17	17	18	1.69	15	20
045	17	18	17	17	16	18	15	18	17	17	17	0.94	15	18
046	17	18	16	16	16	19	15	17	18	17	17	1.20	15	19
047	15	18	20	15	19	16	18	19	17	16	17	1.77	15	20
048	17	17	18	16	19	19	16	19	18	18	18	1.16	16	19

ตาราง 26 (ต่อ)

ผลผลิตสัมพัทธ์	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
ของเกษตรกร	Rep 1	Rep 2	Rep 3	Rep 4	Rep 5	Rep 6	Rep 7	Rep 8	Rep 9	Rep10	AVG.	±SD	Min	Max
049	17	18	16	16	18	16	19	17	18	16	17	1.10	16	19
050	16	19	18	20	17	19	17	17	20	17	18	1.41	16	20
051	17	17	16	16	16	16	18	16	18	17	17	0.82	16	18
052	18	17	16	18	17	15	17	18	15	17	17	1.14	15	18
053	16	17	15	18	17	17	17	17	16	17	17	0.82	15	18
054	16	18	19	19	16	17	19	18	18	18	18	1.14	16	19
055	18	20	23	20	20	18	22	18	18	19	20	1.78	18	23
056	14	18	16	16	17	18	19	20	15	16	17	1.85	14	20
057	21	19	19	19	20	20	19	21	21	19	20	0.92	19	21

ตาราง 27 แสดงการสรุปผลการประเมินคุณภาพผลผลิตลิ้นจี่

เกษตรกร	ขนาดผล 3.40 – 3.85 cm.	น้ำหนักผล 25–35 g.	ค่าความหวาน 16–17 (°Brix)	ผลการ ประเมิน
01	3.51	25	18	ไม่ผ่าน
02	3.45	23	19	ไม่ผ่าน
03	3.44	25	18	ไม่ผ่าน
04	3.51	25	19	ไม่ผ่าน
05	3.59	27	19	ไม่ผ่าน
06	3.60	27	18	ไม่ผ่าน
07	3.50	26	20	ไม่ผ่าน
08	3.44	27	18	ไม่ผ่าน
09	3.72	30	20	ไม่ผ่าน
010	3.49	27	17	ผ่าน
011	3.68	29	21	ไม่ผ่าน
012	3.63	29	18	ไม่ผ่าน
013	3.58	28	17	ผ่าน
014	3.74	30	18	ไม่ผ่าน
015	3.72	29	19	ไม่ผ่าน
016	3.49	25	20	ไม่ผ่าน
017	3.49	26	17	ผ่าน
018	3.75	30	18	ไม่ผ่าน
019	3.71	29	19	ไม่ผ่าน
020	3.64	27	17	ผ่าน
021	3.54	26	17	ผ่าน
022	3.59	27	17	ผ่าน
023	3.63	27	17	ผ่าน
024	3.51	26	18	ไม่ผ่าน
025	3.55	27	17	ผ่าน
026	3.61	28	17	ผ่าน
027	3.51	25	19	ไม่ผ่าน

ตาราง 27 (ต่อ)

เกษตรกร	ขนาดผล 3.40 – 3.85 cm.	น้ำหนักผล 25–35 g.	ค่าความหวาน 16–17 (°Brix)	ผลการ ประเมิน
028	3.55	25	19	ไม่ผ่าน
029	3.56	27	17	ผ่าน
030	3.51	25	19	ไม่ผ่าน
031	3.54	26	19	ไม่ผ่าน
032	3.74	29	18	ไม่ผ่าน
033	3.92	32	17	ไม่ผ่าน
034	3.59	27	18	ไม่ผ่าน
035	3.77	31	19	ไม่ผ่าน
036	3.68	29	19	ไม่ผ่าน
037	3.73	29	19	ไม่ผ่าน
038	3.63	27	18	ไม่ผ่าน
039	3.47	29	18	ไม่ผ่าน
040	3.49	28	19	ไม่ผ่าน
041	3.41	26	19	ไม่ผ่าน
042	4.03	36	18	ไม่ผ่าน
043	3.54	25	18	ไม่ผ่าน
044	3.57	26	18	ไม่ผ่าน
045	3.53	27	17	ผ่าน
046	3.77	29	17	ผ่าน
047	3.57	26	17	ผ่าน
048	3.76	29	18	ไม่ผ่าน
049	3.78	29	17	ผ่าน
050	3.72	28	18	ไม่ผ่าน
051	3.68	29	17	ผ่าน
052	3.89	33	17	ไม่ผ่าน
053	3.68	29	17	ผ่าน

ตาราง 27 (ต่อ)

เกษตรกร	ขนาดผล	น้ำหนักผล	ค่าความหวาน	ผลการ ประเมิน
	3.40 – 3.85 cm.	25–35 g.	16–17 (°Brix)	
054	3.56	26	18	ไม่ผ่าน
055	3.53	25	20	ไม่ผ่าน
056	3.67	30	18	ไม่ผ่าน
057	3.70	28	20	ไม่ผ่าน

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

คำชี้แจง:

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยพะเยา คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. แบบสัมภาษณ์การวิจัยกิจกรรมที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
 - ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลิ้นจี่ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยกิจกรรมที่ 2 ได้แก่

ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”
4. ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการและ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

กิจกรรมการวิจัยที่ 1

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

1. เพศ () 1.ชาย () 2. หญิง
2. อายุ ปี (ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา	() 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
() 5. อนุปริญญา หรือ ปวส.	() 6. ปริญญาตรี
() 7. สูงกว่าปริญญาตรี	() 8. อื่นๆ.....
4. อาชีพหลัก

() 1. เกษตรกร	() 2. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
() 3. รัฐบาล / รัฐวิสาหกิจ	() 4. พนักงานบริษัท
() 5. รับจ้าง	() 6. แม่บ้าน / พ่อบ้าน
5. เนื้อที่เพาะปลูกสิ่งทั้งหมด ไร่.....งาน.....ตารางวา
6. พื้นที่เพาะปลูกเป็น () 1. ของตัวเองไร่ () 2. เช่า ไร่
7. ประสบการณ์การผลิตสิ่ง ปี
8. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตสิ่ง () 1. น้ำฝน () 2. ชลประทาน

() 3. น้ำบาดาล	() 4. อ่างเก็บน้ำ
() 5. สระน้ำของตนเอง	() 6. อื่นๆ

9. ลักษณะพื้นที่เพาะปลูก () 1. ที่เชิงเขา () 2. ที่ดอน
() 3. ที่ลาดเอียง () 4. ที่ราบ
10. รายได้จากการผลิตลีนจี่ต่อปี..... บาท
11. ท่านเคยได้ยินหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) หรือไม่
() 1. ไม่เคย () 2. เคย
12. เคยได้ยินจากแหล่งข้อมูลใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. วิทยู () 2. โทรทัศน์
() 3. หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/ใบปลิว () 4. การอบรม//หน่วยงานราชการ
() 5. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
13. ท่านเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ การผลิตลีนจี่ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ลีนจี่แม่ใจพะเยาหรือไม่
() 1. ไม่เคย () 2. เคย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลีนจี่แม่ใจพะเยา”

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจี่แม่ใจพะเยา” จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้					
2.	สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลีนจี่แม่ใจพะเยา” มีศักยภาพในแข่งขันไประดับโลกได้					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
3.	การติดตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจี้แม่ใจพะเยา” ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า					
4.	ท่านสามารถปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจี้แม่ใจพะเยา” ได้					
5.	สาเหตุหลักที่เกษตรกรยังไม่ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจี้แม่ใจพะเยา” เป็นเพราะเกษตรกรไม่มีความพร้อมในด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า					
6.	ท่านเห็นว่าขั้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่มีความซับซ้อน					
7.	ควรมีมาตรการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ผลิตลันจี้ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลันจี้แม่ใจพะเยา’ ให้เป็นรูปธรรม					
8.	การผลิตลันจี้ GI เป็นการช่วยกระจายรายได้สู่ชนบท และส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง					
9.	ท่านเห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลันจี้แม่ใจพะเยา”					
10.	ท่านรู้สึกผูกพัน มีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลันจี้แม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอด ไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลาน อยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ					

**ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพลีนจี ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร
ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ลีนจีแม่ใจพะเยา”**

วงกลมระดับความต้องการในประเด็นที่ท่านอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา
ส่งเสริมในด้านใดมากที่สุด เรียงลำดับ (1 = น้อย, 2 = ปานกลาง, 3 = มาก ,4 = เร่งด่วน)

1. ส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพลีนจีตาม มาตรฐานสินค้า GI “ลีนจีแม่ใจพะเยา”	1	2	3	4
2. ส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อ รองรับสินค้า GI	1	2	3	4
3. ส่งเสริมด้านปัจจัยการผลิต (เงินทุน,ปุ๋ย,ยา,วัสดุห่อผล)	1	2	3	4
4. ส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำใน พื้นที่ การขุดลอกคลอง สร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กให้มี น้ำใช้ในสวนลีนจีอย่างเพียงพอ	1	2	3	4
5. ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ “ลีนจีแม่ใจพะเยา”	1	2	3	4
6. ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป	1	2	3	4

กิจกรรมการวิจัยที่ 2

ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์		
2. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘นครพนม1’ ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”		
3. ลิ้นจี่พันธุ์ ‘สงฮวย’ ของอำเภอแม่ใจ ที่นำไปปลูกในพื้นที่อื่น ไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’		
4. ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ		
5. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า		
6. ลักษณะทางเคมี สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15-18 องศาบริกซ์		
7. มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีขนาดผลใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 3.40-3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25- 35 กรัมต่อผล		
8. ลักษณะสำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน		
9. ใบอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย มีอายุ 1 ปี		

(ต่อ)

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
10. การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า		
11. ปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความสามารถใน การแข่งขันของผลิตภัณฑ์ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคาและการตลาดที่ดี		
12. สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์		
13. คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตลิ้นจี่ออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า ลิ้นจี่ของตนเป็นลิ้นจี่ที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้		
14. เกษตรกรที่ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ สามารถติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ได้เลย		
15. หากเกษตรกรที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการตรวจไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด คณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อกำหนด ให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน		

ขอขอบคุณที่ท่านได้สละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรง ในแบบสัมภาษณ์กิจกรรมที่ 1 ตอนที่ 2 ถึง 3 และแบบสัมภาษณ์กิจกรรมที่ 2

ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. นางสาวอัญชลี ปัญญาภว

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา และคณะทำงานพิจารณาคำขอ ตรวจสอบคุณภาพ และแหล่งที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

3. ดร.รณกร สร้อยนาค

ตำแหน่ง อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา และคณะทำงานพิจารณาคำขอ ตรวจสอบคุณภาพ และแหล่งที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”

2. นายการุณย์ มะโนใจ

ตำแหน่ง เกษตรอำเภอแม่ใจ

โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

กิจกรรมการวิจัยที่ 1 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’

ข้อ ที่	ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
1	สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ จะช่วยสร้างชื่อเสียงให้ท้องถิ่น รวมถึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” มีศักยภาพในแข่งขันไประดับโลกได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	การติดตามสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	ท่านสามารถปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมตรวจสอบสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ได้	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
5	สาเหตุหลักที่เกษตรกรยังไม่ขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ เป็นเพราะเกษตรกรไม่มีความพร้อมในด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	ท่านเห็นว่าการขึ้นตอนการขอใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่มีความซับซ้อน	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
7	ควรมีมาตรการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ผลิตลิ้นจี่ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’ ให้เป็นรูปธรรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	การผลิตลิ้นจี่ GI เป็นการช่วยกระจายรายได้สู่ชนบท และส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	ท่านเห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	ท่านรู้สึกผูกพัน มีความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด และอยากช่วยกันอนุรักษ์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” เป็นมรดกตกทอด ไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลาน อยู่คู่กับอำเภอแม่ใจ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

**กิจกรรมการวิจัยที่ 1 ตอนที่ 3 การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้า ตามมาตรฐานสินค้า
เกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ‘ลันจีแม่ใจพะเยา’**

ข้อ ที่	ข้อความคำถามในแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
1	ส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณภาพสินค้า ตามมาตรฐาน สินค้า GI ‘ลันจีแม่ใจพะเยา’	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรับรองสินค้า GI ‘ลันจีแม่ใจพะเยา’	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ส่งเสริมด้านปัจจัยการผลิต (เงินทุน, ปุ๋ย, ยา, วัสดุห่อผล)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	ส่งเสริมด้านการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข แหล่ง น้ำในพื้นที่ การขุดลอกคลอง สร้างแหล่งเก็บ น้ำขนาดเล็กให้มีน้ำใช้ในสวนลันจีอย่าง เพียงพอ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ ‘ลันจีแม่ใจพะเยา’	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการ แปรรูป	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

กิจกรรมการวิจัยที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’

ข้อ ที่	ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
1	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ลิ้นจี่พันธุ์ ‘นครพนม1’ ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ‘ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา’	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ลิ้นจี่พันธุ์ ‘หงฮวย’ ของอำเภอแม่ใจ ที่นำไปปลูกในพื้นที่อื่น ไม่จัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา”	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
4	ผู้ผลิตสามารถยื่นคำขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
5	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เปรียบเสมือนแบรนด์ของชุมชน ที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	ลักษณะทางเคมี สินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ต้องมีค่าหวานอยู่ในช่วง 15-18 องศาบริกซ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	มาตรฐานของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” ขนาดผลใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.40-3.85 เซนติเมตร และมีน้ำหนักผลอยู่ในช่วง 25 - 35 กรัมต่อผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	ลักษณะสำคัญของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” คือ ผลใหญ่ ทรงยาวรีคล้ายรูปหัวใจ เปลือกบางสีแดงอมชมพู หนามสั้นและห่าง ไม่แฉะน้ำ รสชาติหวาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	ใบอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยมีอายุ 1 ปี	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
10	การติดตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” จะทำให้ผู้บริโภค เกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ กระบวนการผลิต และแหล่งที่มาของสินค้า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	ปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ได้รับการปกป้องจาก พรบ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือคุณภาพ มาตรฐาน ราคา และการตลาดที่ดี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
12	สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตสินค้าออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “สินค้าแม่ใจพะเยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า สินค้าของตนเป็นสินค้าที่มาจากอำเภอแม่ใจแล้ว ถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	เกษตรกรที่ผลิตสินค้าในพื้นที่อำเภอแม่ใจสามารถติดตามตราสัญลักษณ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สินค้าแม่ใจพะเยา” ได้เลย	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
15	หากเกษตรกรที่ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI มีการตรวจประเมินไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุมตรวจสอบสินค้าตามข้อกำหนด คณะกรรมการฯ สามารถแจ้งให้ทราบว่าไม่เป็นไปตามข้อกำหนดให้เกษตรกรแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ตรงตามมาตรฐาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

29.02

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{ค่า IOC} = 29.02/31 = 0.94$$

	เพียงพอ				
5	ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่ง ปั่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 'ลันจีแม่ใจพะเยา'	✓			
6	ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการ แปรรูป	✓			

ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่ง

(นางสาวนริสรา กาวีวงศ์)

ลงชื่อ.....

(นางสาวอัญชลี ปัญญาภวาว.....)

หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
ผู้ทรงคุณวุฒิ

	เพียงพอ				
5	ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่ง ปั่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 'ลันจีแม่ใจพะเยา'	✓			
6	ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการ แปรรูป	✓			

ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่ง

(นางสาวนริสรา กาวีวงศ์)

ลงชื่อ.....

(นาย มงคล ศรีใจดี.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

	นำขนาดเล็กให้มีน้ำใช้ในสวนลื่นจ้อย่างเพียงพอ	✓			
5	ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ สินค้า สิ่งปฏิกูลทางภูมิศาสตร์ 'ลีนี่แม่ใจพะเยา'	✓			
6	ส่งเสริมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป	✓			

ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่ง

(นางสาวนริศรา กาวิงค์)

ลงชื่อ

(ดร. รุ่งกร ศรีสมบัติ)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพ 28 แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นริศรา กาวินวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	5 ธันวาคม 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	2563-ปัจจุบัน ระดับปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 2554-2557 ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะ เกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	4 หมู่ 4 ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	เรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กรณีศึกษา “ลิ้นจี่แม่ใจพะเยา” วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร ของ มหาวิทยาลัยแม่ใจ ตีพิมพ์ในวารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร ปีที่ 5 ฉบับ ที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน พ.ศ. 2566

